

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P2050

[6041]-501

T.Y.B.A

ENGLISH

Compulsory English

Exploring new Horizons

(2019 Credit Pattern) (Semester-V) (35001)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Answer the following questions in one sentence each (6 out of 9) [6]

- a) Which book did Aksionov buy when he was in prison?
- b) What did Aksionov Learn to make in the prison?
- c) How many years Aksionov lived as a convict in siberia?
- d) What does living safely mean by Krishnamurti?
- e) What is the real function of education according to Krishnamurti?
- f) What is intelligent according to Krishnamurti?
- g) What time did Milly go to hotel for lunch with her friends?
- h) Who is the author of the story “The Phantom Luncheon”?
- i) Who is Ellen Niggle?

B) Attempt the following (2 out of 3) [14]

- a) Discuss ‘God sees the Truth but Waits’ is a moral story on the theme of forgiveness.
- b) How does Krishnamurti explore the restricted view of education in ‘The Function of Education’?
- c) Attempt a character sketch of lady drakmanton.

P.T.O.

Q2) A) Answer the following questions in one sentence each. (6 out of 9) [6]

- a) What about does Emily Dickinson warn in the last stanza of 'Have you got a Brook in your Little Heart'?
- b) Which month is mentioned in the third stanza of the poem 'Have you Go ta brook in your Little Heart'?
- c) Who is the poet of the poem 'Have you got a brook in your Little Heart'?
- d) Why does the poet call the meeting as a strange meeting?
- e) What message does the poem 'Strange Meerting' carry?
- f) What is the untold truth according to the speaker soldier of the poem 'Stranger Meeting'?
- g) What stanza form is used in the poem 'Neutral Tones'?
- h) What is the tone of the poem 'Neutral Tones'?
- i) What does the poem 'Neutral Tones' depict?

B) Attempt the following (2 out of 3) [14]

- a) Discuss the symbolic significance of the Title 'Have you got a Brook in your Little Heart'.
- b) How does Wilfred Owen bring out the futility of war?
- c) How does the poem 'Neutral Tones' reflect pessimism?

Q3) Do as directed: [3]

A) Attempt the following questions. (3 out of 5)

- a) Write the superlative form of the adverb 'long'.
- b) Write the superlative form of the adverb 'soon'.
- c) The moon revolves around the earth. (Identify adverb and its type)
- d) You may be partly right. [Identify the adverb and its type]
- e) Our soldiers fought bravely. (Identify the adverb and its type)

- B) Attempt the following questions (3 out of 5) [3]
- a) It is opinion. The room need to be painted. (Combine into a complex sentence)
 - b) The woman put the bag down. the bag was very heavy. (Combine in to a complex sentence)
 - c) Arpita took me out to lunch. I went to see Arpita. (Combine into a complex sentence)
 - d) The problem is complex. It is interesting. (combine into a compound sentence)
 - e) Puneet is clever. Puneet is kind. (Combine into a compound sentence)
- C) Identify the types of the sentences. (4 out of 6) [4]
(assertive, interrogative, Imperative and exclamatory)
- a) What a wonderful performance!
 - b) Let the dog be there.
 - c) Which book do you want?
 - d) Do you need more curry?
 - e) Pandya hit the ball high into the air.
 - f) Rohan is the best student of this class.

Q4) Attempt any two of the following. [10]

- a) How thesaurus is useful in improving vocabulary?
- b) What are the steps involved in note making?
- c) Write a short paragraph on 'Deforestation'.

Q5) Answer the following questions in brief (2 out of 3) [10]

- a) Imagine that you and your friend are talking on telephone about career options after graduation. Write a short dialogue.
- b) Discuss the role of the sender of the message in effective communication.
- c) Write a note on nonverbal communication.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2051

[Total No. of Pages : 2

[6041]-502

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE-1C : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल इतिहास

(प्रारंभ ते इ.स. 1600)

(2019 Pattern) (Semester - V) (35021)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यंत लिहा. [10]
- अ) वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) 'स्मृतिस्थळ' या गद्यग्रंथाचे महत्व थोडक्यात लिहा.
क) फादर स्टीफन्स लिखित 'ख्रिस्तपुराण' या ग्रंथाचा परिचय करून द्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]
- अ) मराठी वाङ्मयेतिहासाच्या कालखंडाचे स्वरूप स्पष्ट करून सविस्तर चर्चा करा.
ब) यादवकालीन सामाजिक आणि सांस्कृतिक पार्श्वभूमी सोदाहरण स्पष्ट करा.
क) मराठी भाषेचा उगम कोरीव लेखाच्या आधारे सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]
- अ) महानुभाव संप्रदायातील गद्य ग्रंथाचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.
ब) संत नामदेव यांच्या वाङ्मयीन कार्याचा सविस्तर आढावा घ्या.
क) संतमेळ्यातील संतांच्या वाङ्मयाचे स्वरूप विशद करा.

P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यंत लिहा.

[20]

- अ) मुकुंदराजाच्या वाङ्मयीन कार्याचा सविस्तर आढावा घ्या.
- ब) ब्रह्मगुणदास यांच्या वाङ्मयीन कार्याचा सविस्तर परिचय करून द्या.
- क) नृसिंहसस्वती यांच्या 'गुरुचरित्र' या ग्रंथाचे दत्त संप्रदायातील महत्व सोदाहरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5

SEAT No.

P-2052

Total No. of Pages : 2

[6041]-503

T.Y.B.A. (Semester - V)

DSE-IC URDU LITERATURY CRITICISM & RESEARCH

أردو تحقیق و تنقید (Special-Paper-III)

(35071) (CBCS) (2019 Pattern)

Total Marks : 70

[Time : 2½ Hours

Note:

1) Attempt all the questions

2) Figure to the left Indicate Full Marks

(1) تمام سوالات کے جوابات مطلوب ہیں۔

(2) ہر سوال کے آخر میں نشانات درج ہیں۔

[10] سوال نمبر 1: اردو ادب میں تنقید کے آغاز و ارتقاء پر تفصیلی روشنی ڈالے۔

یا

أردو تنقید اور تحقیق پر اپنے خیالات کا اظہار کیجئے۔

[15] سوال نمبر 2: اردو تذکرہ نگاری تنقید کی بنیاد ہے مدلل بحث کیجئے۔

یا

أردو ادب میں تذکرہ نگاری کے آغاز و ارتقاء کا اجمالی جائزہ لیجئے۔

[10] سوال نمبر 3: تنقید کے ارتقاء کا جائزہ لیتے ہوئے نقاد کے فرائض بیان کیجئے۔

یا

تحقیق کی اہمیت بیان کرتے ہوئے محقق کے فرائض بیان کیجئے۔

P.T.O.

[15] سوال نمبر 4: دبستانِ تنقید کا مفصل جائزہ لیجئے۔

یا

سا ئنٹفیک تنقید کے اُصول بتائیے۔

[20] سوال نمبر 5: ذیل میں سے کسی چار پر اپنے خیالات قلمبند کیجئے۔ (4)

(a) تحقیق و تنقید

(b) اُردو میں تنقید کی اہمیت

(c) اسلوبیاتی تنقید

(d) اصول تحقیق

(e) نقاد کے فرائض و اصول

(f) تاثراتی تنقید

(g) تذکروں کی اہمیت

(h) علمی تنقید

✓ ✓ ✓ ✓

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2053

[Total No. of Pages : 3

[6041]-504

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

DSE-1C (S3) : हिंदी साहित्य का इतिहास

(आदिकाल, भक्तिकाल, रीतिकाल का सामान्य परिचय)

(2019 Pattern) (Credit) (Semester - V) (35091)

समय : 2½ घंटे]

[पूर्णांक : 70

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [14]

- अ) हिंदी साहित्य के कालविभाजन को विशद कीजिए ।
ब) आदिकालीन रासो साहित्य की प्रवृत्तियों को विशद कीजिए ।
क) आदिकालीन सिद्ध साहित्य के स्वरूप को स्पष्ट कीजिए ।
ड) रासो साहित्य में चंदबरदाई का योगदान विशद कीजिए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [14]

- अ) भक्ति आंदोलन के सामाजिक और सांस्कृतिक कारण विशद कीजिए ।
ब) कवि जायसी का परिचय दीजिए ।
क) सन्त काव्य का परिचय दीजिए ।
ड) राम काव्य को स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [14]

- अ) रीतिकाल की पृष्ठभूमि को स्पष्ट कीजिए ।
ब) कवि घनानंद का योगदान विशद कीजिए ।
क) रीतिसिद्ध काव्य का परिचय दीजिए ।
ड) रीतिबद्ध काव्य की प्रवृत्तियों को विशद कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

[21]

- अ) आदिकाल का नामकरण ।
- ब) कवि अमीर खुसरो ।
- क) निर्गुणधारा के कवि कबीर ।
- ड) कवि सूरदास ।
- इ) कवि बिहारी ।
- फ) कवि केशवदास ।

प्रश्न 5) निम्नलिखित बहुविकल्पीय प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[7]

- i) हिंदी साहित्य के प्रथम इतिहासकार कौन है?
 - अ) गार्सा - द - तासी
 - ब) ग्रियर्सन
 - क) आचार्य शुक्ल
 - ड) मिश्रबंधु
- ii) ग्रियर्सन ने हिंदी साहित्य के आरंभिक युग को किस नाम से संबोधित किया ।
 - अ) चारणकाल
 - ब) वीरगाथाकाल
 - क) रीतिकाल
 - ड) श्रृंगार काल
- iii) 'संकोचित राष्ट्रीयता' किस काल की विशेषता है?
 - अ) आदिकाल
 - ब) भक्तिकाल
 - क) प्रगतिकाल
 - ड) आधुनिक काल
- iv) चंदबरदाई किस काल के कवि है?
 - अ) आदिकाल
 - ब) भक्तिकाल
 - क) रीतिकाल
 - ड) आधुनिक काल
- v) आ. रामचंद्र शुक्ल ने भक्तिकाल की समय-सीमा - कौन-सी मानी है?
 - अ) संवत् 1050 से 1375
 - ब) संवत् 1375 से 1700
 - क) संवत् 1700 से 1900
 - ड) संवत् 1900 से अब तक ।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3119

[Total No. of Pages : 2

[6041]-505

T.Y. B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

DSE-1C : लघुसिद्धान्त कौमुदी, वैदिक वाङ्मयाचा इतिहास
(2019 Credit Pattern) (Semester - V) (35111)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
All questions are compulsory.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to right indicate full marks.

प्र.1) अ) कोणत्याही तिहींचे स्पष्टीकरण करा.

[15]

Explain any three.

- i) आदिरन्त्येन सहेता।
- ii) उपदेशेऽजनुनासिक इत्।
- iii) परः सन्निकर्षः संहिता।
- iv) अचोऽन्त्यादि ति।

ब) संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही दोन)

[5]

Explain the terms. (any two)

- i) अनुदात्तः
- ii) पदम्
- iii) संयोगः

प्र.2) अ) संबंधित सूत्रे सांगून संधिविग्रह करा. (कोणतेही पाच)

[5]

Spilt by quoting relevent rules. (Any five)

- i) विष्णवे
- ii) आच्छत्
- iii) लाकृतिः
- iv) तवल्कारः
- v) होतृकारः
- vi) पावकः

P.T.O.

- ब) योग्य जोड्या जुळवा. (कोणत्याही पाच) [5]
Match the pairs. (Any five)
i) उरण् रपरः	अ) गवेन्द्रः
ii) वृद्धिरेचि	ब) मनीषा
iii) एत्येधत्यूठसु	क) उपोषति
iv) एडि पररूपम्	ड) उपैति
v) अचोऽन्त्यादि ति	इ) कृष्णौकत्वम्
vi) इन्द्रे च	फ) कृष्णर्द्धि

- प्र.3) अ) सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
Answer in detail. (Any two)
- ब्राह्मणग्रंथांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
Explain the structure of Brahmanagrantha.
 - ऋग्वेदातील विषय स्पष्ट करा.
Explain the subjects in the Rigveda.
 - 'सामवेद' या विषयावर निबंध लिहा.
Write an essay on 'Samaveda'.

- प्र.4) अ) विवेचक टीप लिहा. (कोणतीही एक) [5]
Write critical note.
- ब्राह्मणग्रंथांच्या अभ्यासाचे महत्त्व
Importance of the study of Brahmanagrantha.
 - इंद्र
Indra

- ब) योग्य जोड्या जुळवा. (कोणत्याही पाच) [5]
Match the following. (Any five)
i) यजुष्	अ) शांखायन
ii) अथर्ववेद	ब) तैत्तिरीय
iii) सामवेद	क) काण्व
iv) शुक्लयजुर्वेद	ड) वंश
v) कृष्णयजुर्वेद	इ) गोपथ
vi) ऋग्वेद	फ) गद्य मंत्र

- प्र.5) संस्कृतात निबंध लिहा. (कोणताही एक) [10]
Write an essay in Sanskrit. (Any one)
- जलमेव जीवनम्
 - परोपकाराय फलन्ति वृक्षाः

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2054

[Total No. of Pages : 4

[6041]-506

T.Y. B.A. (Semester - V)

DSE-1C : ECONOMICS

International Economics - I

(2019 Pattern) (CBCS) (35151)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions in one to two sentences each (Any Eight) :

[16]

- a) Define International Economics.
- b) What is Inter-Regional Trade?
- c) State the meaning of Intra-Industry Trade.
- d) What is Term of Trade?
- e) What is Net Berter Terms of Trade?
- f) Define favourable Balance of Trade.
- g) What is Balance of Payment?
- h) State the meaning of Devaluation.
- i) What is Exchange Control?
- j) State the meaning of unfavourable Balance of payment.

Q2) Answer the following questions in brief. (any Four)

[16]

- a) State the determinants of Intra-Industry Trade.
- b) Explain Absolution Cost-Advantages Principle.

P.T.O.

- c) Explain the types of terms of Trade, in brief.
- d) State the components of Balance of payment.
- e) State the superiority of Hecksher, Ohlin Theory over classical Theory, in brief.
- f) Explain the types of Balance of Trade, in brief.

Q3) Answer the following questions in 100 words each (any Three): **[18]**

- a) State the causes of unfavourable Terms of Trade of developing countries.
- b) Explain Leontief's Paradox.
- c) State the importance of International Economics.
- d) Explain Adam Smith's Absolute Cost-Advantage Approach.

Q4) Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) **[20]**

- a) Explain the determinants of Terms of Trade.
- b) What is International Trade? Explain the Importance of International Trade.
- c) What is disequilibrium in Balance of Payment? State the causes of unfavourable Balance of payment.

Total No. of Questions : 4]

P-2054

[6041]-506

T.Y. B.A. (Semester - V)
DSE-1C : ECONOMICS
International Economics - I
(2019 Pattern) (CBCS) (35151)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
4) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी एक ते दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) : [16]

- अ) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राची व्याख्या द्या.
ब) आंतरप्रादेशिक व्यापार म्हणजे काय?
क) आंतर-उद्योग व्यापाराचा अर्थ सांगा.
ड) व्यापारशर्ती म्हणजे काय?
इ) निव्वळ वस्तू व्यापारशर्ती म्हणजे काय?
ई) अनुकूल व्यापारतोलाची व्याख्या द्या.
फ) व्यवहारतोल म्हणजे काय?
य) अवमूल्यनाचा अर्थ सांगा.
र) विनिमय नियंत्रण म्हणजे काय?
ल) प्रतिकूल व्यवहारतोलाचा अर्थ सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) : [16]

- अ) आंतर-उद्योग व्यापाराचे निर्धारिक घटक सांगा.
ब) निरपेक्ष खर्च-लाभ तत्व स्पष्ट करा.

- क) व्यापारशर्तीचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) व्यवहारतोलाचे घटक सांगा.
- इ) हेक्शचर-ओहलिन सिद्धांताचे सनातनवादी सिद्धांतावरील श्रेष्ठत्व थोडक्यात सांगा.
- ई) व्यापारतोलाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [18]

- अ) विकसनशील देशांना व्यापारशर्ती प्रतिकूल असण्याची कारणे सांगा.
- ब) लिऑटिफचा विरोधाभास स्पष्ट करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राचे महत्व सांगा.
- ड) अॅडम स्मिथचा निरपेक्ष खर्च-लाभ दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) व्यापारशर्ती निर्धारित करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे महत्व स्पष्ट करा.
- क) व्यवहारतोलातील असमतोल म्हणजे काय? व्यवहारतोल प्रतिकूल असण्याची कारणे सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2055

[Total No. of Pages : 4

[6041]-507

T.Y. B.A. (Semester - V)

POLITICAL SCIENCE

DSE-1C : Public Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (35161)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 20 words each. (Any Eight) : **[16]**

- a) What is Public Administration?
- b) In which country Public Administration has evolved as an independent discipline?
- c) Who is known as the father of 'Systematic Public Administration'?
- d) Who has written the book 'Public Administration in a Time of Turbulence'?
- e) Who has putforth the managerial approach of Public Administration?
- f) State any four names of scholars of the study of Public Administration.
- g) Who has used the word 'POSDCORB' at first?
- h) Mention the names of any two modern approaches of the study of public administration.
- i) Define Good-Governance.
- j) Mention any two names of the conferences in the development of New Public Administration.

P.T.O.

Q2) Write Short Notes. (Any Four) (in 50 words each) : **[16]**

- a) Importance of Public Administration.
- b) Minnow Brook Conferences.
- c) Historical Approach of Public Administration.
- d) Features of New Public Administration.
- e) New Public Management : Nature.
- f) 'Public Administration is a Science'. Justify.

Q3) Write short answers. (in 100 words) (any three) : **[18]**

- a) Meaning, nature and scope of Public Administration.
- b) Meaning nature and features of Good-Governance.
- c) Features of E-Governance.
- d) Merits and Demerits of Public and Private Partnership.

Q4) Write answers in detail. (in 200 words) (any two) **[20]**

- a) Define the New Public Administration. Explain the objectives and features of new public administration.
- b) Define E-Governance. Discuss its merits and demerits.
- c) 'Public Administration is an Art!' Justify the sentence.

Total No. of Questions : 4]

P-2055

[6041]-507

T.Y. B.A. (Semester - V)

POLITICAL SCIENCE

DSE-1C : Public Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (35161)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) : [16]

- अ) लोकप्रशासन म्हणजे काय?
- ब) कोणत्या देशात लोकप्रशासन शाखेचा प्रथम उदय झाला?
- क) 'सुव्यवस्थित लोक प्रशासनाचा जनक' म्हणून कोण ओळखले जाते?
- ड) 'पब्लिक अॅडमिनिस्ट्रेशन इन ए टाईम ऑफ टर्बुलन्स', या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
- इ) लोक प्रशासनाचा व्यवस्थापकीय दृष्टिकोन कोणी मांडला?
- फ) लोक प्रशासनाच्या कोणत्याही चार अभ्यासकांची नावे लिहा?
- य) सर्वप्रथम, 'POSDCORB' हा शवर कोणी वापरला?
- र) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे कोणतेही दोन आधुनिक दृष्टिकोनांची नावे लिहा.
- ल) सु-शासन म्हणजे काय?
- व) नवीन लोक प्रशासनाच्या विकासातील कोणत्याही दोन परिषदांची नावे लिहा.

प्रश्न 2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) (50 शब्दांत) : [16]

- अ) लोकप्रशासनाचे महत्व
- ब) मिन्नो ब्रुक परिषद ।
- क) लोकप्रशासनाचा ऐतिहासिक दृष्टिकोन

- ड) नव लोक प्रशासनाची वैशिष्ट्ये
- इ) नव लोक व्यवस्थापन स्वरूप
- फ) 'लोकप्रशासन एक शास्त्रा आहे' या विधानाचे स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) (कोणतेही तीन) : [18]

- अ) लोकप्रशासनाचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती लिहा.
- ब) सुशासनाचा अर्थ, स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) ई-प्रशासनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ड) सार्वजनिक व खाजगी क्षेत्र भागीदारीचे फायदे व तोटे.

प्रश्न 4) सविस्तर उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत) (कोणतेही दोन) : [20]

- अ) नवलोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा. नवलोकप्रशासनाची उद्दिष्ट्ये आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) ई-प्रशासनाची व्याख्या लिहून त्यांचे फायदे व तोटे यांची चर्चा करा.
- क) 'लोकप्रशासन-एक कला।' या विधानाचे समर्थन करा ।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2056

[Total No. of Pages : 4

[6041]-508
T.Y. B.A. (Semester - V)
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (CBCS) (35171)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question in 300 words : **[15]**

- a) Write any two definitions of History and explain the nature of History.
- b) Write information of written and unwritten sources.

Q2) Attempt any one question in 300 words : **[15]**

- a) Evaluate the co-relation between History and Political Science.
- b) Explain the process of scrutiny of documents in an external criticism.

Q3) Attempt any two questions in 200 words : **[20]**

- a) Explain the importance of a Bibliography in historical research.
- b) Explain the classification of primary and secondary sources.
- c) Explain the importance of footnotes in Historical research.
- d) Write a brief description of the negative criticism in the internal criticism.

P.T.O.

Q4) Attempt any four short notes :

[20]

- a) Importance of sources.
- b) Problem formulation
- c) Objectives of Research
- d) Hypothesis of research
- e) History and geography co-relation
- f) Oral sources

Total No. of Questions : 4]

P-2056

[6041]-508

T.Y. B.A. (Semester - V)

HISTORY

DSE-1C : Introduction to Historiography

(2019 Pattern) (CBCS) (35171)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी

प्रश्न 1) 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : [15]

- अ) इतिहासाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा व इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) लिखित व अलिखित साधनांची माहिती लिहा.

प्रश्न 2) 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : [15]

- अ) इतिहास व राज्यशास्त्र यांच्या सहसंबंधांचे मूल्यमापन करा.
ब) बाह्यरंग परीक्षणातील कागदपत्रांच्या तपासणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन) : [20]

- अ) ऐतिहासिक संशोधनातील संदर्भसूचीचे (बिबलीओग्राफी) महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) प्राथमिक व दुय्यम साधनांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
क) ऐतिहासिक संशोधनातील तळटीपांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ड) अंतरंग परीक्षणातील नकारात्मक परीक्षणाची थोडक्यात माहिती द्या.

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) साधनांचे महत्व
- ब) समस्या सूत्रण
- स) संशोधनाची उद्दिष्टे
- द) संशोधनाची गृहीतके
- इ) इतिहास व भूगोल सहसंबंध
- फ) मौखिक साधने

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2057

[Total No. of Pages : 4

[6041]-509

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

**Gg-320(A) DSE-1C : Geography of India - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw a neat diagrams wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencils is allowed.*

Q1) Write the answer to the following questions in about 20 words each.
(any Eight) : **[16]**

- a) What are the reasons for the disharmony in India-China relations?
- b) Write down the two features of the Himalayas.
- c) Bhakra-Nangal Dam is situated on which river?
- d) In which region are alpine forests found?
- e) How many constituent states and union territories are there in India?
- f) By how many hours is India's standard time ahead of the global standard time?
- g) Name any two islands in India.
- h) Write the names of the West flowing rivers.
- i) Where is the highest rainfall in India?
- j) In which year did the decline of Maratha power take place?

P.T.O.

Q2) Write short notes in about 50 words each. (any three) : **[18]**

- a) Diversity in unity in India.
- b) Importance of the North Indian Plains.
- c) The western channel rivers of the Sahyadri mountains.
- d) Deforestation in India.

Q3) Write the answer of the following questions in 100 words each (any two) : **[16]**

- a) Write about the Union Territories and states of India.
- b) What is the geographical significance of the peninsular plateau?
- c) Explain the importance of natural vegetation.

Q4) Write the answer to the following questions in 300 words each (any one) : **[20]**

- a) Discuss India-Pakistan relations in detail.
- b) Explain the soil erosion? Suggest measures for soil conservation.

Total No. of Questions : 4]

P-2057

[6041]-509

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-320(A) DSE-1C : Geography of India - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टॅन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही आठ) :

[16]

- अ) भारत-चीन संबंधात वितुष्ट कोणत्या कारणामुळे निर्माण झाले.
ब) हिमालयाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
क) भाक्रा-नांगल धरण कोणत्या नदीवर आहे?
ड) अल्पाईन वने कोणत्या प्रदेशात आढळतात?
इ) भारतात किती घटकराज्ये व केंद्रशासित प्रदेश आहेत?
फ) जागतीक प्रमाणवेळेच्या किती तास पुढे भारताची प्रमाण वेळ आहे.
य) भारतातील कोणत्याही दोन बेटांची नावे लिहा?
र) पश्चिमवाहिनी नद्यांची नावे सांगा.
ल) भारतात सर्वाधिक पाऊस कोठे पडतो?
व) मराठा सत्तेचा ज्हास कोणत्या वर्षी झाला?

- प्रश्न 2)** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]
- अ) भारतातील एकतेतील विविधता
ब) उत्तर भारतीय मैदानी प्रदेशाचे महत्त्व
क) सह्याद्री पर्वतातील पश्चिम वाहिनी नद्या
ड) भारतातील निर्वणीकरण
- प्रश्न 3)** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [16]
- अ) भारतातील केंद्रशासित प्रदेश व घटक राज्ये यांच्याविषयी माहिती लिहा.
ब) द्वीपकल्पीय पठाराचे भौगोलीक महत्त्व सांगा.
क) नैसर्गिक वनस्पतींचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]
- अ) भारत-पाकिस्तान संबंधाविषयी सविस्तर विवेचन करा.
ब) मृदाक्षय म्हणजे काय? ते सांगून मृदा संवर्धनाचे उपाय सूचवा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-3400

[Total No. of Pages : 3

[6041]-510

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-1C(S5) : रागसंगीत गायन
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32518)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** अ) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. [10]
ब) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. [5]
- प्रश्न 2)** अ) मियाँमल्हार, दरबारीकानडा, पुरियाकल्याण यापैकी कोणत्याही एका रागाची आरोह-अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. [10]
ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. [5]
i) त्रिताल
ii) जत
iii) एकताल
- प्रश्न 3)** अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. [8]
i) आरोह म्हणजे काय?
ii) पकड म्हणजे काय?
iii) या अभ्यासक्रमातील मारवा थाटाचा रागकोणता?
iv) अहिर-भैरव रागाचा थाट कोणता?

P.T.O.

- ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) [12]
- i) वैदिक संगीत
 - ii) वैदिक काळातील वाद्ये
 - iii) प्रबंध
 - iv) जातीगायन

- प्रश्न 4) अ) चरित्र लिहा (कोणतेही एक) [10]
- i) पन्नालाल घोष
 - ii) किशोरी आमोणकर
 - iii) विलायत खाँ
- ब) निबंध लिहा (कोणताही एक) [10]

- i) संगीत रत्नाकर
- ii) कंठसाधना
- iii) कंठसंस्कार

Total No. of Questions : 4]

P-3400

[6041]-510

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-1C(S5) : तबला

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32518)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) स्वतंत्र तबला वादनाविषयी लिहा. [10]
ब) फरद या वादन प्रकाराबद्दल लिहा. [5]
- प्रश्न 2) अ) बनारस घराणे याविषयी लिहा. [10]
ब) पेशकार हा वादन प्रकार विशद करा. [5]
- प्रश्न 3) अ) तिहाई व त्याचे प्रकार या विषयी लिहा. [8]
ब) तबला साथ संगत याविषयी विचार लिहा. [12]
- प्रश्न 4) अ) जीवनचरित्र लिहा. (कोणतेही एक) [10]
i) लाला भवानीदास
ii) पं. कंठेमहाराज
ब) पंजाब घराण्याचा इतिहास लिहा. [10]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2058

[Total No. of Pages : 4

[6041]-511

T.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

DSE 1 C : Psychological Testing (Theory)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35221)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer of the following questions in 100 words. (any Four) : **[20]**

- a) Define the Psychological test. Explain the types of test.
- b) Define reliability. Explain the test - retest reliability.
- c) Explain the Validity of test.
- d) Explain age and gender norms of test.
- e) State the characteristics of Psychological test.
- f) State the history of Psychological test.

Q2) Answer of the following questions in 200 words. (any two) : **[20]**

- a) Define validity. Explain content and construct validity of test.
- b) What is Psychological test? Discuss the classification of test.
- c) Discuss the types of reliability.
- d) Explain the difficulty level and discrimination of Item.

Q3) Answer of the following questions in 400 words. (any one) **[20]**

- a) Discuss the influencing factors on reliability.
- b) Write in details, The uses of Psychological test.

P.T.O.

Q4) Write Short notes (any two) :

[10]

- a) Speed test.
- b) Split-Half reliability.
- c) Criterion Validity.
- d) Percentile norms.

Total No. of Questions : 4]

P-2058

[6041]-511

T.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

DSE 1 C : Psychological Testing (Theory)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35221)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- अ) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या द्या. चाचणीचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) विश्वास नियतेची व्याख्या द्या. चाचणी-पूर्वचाचणी विश्वासनियता स्पष्ट करा.
क) चाचणीची यथार्थता स्पष्ट करा.
ड) चाचणीतील वय व लिंग मानदंड स्पष्ट करा.
इ) मनोमापन चाचणीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
फ) मनोमापन चाचणीचा इतिहास स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- अ) यथार्थतेची व्याख्या द्या. आशयात्मक व रचित यथार्थत स्पष्ट करा.
ब) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या द्या. चाचणीचे वर्गिकरणाची चर्चा करा.
क) विश्वासनियतेच्या प्रकारांवर चर्चा करा.
ड) विधानांची काठीण्य पातळी व विभेदिकरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा (कोणताही एक) : [20]

- अ) विश्वासनियते वर परिणाम कारणाच्या घटकांची चर्चा करा.
ब) मानसशास्त्रीय चाचणीचे उपयोग संक्षिप्त लिहा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

[10]

- अ) गती चाचणी
- ब) अर्ध-विच्छेद विश्वसनियता
- क) निकष यथार्थता
- ड) प्रतिशत मानदंड

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2059

[Total No. of Pages : 4

[6041]-512

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-1 CSPL.-3 : International Organization

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any Three) :

[3 × 5 = 15]

- a) What are the basic principles of the United Nations Charter?
- b) Explain the function of General Assembly.
- c) Explain the enforcement action by the United Nations.
- d) State the India role in the United Nations.
- e) State the structure of World Trade Organization.

Q2) Answer the following questions in 300 Words each. (any One) :

[1 × 15 = 15]

- a) Describe in detail the nature and scope of human rights.
- b) Explain in detail the structure and role of World Health Organization.

Q3) Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain in detail the structure and functions of security council.
- b) What are the causes of human right violation?
- c) Explain the aims and objectives of world Trade Organisation.
- d) Explain the role of United Nations in social issues.

P.T.O.

Q4) Write Short Notes (Any Four) :

[4 × 5 = 20]

- a) Objectives of UN
- b) Trusteeship Council
- c) UN and human rights
- d) Objectives of W.T.O.
- e) Functions of W.H.O.
- f) Veto

Total No. of Questions : 4]

P-2059

[6041]-512

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DSE-1 CSPL.-3 : International Organization
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) : [3 × 5 = 15]
- अ) संयुक्त राष्ट्रांच्या सनदेची मूलभूत तत्त्वे कोणती ?
ब) आमसभेची कार्ये स्पष्ट करा.
क) संयुक्त राष्ट्रांची कार्यवाहीची कृती स्पष्ट करा.
ड) संयुक्त राष्ट्रसंघा मधील भारताची भूमिका सांगा.
इ) जागतिक व्यापार संघटनेची रचना सांगा.
- प्रश्न 2)** खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) : [1 × 15 = 15]
- अ) मानवी हक्कांचे स्वरूप आणि व्याप्ती सविस्तर विशद करा.
ब) जागतिक आरोग्य संघटनेची रचना आणि भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : [2 × 10 = 20]
- अ) सुरक्षा परिषदेची रचना आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) मानवी हक्क उल्लंघनाची कारणे कोणती ?
क) जागतिक व्यापार संघटनेचे हेतू आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
ड) संयुक्त राष्ट्रांची सामाजिक प्रश्न सोडवण्यातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[4 × 5 = 20]

- अ) संयुक्त राष्ट्राची उद्दिष्टे
- ब) विश्वस्त परिषद
- क) संयुक्त राष्ट्र आणि मानवाधिकार
- ड) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे
- इ) जागतिक आरोग्य संघटनेची कार्ये
- फ) व्हेटो (नकाराधिकार)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2060

[Total No. of Pages : 2

[6041]-513

T.Y. B.A.

ENGLISH

DSE-1 C : Appreciating Novel

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35331)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt Any Three of the following questions : **[15]**

- a) Explain the types of characters with suitable examples.
- b) What is plot? Define various elements of it.
- c) What is setting? Describe the importance of it in novel.
- d) Comment on the term 'Point of view' in the novel with examples.
- e) Which are the factors responsible for the rise of novel in the 18th century.

Q2) Attempt Any Three of the following questions : **[15]**

- a) What is epistolary form of the novel? Explain.
- b) Examine the characteristics of regional novel.
- c) Describe the elements of science fiction.
- d) What are the characteristics of Psychological novel?
- e) What do you understand by historical novel? Write suitable examples of it.

Q3) Attempt Any Three of the following questions : **[15]**

- a) Describe the setting of the novel 'Silas Marner'.
- b) How is Silas regarded by the people of Raveloe?
- c) Write a short note on Godfrey Cass in 'Silas Marner'.
- d) How does Eppie's existence shape silas Marner's life?
- e) Describe the social structure of the community in 'Silas Marner'.

P.T.O.

Q4) Attempt Any Three of the following questions : [15]

- a) What sort of moral philosophy does Silas Marner present in George Eliot's novel.
- b) Write a note on the chance and coincidence in the novel 'Silas Marner'.
- c) Attempt a character sketch of Nancy Lammeter.
- d) Examine the transformation of Silas Marner in the novel by George Eliot.
- e) How does Dustan justify to himself stealing of Silas' gold.

Q5) Attempt Any One of the following questions : [10]

- a) Discuss the theme of redemption and regeneration in the novel 'Silas Marner'.
- b) Comment on the art of characterisation in 'Silas Marner' by George Eliot.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2061

[Total No. of Pages : 2

[6041]-514

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

DSE-1C MS-5 : Metric Spaces

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35341)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any FIVE of the following : [10]

- a) Let (X, d) be a metric space. Is $\delta(x, y) = -2d(x, y)$ a metric on X ? Justify.
- b) Define closed set in a metric space.
- c) Give an example of a dense subset of \mathbb{R}
- d) Define complete metric space.
- e) Describe all connected subsets of \mathbb{R}
- f) Define sequential compactness.
- g) Show that identity map on a metric space X is continuous.

Q2) Attempt any FOUR of the following : [20]

- a) Let (X, d) be a metric space. Define $\delta(x, y) = \min\{1, d(x, y)\}$ for all $x, y \in X$. Show that δ is a metric on X .
- b) Prove that in a metric space, a set is open if and only if its complement is closed.
- c) Let $X = \mathbb{R}$ and $A = (0, 1)$. Show that interior of A is $(0, 1)$.
- d) Show that the every point of \mathbb{Z} is a limit point of \mathbb{Z} with standard metric.
- e) Show that Hausdorff property holds in a metric space.
- f) Let A be a non-empty subset of a metric space X . If u is infimum of the set A , then show that u is a limit point of A .

P.T.O.

Q3) Attempt any FOUR of the following : **[20]**

- a) Let X, Y be metric spaces. Prove that $f : X \rightarrow Y$ is continuous if and only if for every open set $V \subset Y$, its inverse image $f^{-1}(V)$ is open in X .
- b) Let $f : (1, \infty) \rightarrow \mathbb{R}$ be defined as $f(x) = \frac{1}{x}$. Show that f is uniformly continuous.
- c) Prove that every closed subset of a compact metric space is compact.
- d) Show that any infinite discrete metric space is not compact.
- e) If A and B are connected subsets of metric space X , then show that $A \cup B$ is connected if $A \cap B \neq \emptyset$.
- f) Show that a subset of a metric space is bounded if and only if its diameter is finite.

Q4) Attempt any TWO of the following : **[20]**

- a) Let (X, d) be a metric space and $A \subset Y \subset X$. Prove that closure of A in Y equals Y intersection closure of A in X .
- b) Let X be metric space and $f, g : X \rightarrow \mathbb{R}$ be continuous. Show that the set $E = \{x \in X \mid f(x) = g(x)\}$ is closed in X .
- c) Show that a circle or a line or a parabola in \mathbb{R}^2 is not homeomorphic to a hyperbola.
- d) Show that in a metric space, arbitrary intersection of closed sets is closed and union of finite number of closed sets is closed.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2062

[Total No. of Pages : 4

[6041]-515

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

**DSE-1C : Fundamental Principles of Social Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short note (Any three) :

[15]

- a) Advantages of Primary data
- b) Concept of applied research
- c) Meaning of social research
- d) Meaning of Sampling
- e) Meaning of Research Design

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any three) :

[15]

- a) Describe Purposive Sampling as a type of Non-Probability Sampling.
- b) State the basic principles of ethical social research.
- c) Discuss the need of research design in brief.
- d) What do you mean by Quota Sampling Method?
- e) Elaborate the importance of social research.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two) :

[20]

- a) Explain any three types of research design.
- b) Describe the concept and source of secondary method of data collection.
- c) Analyse the critical approach in social research.
- d) Describe the limitations of sampling method in social research.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in 300 words each (Any one) : **[20]**

- a) Define hypothesis. Explain the characteristics and types of hypothesis in detail.
- b) Examine the positivist and feminist approaches in social research.

Total No. of Questions : 4]

P-2062

[6041]-515

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE-1C : Fundamental Principles of Social Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा : [15]

- अ) प्राथमिक तथ्याचे फायदे
- ब) उपयोजित संशोधनाची संकल्पना
- क) सामाजिक संशोधनाचा अर्थ.
- ड) नमुना निवडीचे अर्थ.
- इ) संशोधन आराखड्याचा अर्थ

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा : [15]

- अ) गैर संभात्यता नमुनानिवडीचा एक प्रकार म्हणून सहेतूक नमुनानिवड स्पष्ट करा.
- ब) नैतिक सामाजिक संशोधनाची मूलभूत तत्त्वे स्पष्ट करा.
- क) संशोधन आराखड्याच्या आवश्यकतेवर थोडक्यात चर्चा करा.
- ड) कोटा नमुना निवड पद्धती म्हणजे काय ?
- इ) सामाजिक संशोधनाचे महत्व विशद करा.

- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा : [20]
- अ) संशोधन आरंभण्याचे कोणतेही तीन प्रकार स्पष्ट करा.
 - ब) तथ्य संकलनाच्या दुय्यम पद्धतीची संकल्पना आणि स्रोत विशद करा.
 - क) सामाजिक संशोधनातील चिकित्सक दृष्टिकोनाचे विश्लेषण करा.
 - ड) सामाजिक संशोधनातील नमुना निवडपद्धतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तरे 300 शब्दांत लिहा : [20]
- अ) गृहीतकृत्याची व्याख्या करा. गृहीतकृत्याची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
 - ब) सामाजिक संशोधनातील प्रत्यक्षवादी आणि स्त्रीवादी दृष्टिकोनांचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2063

[Total No. of Pages : 4

[6041]-517

T.Y. B.A. (Regular)

PHILOSOPHY

**DSE-1C : Thinkers and Textual Studies Thinkers
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35421)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (Any Three) : **[15]**

- a) Briefly write Nietzsche's concept of 'Superman'.
- b) Give a brief biography of Wittgenstein.
- c) List the famous books of Marcel.
- d) Briefly describe Nietzsche's Zarathustra.
- e) Why is Marcel called an Mystery Empiricist? State.
- f) Briefly describe Wittgenstein's method of Linguistic Analysis.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (Any three) : **[15]**

- a) Marcel considers 'Having' to be an experience of Alienation, state.
- b) Briefly write Nietzsche's idea of Moral Anarchy.
- c) Briefly explain Wittgenstein's concept of Mixed Proposition.
- d) Explain Marcel's concept of incarnation.
- e) Briefly write the realist position of Nietzsche.

Q3) Write Short notes in 200 words each (Any Two) : **[20]**

- a) Concept of Truth: Nietzsche.
- b) Language-Games : Wittgenstein.
- c) Human honesty : Marcel.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in 400 words (Any one) : **[20]**

- a) Elaborate Nietzsche's concept of Ethical-Relativism.
- b) Write in detail Marcel's concepts of 'Problem' and 'Mystery'.
- c) Explain in detail Wittgenstein's argument that "propositions are picture of reality".

Total No. of Questions : 4]

P-2063

[6041]-517

T.Y. B.A. (Regular)

PHILOSOPHY

DSE-1C : Thinkers and Textual Studies Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35421)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) नीत्शे वरील वाग्नेरचा प्रभाव थोडक्यात लिहा.
- ब) विटगेन्स्टाइनने इन्व्हेस्टिगेशनमध्ये मांडलेला विचार सारांश रूपात लिहा.
- क) मार्सेलच्या तत्त्वज्ञानाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ड) नीत्शेची 'दूरित' संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- इ) मार्सेलची 'चिंतन' संज्ञा थोडक्यात लिहा.
- फ) मार्सेल नव-सॉक्रेटिसवादी तत्त्वज्ञ कसा ठरतो?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) विश्लेषण तत्त्वज्ञाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
- ब) मार्सेलची 'स्वामित्व' संकल्पना थोडक्यात लिहा.
- क) नीत्शेची 'सत्य' संकल्पना थोडक्यात लिहा.
- ड) विटगेन्स्टाइनची भाषिक उपयोगिता संकल्पना काय आहे?
- इ) मार्सेलची देहधारणा (अवतार) संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) नीत्शेची 'प्रभुत्वकांक्षा' संकल्पना लिहा.

- प्रश्न 3)** कोणत्याही दोहोंवर 200 शब्दात टीपा लिहा. [20]
- अ) झरथुष्टा : नीत्शे.
ब) कुटुंब सादृश्यता : विटगेन्स्टाइन.
क) प्राथमिक चिंतन : मार्सेल.

- प्रश्न 4)** खालील प्रश्नाचे 400 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) [20]
- अ) फ्रेडरिक नीत्शेची नीति संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) विटगेन्स्टाइनची चित्रउपपत्ती सविस्तर लिहा.
क) मार्सेलचे अमूर्तीकरण तत्त्वज्ञानाचे सविस्तर वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2064

[Total No. of Pages : 4

[6041]-518

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-1C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Eight questions (20 words) :

[16]

- a) Explain the meaning of Financial Administration.
- b) Who is the current finance minister of India?
- c) Who presents the annual budget of India in Parliament?
- d) Name any one parliamentary committee.
- e) What is traditional budgeting?
- f) Name any two institutions of financial administration?
- g) Define Budget.
- h) Whose Prior consent is required to present the annual budget in the House in India?
- i) What is participatory budgeting?
- j) Which department controls and supervises financial transactions?

Q2) Attempt any four questions (50 words) :

[16]

- a) State the tools of Financial Administration.
- b) Explain the scope of Financial Administration.
- c) Explain the role of legislature on Financial Administration.
- d) Explain annual budget.
- e) Explain the process of budgeting
- f) State the characteristics of Financial Administration.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

- a) Explain the function of Financial Administration.
- b) Explain the role of executive board on Financial Administration.
- c) Explain the role of budget in social and economic changes.
- d) Explain the Parliamentary Committee.

Q4) Attempt any two questions (200 words) : **[20]**

- a) State the principles of financial administration by explaining the definition of Financial Administration.
- b) Explain the implementation of budget.
- c) Explain the principles of good budgeting by explaining the meaning of budgeting.

Total No. of Questions : 4]

P-2064

[6041]-518

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-1C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. [16]

- अ) वित्त प्रशासनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ब) भारताचे विद्यमान वित्तमंत्री कोण आहेत?
- क) भारताचे वार्षिक अंदाजपत्रक संसदेत कोण सादर करते?
- ड) कोणतीही एक संसदीय समिती सांगा.
- इ) परंपरागत अंदाजपत्रक म्हणजे काय?
- फ) वित्त प्रशासनाच्या कोणत्याही दोन संस्था सांगा.
- य) अंदाजपत्रकाची व्याख्या सांगा.
- र) भारतात वार्षिक अंदाजपत्रक सभागृहात सादर करण्यापूर्वी कोणाची पूर्वसंमती आवश्यक असते?
- ल) सहभागी अंदाजपत्रक म्हणजे काय?
- व) आर्थिक व्यवहारावर नियंत्रण व देखरेख ठेवणारा विभाग कोणता?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. [16]

- अ) वित्त प्रशासनाचे साधने सांगा.
- ब) वित्त प्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- क) वित्त प्रशासनावरील कायदेमंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

- ड) वार्षिक अंदाजपत्रक स्पष्ट करा.
- इ) अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- फ) अंदाजपत्रकाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. [18]

- अ) वित्त प्रशासनाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) वित्त प्रशासनावरील कार्यकारीमंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) सामाजिक व आर्थिक बदलामध्ये अंदाजपत्रकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) संसदीय समिती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. [20]

- अ) वित्त प्रशासनाचा अर्थ सांगून वित्त प्रशासनाची तत्त्वे सांगा.
- ब) अंदाजपत्रकाची अंमलबजावणी स्पष्ट करा.
- क) अंदाजपत्रकाचा अर्थ सांगून चांगल्या अंदाजपत्रकाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2065

[6041]-519

[Total No. of Pages : 2

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE - 2C (03) + 1 : वर्णनात्मक भाषा विज्ञान-भाग : 1

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35022)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत लिहा.

[10]

- अ) भाषा एक सामाजिक संस्था आहे. हे विधान सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) 'ध्वनी' आणि 'स्वन' यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
क) 'बलाघात' म्हणजे काय? सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा.

[20]

- अ) भाषाभ्यासाचे महत्व विशद करून विविध भाषाभ्यास पद्धतींचा परिचय करून घ्या.
ब) भाषाभ्यासाच्या विविध शाखांचा परिचय करून घ्या.
क) 'हॉकेट' या भाषावैज्ञानिकाने सांगितलेली भाषेची सात लक्षणे स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा.

[20]

- अ) स्वन विज्ञानाच्या तीन शाखांचा परिचय करून घ्या.
ब) वागिंद्रियाची रचना व कार्य स्पष्ट करा.
क) व्यंजनांचे उच्चारण - स्थानानुसार होणारे वर्गीकरण सोदाहरण स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांतपर्यंत लिहा.

[20]

- अ) स्वन स्वनिम स्वनांतर संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) विनियोगांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- क) खंडित व खंडाधिष्ठित स्वनिम संकल्पना स्पष्ट करा.

* * *

Total No. of Questions : 5

SEAT No.

P-3120

Total No. of Pages : 3

[6041]- 520

T.Y.B.A. (Semester-V)

URDU

DSE-2C Urdu Essay, Grammer & Prosody

(35072) (2019 Pattern)

Total Marks : 70

[Time : 2½ Hours

ہدایات: (1) تمام سوالات کے جوابات لازمی ہیں
(2) ہر سوال کے آگے نشانات درج ہیں۔

[15]

سوال نمبر 1. درجہ ذیل میں سے کسی پانچ صنعتوں کی مثالوں کے ذریعے بیان کیجئے

(a) مبالغہ (b) استعارہ (c) تشبیہ

(d) لف و نشر (e) تجاہل عرفانہ (f) ایہام

(g) تجنیس تام (h) سیاق الاعداد (i) تضاد

[10]

سوال نمبر 2. مندرجہ ذیل میں سے کسی دو اشعار کی تقطیع کیجئے اور بحر کا نام بتائے

(a) زمیں کو تھا دعوائی میں آسماں ہوں

مکان کہہ رہا تھا کہ لامکان ہوں

(b) ونبیوں میں رحمت لقب پانے والا

مُرادیں غریبوں کی برلانے والا

(c) بے خطر کو دپڑا آتشِ نمرود میں عشق

عقل ہے جو تماشا لبہام ابھی

(d) نہیں تیرا نشیمنِ ضعیف سلطان کی گنبد پر

تو شاہیں ہے بسیرا کر پہاڑوں کی چٹانوں میں

P.T.O.

[15] سوال نمبر 3. ذیل میں سے کسی پانچ محاوروں کو جملوں میں استعمال کیجئے۔

- (a) گیا وقت پھر آتا نہیں
(b) مالِ مفت دل بے رحم
(c) نیم حکیم خطرہ جانناں
(d) سرمند واتے ہی اولے پڑے
(e) مان مان میں تیرا مہمان
(f) جو گرجتے ہیں و برستے نہیں ہیں
(g) خالی ذہن شیطان کا گھر ہوتا ہے

[10] سوال نمبر 4. ذیل میں سے کسی ایک عنوان پر مضمون لکھیے

- (a) اقلتیوں کے تحفظ کی ذمہ داری حکومت کی ہے۔
(b) ہم آہ بھی کرتے ہیں تو ہو جاتے ہیں بدنام۔
(c) کامیاب حکومت چلانے کیلئے اپوزیشن کا ہونا ضروری ہے

[10] (الف) درجہ ذیل میں سے کسی پانچ کی وضاحت کیجئے

- (a) اعراب
(b) اسم
(c) صفت
(d) فعل
(e) القاب
(f) کنیت
(g) خطاب
(h) نسبت

[10] سوال نمبر 5. ذیل کی عبارت میں سے کسی ایک کا انگریزی سے اُردو میں ترجمہ کیجئے۔

a) Success Essay: In today's World every one wants to be come

Successful but what is Success, the respective of Success varies the people before us have a different views on success on the person after us will have a different view on success. But success not something that you can copy from others. You have to make your own path to achieving Success. In modern-days people are observed with success because of the glamour and life style of Successful People.

b) Book is best friend in spare time and books are referred to a man's best friend, they are very beneficial from mankind and have helped it evolve there is powerful information and knowledge Books offer as so many things without asking anything in return.

c) A Postman is a useful person in the society my friend Mohd Ali is our Postman. He wears the khaki uniform, he has a letter bag, he brings letters parcel and money order for us. He goes from door to door and he distributes the cards etc, morning to afternoon. He brings happy news also, but some time brings sad news for us. He performs his duty nicely, he has no holiday to enjoy, he lives a simple life in service.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2066

[Total No. of Pages : 3

[6041]-521

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

**DSE -2 C (S4) : भाषा विज्ञान (सामान्य परिचय)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35092)**

समय : 2½ घंटे]

[पूर्णांक : 70

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

प्र.1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- भाषाविज्ञान की विविध शाखाओं को संक्षेप में लिखिए।
- भाषाविज्ञान की विविध परिभाषाएँ एवं विविध नामों का परिचय दीजिए।
- भाषाविज्ञान और व्याकरण तथा भाषाविज्ञान और भूगोल के संबंध को स्पष्ट कीजिए।
- भाषाविज्ञान और साहित्य का संबंध स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- ध्वनि उच्चारण में सहायक ध्वनियंत्र का सामान्य परिचय दीजिए।
- ध्वनिगुणों को संक्षेप में समझाइए।
- ध्वनि परिवर्तन के कारणों का सामान्य परिचय दीजिए।
- रूपिम के भेद स्पष्ट कीजिए।

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- अर्थविज्ञान की परिभाषा तथा स्वरूप को स्पष्ट कीजिए।
- अर्थसंकोच तथा अर्थदिश को संक्षेप में लिखिए।
- 'अर्थविस्तार' किसे कहते हैं सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
- अर्थ परिवर्तन के कारणों का परिचय दीजिए।

P.T.O.

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन टिप्पणियों को लिखिए।

[21]

- अ) भाषाविज्ञान की शाखा : अर्थविज्ञान।
- ब) भाषाविज्ञान और मनोविज्ञान।
- क) ध्वनिगुण : मात्रा और बलाघात।
- ड) रूपविज्ञान का सामान्य परिचय।
- इ) अर्थ विज्ञान का परिचय।
- फ) अर्थ परिवर्तन के दो कारण।

प्र.5) निम्नलिखित में से किन्हीं सात बहुविकल्पी प्रश्नों के उचित पर्याय लिखिए।

[7]

- i) भाषा का वैज्ञानिक अध्ययन कौन करता है?
 - अ) साहित्य
 - ब) इतिहास
 - क) भाषाविज्ञान
 - ड) पदार्थ विज्ञान
- ii) अंग्रेजी में भाषाविज्ञान के लिए सर्वाधिक प्रचलित शब्द कौन सा है?
 - अ) Linguistics
 - ब) Literatare
 - क) poem
 - ड) story
- iii) निम्नलिखित में से भाषाविज्ञान की शाखा पहचानिए।
 - अ) जीव विज्ञान
 - ब) अर्थ विज्ञान
 - क) पदार्थ विज्ञान
 - ड) पर्यावरण शास्त्र
- iv) भाषा का नियमन कौन करता है?
 - अ) मनोविज्ञान
 - ब) व्याकरण
 - क) साहित्य
 - ड) भूगोल
- v) 'ध्वनि' शब्द के लिए पर्यायवाची शब्द क्या है?
 - अ) पद
 - ब) वाक्य
 - क) स्वन
 - ड) अर्थ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2067

[Total No. of Pages : 2

[6041]-522

T.Y. B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

DSE - 2C : अन्नंभट्टविरचितः तर्कसङ्ग्रहः
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35112)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) Write a reference to context to any three of the following.

[15]

खालीलपैकी कोणत्याही तिघांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- i) समवायस्त्वेक एव।
- ii) पृथिव्यां षड्विधं जले मधुर एव।
- iii) कारणं त्रिविधं समवाय्यसमवायिनिमित्तभेदात्।
- iv) रूपादिचतुष्टयं पृथिव्यां पाकजमनित्यं च।

प्र.2) A) Write any ten answers.

[10]

अ) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

i) न्यायदर्शनम्	अत्यन्ताभावः
ii) पर्वतो वह्निमान्	मिथ्याज्ञानम्
iii) भौमं तेजः	उत्क्षेपणम्
iv) भूतले घटो नास्ति	स्थितिस्थापकः
v) अपां विषयः	मनः
vi) विशेषाः	सप्तविधम्
vii) परमाणुरूपं नित्यम्	सरित्समुद्रादि
viii) ऊर्ध्वदेशसंयोगहेतुः	अक्षपादगौतमः
ix) शुक्तौ रजतमिति ज्ञानम्	हेतुः
x) संस्कारः	अनन्ताः
xi) पृथिव्यां रूपं	चतुर्विंशतिः
xii) धूमवत्त्वात्	प्रतिज्ञा

P.T.O.

B) Write answers in the Sanskrit language. (Any Five) [5]

ब) संस्कृत भाषेत उत्तर द्या. (कोणतेही पांच)

- i) स्मृतिः कतिविधा?
- ii) परत्वं कतिविधम्?
- iii) औलुक्यदर्शनस्य प्रणेता कः?
- iv) शुक्तौ रजतम् इति किं प्रकारकम् अयथार्थज्ञानम्?
- v) रूपस्य लक्षणं किम्?
- vi) लिङ्गं कतिविधम्?

प्र.3) Write a broad answer. (Any One) [20]

दीर्घोत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

- i) अनुमितिज्ञानं तथा पञ्चहेत्वाभासविचारः।
- ii) सप्तपदार्थाः।

प्र.4) Write a shrot note in English or Marathi. [20]

टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- i) न्यायदर्शनं तथा वैशेषिकदर्शनम्।
- ii) षड्विध इन्द्रियसन्निकर्षः।
- iii) शाब्द नाम यथार्थानुभवः।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P2068

[6041]-523

T.Y. B.A.

ECONOMICS

DSE - 2C : Public Finance - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35152) (Special Paper - IV)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Answer should be precise & to the point.*
- 4) Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions in 20 words each (Any Eight)

[16]

- a) State the definition of the public finance.
- b) Give the definition of Tax.
- c) What is meant by public Expenditure.
- d) State the definition of public Debt.
- e) Give the definition of Private Finance
- f) What is meant by Direct Tax?
- g) What is Non-Planned Expenditure?
- h) What is the name of the book written by Keynes in 1936?
- i) Give the definition of Balanced Budget.
- j) State the definition of Progressive Taxation.

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any four) [16]

- a) Explain the nature of Public Finance.
- b) State the merits of Indirect Tax.
- c) Explain the Principles of Public Expenditure.
- d) Explain the importance of Public Debt.
- e) Explain the Types of Tax.
- f) Write the difference between Internal & External Debt.

Q3) Answer the following questions in 100 words each (Any Three) [18]

- a) Explain the Principle of maximum social benefit of Dr. Dalton.
- b) State the demerits of Direct Tax.
- c) Explain the Wagner's Law of public Expenditure.
- d) Explain in detail the methods of Public Debt Repayment.

Q4) Answer the following questions in 200 words each (Any two) [20]

- a) Explain the role of public finance in Economic Development.
- b) State the reasons for increase in Public Expenditure.
- c) What is Public Debt? Explain the source of Public Debt.

Total No. of Questions : 4]

P2068

[6041]-523

T.Y. B.A.

ECONOMICS

DSE - 2C : Public Finance - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35152) (Special Paper - IV)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढाव्यात.
 - 5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) सार्वजनिक आयव्ययाची व्याख्या सांगा.
- ब) कराची व्याख्या द्या.
- क) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय?
- ड) सार्वजनिक कर्जाची व्याख्या सांगा.
- इ) खाजगी वित्ताची व्याख्या द्या.
- फ) प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय?
- य) बिगर योजना खर्च म्हणजे काय?
- र) केन्सने 1936 मध्ये लिहलेल्या पुस्तकाचे नाव काय?
- ल) संतुलीत अंदाजपत्रकाची व्याख्या द्या.
- व) प्रगतशील कराची व्याख्या द्या.

प्र.2) पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) सार्वजनिक आयव्ययाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) अप्रत्यक्ष कराचे गुण सांगा.
- क) सार्वजनिक खर्चाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- ड) सार्वजनिक कर्जाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- इ) कराचे प्रकार स्पष्ट करा.
- फ) अंतर्गत व बाह्य कर्जातील फरक लिहा.

प्र.3) पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) डॉ. डॉल्टन यांचे महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व स्पष्ट करा.
- ब) प्रत्यक्ष कराचे दोष सांगा.
- क) सार्वजनिक खर्चाचा वेग्लरचा नियम स्पष्ट करा.
- ड) सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीच्या पद्धती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र.4) पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) आर्थिक विकासामध्ये सार्वजनिक आयव्ययाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.
- क) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय? सार्वजनिक कर्जाचे स्रोत स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2069

[6041]-524

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

DSE-2C : International Relations

(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35162)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answers in 20 words (any eight).

[16]

- a) When was the united nations established?
- b) Name the member countries of SAARC.
- c) State two objectives of World Bank.
- d) World War - II was fought between which two nations.
- e) What is the new world order?
- f) When did the disintegration of Soviet Russia take place?
- g) What is cold war?
- h) Who formulated bargaining theory.
- i) Who is the author of the book 'Politics among nations'.
- j) What is international relations.

P.T.O.

Q2) Write the answers in 50 words (any four). **[16]**

- a) Importance of international relations.
- b) Assumptions of the realism approach.
- c) Nature of the cold war.
- d) Characteristics of the new world order.
- e) Functions of BRICS.
- f) Marxism.

Q3) Write the answers in 100 words (any three). **[18]**

- a) Objectives of the World Trade Organization.
- b) Performance of the ASEAN organization.
- c) Causes of World War II.
- d) Write the consequences of cold war.

Q4) Write the answers in 200 words (any two). **[20]**

- a) Explain the reasons for the emergence of the new international order.
- b) Explain the nature and scope of international relations.
- c) Explain the function of World Trade Organization.

Total No. of Questions : 4]

P2069

[6041]-524

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

DSE-2C : International Relations

(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35162)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.1) कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत)

[16]

- अ) संयुक्त राष्ट्र संघाची स्थापना केंव्हा झाली?
- ब) सार्कच्या सदस्य राष्ट्रांची नावे सांगा.
- क) जागतिक बँकेची दोन उद्दिष्टे सांगा.
- ड) दुसरे महायुद्ध कोणत्या दोन राष्ट्रांच्या गटात झाले?
- इ) नवीन जागतिक व्यवस्था म्हणजे काय?
- फ) सोव्हिएट रशियाचे विघटन केंव्हा घडून आले?
- य) शीतयुद्ध म्हणजे काय?
- र) सौदेबाजीच्या सिद्धांताची मांडणी कोणी केली?
- ल) 'Politics among nation' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
- व) आंतरराष्ट्रीय संबंध म्हणजे काय?

प्र.2) कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (50 शब्दांत)

[16]

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे महत्व
- ब) वास्तववादी दृष्टीकोनाची गृहितके
- क) शीतयुद्धाचे स्वरूप
- ड) नवीन जागतिक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये
- इ) ब्रिक्सची कार्ये
- फ) मार्क्सवाद

प्र.3) कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत)

[18]

- अ) जागतिक व्यापारी संघटनेची उद्दिष्टे.
- ब) आसियान संघटनेची कामगिरी.
- क) दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे.
- ड) शीतयुद्धाचे परिणाम लिहा.

प्र.4) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत)

[20]

- अ) नवीन आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे स्वरूप व व्याप्ती विशद करा.
- क) जागतिक व्यापारी संघटनेची कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2070

[6041]-525

T.Y.B.A.

HISTORY

**DSE-2C : Maharashtra in the 19th Century
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35172)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Answer the following question in 300 words (any one). **[15]**

a) Explain in detail the reasons for the decline of Maratha power.

OR

b) Review the social work of Satya Shodhak Samaj.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one). **[15]**

a) Explain the contribution of extremist in Indian freedom movement.

OR

b) Review the economic ideas of the thinker of Maharashtra.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two). **[20]**

a) Explain the economic impact of British administration on Maharashtra.

b) Review the social work of Prarthana Samaj.

c) Evaluate of the deccan riots.

d) Explain merits - demerits of permanent settlement system.

Q4) Write note (any four). **[20]**

a) Rule of law

b) Grant Medical College

c) Darpah and Digdarshan

d) East India Association

e) Sarvajanik Sabha

f) Mahalwari System

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2070

[6041]-525

T.Y.B.A.

HISTORY

DSE-2C : Maharashtra in the 19th Century
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35172)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) [15]

- अ) मराठा सत्तेच्या न्हासाची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
ब) सत्यशोधक समाजाच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.2) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) [15]

- अ) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील जहालवाद्यांचे योगदान स्पष्ट करा.
किंवा
ब) महाराष्ट्रातील विचारवंतांच्या आर्थिक विचारांचा आढावा घ्या.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) ब्रिटीश प्रशासनाचे महाराष्ट्रावरील आर्थिक परिणाम स्पष्ट करा.
ब) प्रार्थना समाजाच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.
क) दख्खनच्या दंग्याचे चिकित्सक मुल्यमापन करा.
ड) कायमधारा पद्धतीचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

प्र.4) टिप लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- अ) कायदयाचे राज्य
ब) ग्रँट मेडीकल कॉलेज
क) दर्पन व दिग्दर्शन
ड) ईस्ट इंडिया असोसिएशन
इ) सार्वजनिक सभा
फ) महालवारी पद्धत

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P3121

[6041]-526

T.Y.B.A.

HISTORY

**DSE-2C : Constitutional Development in India (1773 - 1853)
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35173) (3 Credits)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Answer the following question in 300 words (any one). **[15]**

- a) Explain the Background of East India Company.

OR

- b) Explain the causes and consequences of the failure of the dual system in Bengal.

Q2) Answer the following questions in 300 words (any one). **[15]**

- a) Explain the provisions of the regulating act of 1773.

OR

- b) Explain the background of Pitts India Act and its provisions.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two). **[20]**

- a) Describe the characteristics of Lord Wellesley's Tainant Fauj.
- b) Describe the features of the charter Act of 1853.
- c) Explain the main features of Rayatwari system.
- d) Financial Reforms of Lord William Bentinck.

Q4) Short notes (any four). **[20]**

- a) Lond revenue system.
- b) Educational Reforms of Lord William Bentinck.
- c) Fox's India Bill.
- d) Permanant settlement of land 1793.
- e) Formation of the Board of control.
- f) Charter Act of 1813.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3121

[6041]-526

T.Y.B.A.

HISTORY

DSE-2C : Constitutional Development in India (1773-1853)
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35173) (3 Credits)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) [15]
अ) ईस्ट इंडिया कंपनीची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) बंगालमधील दुहेरी राज्यव्यवस्थेच्या अपयशाची कारणे व परिणाम सांगा.
- प्र.2)** खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) [15]
अ) 1773 च्या रेग्युलेटिंग ॲक्टची पार्श्वभूमी सांगून तरतूदी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पिट्स इंडिया ॲक्टची 1784 पार्श्वभूमी सांगून त्यातील तरतूदी स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]
अ) लॉर्ड वेलस्लीच्या तैनाती फौजेची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) 1853 च्या सनदी कायद्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
क) रयतवारी पद्धतीची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
ड) लॉर्ड विल्यम बेंटिंगच्या आर्थिक सुधारणा सांगा.
- प्र.4)** टिप लिहा. (कोणतेही चार) [20]
अ) जमिन महसूल धोरण
ब) लॉर्ड विल्यम बेंटिंगच्या शैक्षणिक सुधारणा
क) फॉक्सचे इंडिया बिल (Fox's India Bill)
ड) कायमधारा पद्धती 1793
इ) नियामक मंडळाची निर्मिती
फ) 1813 चा सनदी कायदा

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2071

[Total No. of Pages : 4

[6041]-527

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

**DSE-1C GG320 (A) : Geography of Rural Development - I
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35202)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw diagrams wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Answer the following questions in 20 words (any eight)

[16]

- a) Define rural development.
- b) Define rural region
- c) Name any two factors affecting rural development.
- d) Who has founded 'Harijan Sevak Sangh'?
- e) Define concept of regional development.
- f) Who has founded "sevagram ashram"?
- g) Name two advantages of intensive agriculture development program (IADP).
- h) Name any two methods irrigation.
- i) Name any two problems in rural areas.
- j) Define safe drinking water.

P.T.O.

Q2) Write a short note in 50 words (any three). **[18]**

- a) Concept of Rural development.
- b) Literacy in rural region.
- c) Advantages of participative approach.
- d) Causes of water scarcity in rural areas.

Q3) Answer the following questions in 100 words (any two). **[16]**

- a) Explain the need of rural sanitation.
- b) Explain the nature and scope of Indian rural development.
- c) Briefly explain the national rural health mission of India.

Q4) Answer the following questions in 300 words (any one). **[20]**

- a) Describe the physical factors causing rural backwardness.
- b) Explain the Green Revolution in India.

Total No. of Questions : 4]

P2071

[6041]-527

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

DSE-1C GG320 (A) : Geography of Rural Development - I
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35202)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) ग्रामीण विकास म्हणजे काय?
- ब) ग्रामीण विभाग म्हणजे काय?
- क) ग्रामीण विकासावर परिणाम करणारे दोन घटक सांगा.
- ड) हरिजन सेवक संघाची स्थापना कोणी केली?
- इ) क्षेत्रीय विकास संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- फ) सेवाग्राम आश्रम कोणी स्थापन केला?
- य) एकात्मिक कृषी विकास कार्यक्रमाचे दोन फायदे लिहा.
- र) जलसिंचन पद्धतीची दोन नावे सांगा.
- ल) ग्रामीण भागातील दोन समस्यांची नावे लिहा.
- व) सुरक्षित किंवा शुद्ध पिण्याचे पाणी म्हणजे काय?

प्र.2) सुमारे 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) ग्रामीण विकासाची संकल्पना
- ब) ग्रामीण क्षेत्रातील साक्षरता
- क) सहभागाच्या दृष्टीकोनाच्या उपयोग
- ड) ग्रामीण भागातील जलटंचाईची प्रमुख कारणे

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[16]

- अ) ग्रामीण भागातील स्वच्छतेची गरज स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय ग्रामीण विकासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- क) भारताच्या राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक)

[20]

- अ) ग्रामीण भागाच्या मागासलेपणाची प्राकृतिक कारणे स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील हरितक्रांती सविस्तर वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-3401

[Total No. of Pages : 3

[6041]-528

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-2C (S7) : राग संगीत गायन
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32519)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) श्याम कल्याण, मधुवंती, नंद मारुबिहाग यापैकी एका रागातील विलंबित ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. [10]

ब) या वर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. [5]

प्रश्न 2) अ) मारुबिहाग, मधुवंती, पूरिया, नंद यापैकी कोणत्याही एका रागाचारागविस्तार लिहा. [10]

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका एकपटीत लिहा. [5]

i) विलंबित एकताल

ii) तिलवाडा

iii) दीपचंदी

प्रश्न 3) अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. [8]

i) रामाश्रय झा यांनी कोणत्या टोपण नावाने बंदिशींची रचना केलेली आहे?

ii) 'रेमपनीधप, धमप, गमपगमरेसा' हे कोणत्या रागातील स्वर आहेत?

iii) तिलवाडाताल कोणत्या संगीत प्रकारात प्रयोगात येतो?

iv) पंडित हरिप्रसाद चौरसिया हे कोणत्या वाद्याचे वादक म्हणून प्रसिद्ध आहेत?

P.T.O.

- ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) [12]
- i) संगीत संग्रहालये
 - ii) पार्श्वसंगीत
 - iii) संगीत स्पर्धांचे महत्व

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. [10]

- i) पं. शिवकुमार शर्मा
- ii) पं. रामाश्रयझा
- iii) श्रीमती आशा भोसले

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा. [10]

- i) संशोधन क्षेत्र म्हणून संगीत विषयाचे स्वरूप
- ii) संगीत आणि अन्य ललित कला
- iii) संगीत संमेलन, महोत्सव
- iv) संगीत मैफिल सादरीकरण

Total No. of Questions : 4]

P-3401

[6041]-528

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-2C (S7) : तबला

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32519)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) बनारस घराण्याविषयी लिहा. [10]
ब) रेला या वादन प्रकाराविषयी लिहा. [5]
- प्रश्न 2) अ) समान मात्रासंख्या असणाऱ्या तालांच्या निर्मितीची कारणे लिहा. [10]
ब) पेशकार हा वादन प्रकाराविषयी करा. [5]
- प्रश्न 3) अ) कर्नाटक तालपद्धती विषयी लिहा. [8]
ब) ताल झपताल आड बिआड व कुआड लयकारीमध्ये लिहा. [12]
- प्रश्न 4) अ) जीवनचरित्र लिहा. (कोणतेही एक) [10]
i) उ. अल्लारखा खां
ii) उ. मुनीर खां
ब) बाज, बनावट व उपयोगितेवरून तबल्याचे भारतीय संगीतातील स्थान व महत्व याविषयी लिहा. [10]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2072

[6041]-529

[Total No. of Pages : 2

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2CS-4 : Contemporary Warfare

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35272)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any three). **[3×5=15]**

- a) What are the main characteristics of war?
- b) Explain the meaning and concept of chemical warfare.
- c) What is an example of low intensity conflict?
- d) What are the consequences of war?
- e) State the principles of guerilla warfare.

Q2) Answer the following questions in 300 words each (any one). **[1×15=15]**

- a) What is conventional and non conventional warfare?
- b) Explain in detail elements of insurgency.

Q3) Answer the following question in 200 words each (any two). **[2×10=20]**

- a) State the Aim & Objectives of Chemical Warfare.
- b) Is biological warfare a war crime?
- c) Explain in detail Strategy of counter Insurgency.
- d) Explain in detail meaning & concept of insurgency.

Q4) Write short notes (any four). **[4×5=20]**

- a) Revolutionary war
- b) Counter insurgency.
- c) Contemporary warfare.
- d) Conventional warfare
- e) Defence
- f) Types of chemical warfare.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2072

[6041]-529

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2CS-4 : Contemporary Warfare
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35272)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [3×5=15]
- अ) युद्धाची मुख्य वैशिष्ट्ये कोणती ?
ब) रासायनिक युद्धाचा अर्थ आणि संकल्पना स्पष्ट करा.
क) कमी तीव्रतेच्या संघर्षाची उदाहरणे कोणती ?
ड) युद्धाचे परिणाम कोणते ?
इ) गनिमी युद्धाची तत्त्वे सांगा.
- प्र.2)** खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) [1×15=15]
- अ) पारंपारिक आणि अपारंपारिक युद्ध म्हणजे काय ?
ब) विप्लवाचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [2×10=20]
- अ) रासायनिक युद्धाचे ध्येय आणि उद्दिष्टे सांगा.
ब) जैविक युद्ध हा युद्ध गुन्हा आहे का ?
क) प्रती विप्लवाची युद्धनीती सविस्तर स्पष्ट करा.
ड) विप्लवाचा अर्थ आणि संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.4)** टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [4×5=20]
- अ) क्रांतिकारी युद्ध
ब) प्रती विप्लव
क) समकालीन युद्धपद्धती
ड) पारंपारिक युद्धपद्धती
इ) संरक्षण
फ) रासायनिक युद्धपद्धतीचे प्रकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2073

[Total No. of Pages : 2

[6041]-530

T.Y. B.A.

DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (ENGLISH)

DSE - 2C : Introduction to Literary Criticism

(2019 CBCSPattern) (Semester - V) (Old Special Paper - IV) (35332)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in about 50-60 words each (any two). **[10]**

- a) Explain the concept of literary criticism and state its functions.
- b) Discuss the functions of a critic.
- c) What is sociological criticism?
- d) Elaborate psychological criticism as one of the types of criticism.

Q2) Answer the following questions in about 50-60 words each (any two). **[10]**

- a) What is 'literature of knowledge'?
- b) Explain the merits of 'Literature of power'.
- c) Explain any two qualities of a critic.
- d) Discuss critic's role as a generalizer.

Q3) Answer the following questions in about 150 words each (any two). **[20]**

- a) Explain Aristotle's theory of imitation.
- b) What, according to longinus, are the sources of sublimity?
- c) How does Dryden define comedy and tragedy?
- d) How does Samuel Johnson defend Shakespeare's mixing of tragic and comic elements in his plays?

P.T.O.

Q4) Answr the following questions in about 150 words each (any two). **[20]**

- a) How does Wordsworth define poetry?
- b) What is 'Fancy' and 'Imagination', according to S.T. coleridge?
- c) Mention Arnold's three estimates of poetry.
- d) Explain Wordsworth as a romantic critic on poetry.

Q5) Write short notes on the following (any two). **[10]**

- a) Biographical criticism.
- b) Primary and secondary imagination.
- c) Critic as an interpretor.
- d) Qualifications of a critic.

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. :

P2074

[6041]-531

[Total No. of Pages : 2

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

DSE-2C, MS-6 : Ordinary Differential Equations

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35342)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any FIVE of the following:

[10]

- a) Verify that e^{3x} is a solution of $y'' - 5y' + 6y = 0$.
- b) State the principle of superposition
- c) Compute the Wronskian of $\{e^{3x}, e^{-3x}\}$.
- d) Solve: $y'' - 7y' + 12y = 0$.
- e) Find the particular integral of $y'' + y' + y = 2$.
- f) Verify that $Y' = AY$, where $Y = \begin{bmatrix} e^{3t} & e^t \\ e^{3t} & -e^t \end{bmatrix}$ and $A = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix}$.
- g) Find the radius of convergence of $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!}$.

Q2) Attempt any Four of the following:

[20]

- a) If $\phi(D^2)$ is a rational function of D^2 , then prove that $\frac{1}{\phi(D^2)}$
$$\sin ax = \frac{1}{\phi(D^2)} \sin ax.$$
- b) Solve: $(D - 4)^2 y = e^{2x}$.
- c) Find particular integral (y_p) of $y'' + 2y = 2x^2 - 3x$.

P.T.O.

- d) If y_1 and y_2 are solutions of the equation $y'' + p(x)y' + q(x)y = 0$ on (a, b) , then any linear combination of y_1 and y_2 is also solution of $y'' + p(x)y' + q(x)y = 0$ on (a, b) .
- e) Find the particular integral of the differential equation $y'' + 6y' + 2y = e^x$ by method of undetermined coefficients.
- f) Solve: $y''' - 2y'' - y' + 2y = 0$.

Q3) Attempt any Four of the following:

[20]

- a) If $(2-x)y'' + 2y = 0$ and $y = \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$, then show that

$$2(n+2)(n+1)a_{n+2} - (n+1)na_{n+1} + 2a_n = 0, \text{ for } n \geq 0.$$

- b) Find the general solution of $x^2 y'' - xy' - 8y = 0$.
- c) Locate and Classify the ordinary, regular singular, irregular singular points of $x^2 y'' + xy' + x^2 y = 0$.
- d) Rewrite the equation $y''' + 6y'' + 4y' + y = 0$ as a first order system.

- e) Show that the vector functions $y_1 = \begin{bmatrix} e^t \\ 0 \\ e^{-t} \end{bmatrix}$, $y_2 = \begin{bmatrix} 0 \\ e^{3t} \\ 1 \end{bmatrix}$ and $y_3 = \begin{bmatrix} 1 \\ e^{3t} \\ 0 \end{bmatrix}$ are

linearly independent on every interval (a, b) .

- f) Find eigen values of $\begin{bmatrix} 4 & -1 \\ -4 & 4 \end{bmatrix}$.

Q4) Attempt any Two of the following:

[20]

- a) Prove that $\frac{1}{f(D)} xV(x) = x \frac{1}{f(D)} V(x) - \frac{f'(D)}{[f(D)]^2} V(x)$, where $V(x)$ is any function of x and $f(D) = a_0 D^n + a_1 D^{n-1} + \dots + a_{n-1} D + a_n$.
- b) Solve $x^2 y'' - 2xy' + 2y = x^{\frac{9}{2}}$ by method of variation of parameters.
- c) Solve $y' = \begin{bmatrix} 11 & -25 \\ 4 & -9 \end{bmatrix} y$.
- d) Find the general solution of $y' = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ 4 & 2 \end{bmatrix} y$.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2075

[Total No. of Pages : 2

[6041]-532

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

**DSE-2C : S4 : Contemporary Indian Society
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35372)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short note on (any three).

[15]

- a) Land Reforms
- b) Freedom
- c) Colonialism
- d) Migration
- e) Planned Development

Q2) Answer the following questions in 50 words each (any three).

[15]

- a) Explain the nature of Indian democracy.
- b) Elaborate the issues of social justice.
- c) Analyze the Farmer's agitations in post Independence India.
- d) Explain Gandhi's thought's on Sarvodaya.
- e) Elaborate the weakness of Indian Democracy.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two).

[20]

- a) What is secularism? Explain the uniqueness of India's secularism.
- b) Explain Farmer's suicide in post - Independence India.
- c) Write the impacts of Globalization on Indian Society.
- d) Explain the Nehru's Views on nation building.

Q4) Answer the following question in 300 words each (any one).

[20]

- a) What is green revolution? Explain it's impact on agriculture.
- b) Discuss the positive and negative effects of New Economic policy of 1991.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2075

[6041]-532

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

DSE-2C : S4 : Contemporary Indian Society
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35372)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) जमिन सुधारणा
- ब) स्वातंत्र्य
- क) वसाहतवाद
- ड) स्थलांतर
- इ) नियोजित विकास

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) भारतीय लोकशाहीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) सामाजिक न्यायाच्या समस्या विशद करा.
- क) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील शेतकरी आंदोलनांचे विश्लेषण करा.
- ड) गांधीजींचे सर्वोदय समाजावरील विचार स्पष्ट करा.
- इ) भारतीय लोकशाहीच्या मर्यादा विशद करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय? भारताच्या धर्मनिरपेक्षतेचे वेगळेपणा स्पष्ट करा.
- ब) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील शेतकरी आत्महत्या स्पष्ट करा.
- क) जागतिकीकरणाचा भारतीय समाजावरील परिणाम लिहा.
- ड) राष्ट्र-निर्मितीबाबत नेहरूंचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक)

[20]

- अ) हरितक्रांती म्हणजे काय? हरितक्रांतीचे कृषी क्षेत्रावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) 1991 च्या नवीन आर्थिक धोरणाचे सकारात्मक व नकारात्मक परिणामाची चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2076

[6041]-533

[Total No. of Pages : 2

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY (Special - III)

**DSE-2C : Thinkers and Textual Studies (Indian)
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (New Course) (35422)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

- a) Briefly explain Basaveshwara's role on gender equality.
- b) Briefly explain main characteristics of Religion.
- c) Briefly explain the nature of Mahatma Phule's Sarvajanik Satyadharma.
- d) Briefly explain the features of Ideal person.
- e) Explain Vinoba Bhave's main purpose behind the concept of Sarvodaya.

Q2) Write short notes on any three of the following. **[15]**

- a) Principle of Shiva.
- b) Guru - Basaveshwara
- c) Sanchit Karma.
- d) Slavery - Mahatma Phule
- e) Shramadan Movement - Vinoba Bhave

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

- a) Explain in detail the role of Dnyaneshwara behind the theory of Chidvilasvada.
- b) Explain in detail Mahatma Phule's concept of Nirmik.
- c) Discuss in detail Swami Vivekananda's concept of universal religion.
- d) Discuss in detail the relation between caste system and social health.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. **[20]**

- a) Explain in detail Mahatma Phule's criticism on social discrimination.
- b) Lokayat : A Materialistic philosophy, discuss in detail.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2076

[6041]-533

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY (Special - III)

DSE-2C : Thinkers and Textual Studies (Indian)
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (New Course) (35422)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) स्त्री-पुरुष समानता विषयक बसवेश्वरांची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) धर्माची प्रमुख वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
- क) महात्मा फुले प्रणित सार्वजनिक सत्यधर्मचे स्वरूप थोडक्यात विशद करा.
- ड) स्थितप्रज्ञ व्यक्तीची लक्षणे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- इ) सर्वोदय संकल्पने मागील विनोबा भावेंचा प्रमुख उद्देश विशद करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा. [15]

- अ) शिव तत्त्व
- ब) गुरू-बसवेश्वर
- क) संचित कर्म
- ड) गुलामगिरी - महात्मा फुले
- इ) श्रमदान चळवळ - विनोबा भावे

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) ज्ञानेश्वरांच्या चिद्विलास वादामागील मुळ भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) महात्मा फुलेंची निर्मिक संकल्पना सविस्तर विशद करा.
- क) स्वामी विवेकानंदांच्या विश्वधर्म संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.
- ड) जाती-व्यवस्था व सामाजिक स्वास्थ्य यांच्यातील संबंधावर सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नावर 400 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

- अ) महात्मा फुलेंनी सामाजिक भेदभावाची केलेली चिकित्सा सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) लोकायत : एक जडवादी दर्शन, सविस्तर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2077

[6041]-534

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-2C : Administrative Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35443)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any eight questions (20 words).

[16]

- a) Who is the father of Public Administration?
- b) State two features of Kautilya's Administration.
- c) Write two principles of Kautilya's Administration.
- d) State Weber's view on Administration.
- e) State two principles of Scientific Management.
- f) What is bureaucracy?
- g) Who is called father of Scientific Management?
- h) Write two features of Weberian Bureaucracy.
- i) State W. Wilson's two principles.
- j) Who is a pioneer of bureaucracy?

P.T.O.

Q2) Attempt any four questions (50 words). **[16]**

- a) Explain Kautilya's Machinery of administration.
- b) Saplang theory - note.
- c) Essentials qualities of king - note.
- d) Types of authority - note.
- e) Administrative corruption - note.
- f) Weber's view on Legitimacy - note.

Q3) Attempt any three questions (100 words). **[18]**

- a) Write views of Weber on Authority.
- b) Importance of administration - note.
- c) Write W. Wilson's view on administration and politics.
- d) Impact of scientific management - note.

Q4) Attempt any two questions (200 words). **[20]**

- a) Explain concept & objectives of scientific management.
- b) Explain principles of administration of Kautilya.
- c) Explain Weber's model of bureaucracy.

Total No. of Questions : 4]

P2077

6041]-534

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-2C : Administrative Thinkers
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35443)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) लोकप्रशासनाचे जनक कोण?
- ब) कौटिल्याच्या प्रशासनाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- क) कौटिल्याच्या प्रशासनाची दोन तत्त्वे लिहा.
- ड) वेबरची प्रशासना संबंधी मते सांगा.
- इ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाची तत्त्वे सांगा.
- फ) नोकरशाही म्हणजे काय?
- य) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे जनक कोण?
- र) वेबरच्या नोकरशाहीची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ल) वुड्रो विल्सन ची दोन तत्त्वे सांगा.
- व) नोकरशाहीचा प्रणेता कोण?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) कौटिल्याची प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा.
- ब) सप्तांग सिद्धांत – टीप
- क) राजाचे आवश्यक गुण – टीप
- ड) अधिकाराचे प्रकार – टीप
- इ) प्रशासकीय भ्रष्टाचार – टीप
- फ) अधिमान्यतेवरील वेबरचे विचार – टीप

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) वेबरचे अधिकारावरील मते लिहा.
- ब) प्रशासनाचे महत्त्व – टीप
- क) वुड्रो विल्सन यांचे प्रशासन व राजकारण यावरील विचार लिहा.
- ड) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे परिणाम – टीप

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाची संकल्पना व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) कौटिल्याची प्रशासनाची तत्वे स्पष्ट करा.
- क) वेबरचे नोकरशाहीचे प्रारूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2078

[Total No. of Pages : 2

[6041]-535

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

CC-1E : भाषिक कौशल्य विकास आणि आधुनिक मराठी साहित्य

प्रकार : प्रवासवर्णन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35023)

- अभ्यासक्रम : 1) मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये
2) प्रवासवर्णन साहित्य प्रकार तात्त्विक विवेचन
3) तीन मुलांचे चार दिवस (प्रवासवर्णन)

लेखक: आदर्श पाटील, विकास वाळके व श्रीकृष्ण शेवाळे

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यंत लिहा. [15]

- अ) वृत्तलेखाचे विशेष स्पष्ट करा.
ब) सदरलेखाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
क) प्रवासवर्णन वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ड) माडीया गोंड समाजाच्या सणाविषयीची माहिती 'तीन मुलांचे चार दिवस' मध्ये कशा स्वरूपाची आलेली आहे, चर्चा करा.
इ) आदर्श पाटील यांना आलेले हेमलकसा येथील अनुभव व्यक्त करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]

- अ) अग्रलेखाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) परीक्षण म्हणजे काय? ते सांगून परीक्षण करताना कोणती काळजी घ्यावी?
क) 'प्रवासवर्णन' या वाङ्मयप्रकाराची वाटचाल स्पष्ट करा.

P.T.O.

- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]
- अ) 'प्रवास समृद्ध करणारा' मधील प्रवासाचे अनुभव कथन करा.
- ब) कन्ना मडावी समाजाचे कोणते प्रश्न प्रवासवर्णनातून व्यक्त झालेले आहेत?
- क) आदिवासी भागातील नक्षलवाद्यांविषयी मुलांना आलेल्या अनुभवांचे वर्णन करा.

- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांपर्यंत लिहा. [15]
- अ) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
- ब) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनातील आदिवासी लोकांच्या संस्कृतीबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P-2079

[6041]-536

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

CC-1E (3) : व्यावहारिक व उपयोजित – मराठी भाग - 5

(2019 Pattern) (Semester - V) (35024)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** पुढील सहापैकी चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. [20]
- अ) सदरलेखनाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) वृत्तपत्रीय अग्रलेखाची भाषा कशी असावी.
क) समीक्षात्मक लेखकाकडे कोणते गुण आवश्यक असतात.
ड) राज्यघटनेतील भाषाविषयक तरतुदी थोडक्यात लिहा.
इ) राज्य मराठी विकास संस्थेचे महत्त्वपूर्ण उपक्रम सांगा.
फ) राजभाषा आयोगाची कार्ये सांगा.
- प्रश्न 2)** पुढील तीनपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. [20]
- अ) वादविवाद स्पर्धेच्या आयोजनामागील हेतू स्पष्ट करा.
ब) गटचर्चेचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
क) वक्तृत्व कौशल्य प्राप्त करण्यासाठी कोणकोणती कौशल्ये आवश्यक असतात ते सांगा.
- प्रश्न 3)** पुढील तीनपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. [20]
- अ) वृत्तपत्रांसाठी सांस्कृतिक वार्तापत्र तयार करताना कोणती भाषा कौशल्ये आवश्यक असतात.
ब) अग्रलेखाचे महत्त्व सांगून वैशिष्ट्ये लिहा.
क) मराठी विषयक कार्य करणाऱ्या विविध शासकीय संस्थांचा परिचय करून द्या.

P.T.O.

प्रश्न 4) पुढील दोनपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

[10]

अ) राजभाषा मराठीविषयक शासनाचे धोरण स्पष्ट करा.

ब) वृत्तपत्रविषयक पारिभाषिक संज्ञा स्पष्ट करा.

- i) Caption
- ii) Calligraphy
- iii) Layout
- iv) Motto
- v) Programme
- vi) News paper
- vii) Journalism
- viii) Advertise
- ix) News
- x) Article
- xi) Bold
- xii) Font Size

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3402

[Total No. of Pages : 3

[6041]-537

T.Y. B.A.

FRENCH

CC - 1E : Upper Intermediate French
(2019 Pattern) (Semester - V) (35033)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1]A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions suivantes : (5)

À la recherche d'un emploi, d'un stage ou d'une alternance ? Grâce à Société Générale, rencontrez les entreprises qui recrutent dans votre ville et ses alentours par le biais d'un événement de recrutement.

Pour participer au Job Dating, la pré-inscription est gratuite et obligatoire : <https://job.wiz.bi/qGb4T>.

Les places sont limitées alors ne perdez pas de temps !

De nombreux postes de secteurs variés seront à pourvoir lors de cette soirée ! N'hésitez pas à vous pré-inscrire pour connaître la liste des postes et être tenu(e) informé(e).

Le principe : un événement qui permet de rencontrer les recruteurs de votre ville dans une ambiance décontractée et d'échanger avec eux autour d'un buffet. Le lieu est dévoilé uniquement sur inscription, mais on peut vous dire que c'est un lieu atypique en plein cœur de Paris !

Questions:

1. Qu'est-ce que la Société Générale a organisé ? (1)
2. Comment est-ce que l'on participe au « Job dating » ? (1)
3. Donnez le mot équivalent du texte : détendu (1)
4. Quel est le principe de cet événement ? (2)

B) Lisez le texte suivant et répondez aux questions suivantes : (10)

Le baccalauréat général

L'organisation du lycée général

L'organisation du lycée général propose des parcours choisis par chaque lycéen en fonction de ses goûts et de ses ambitions.

Le lycée offre trois types d'enseignements :

Un large base de culture commune, humaniste et scientifique, ouvert aux enjeux de l'avenir.

- **Des disciplines de spécialité** choisies par l'élève et intensifient entre la première et la terminale (On choisit trois disciplines en classe de première puis deux en terminale parmi les trois suivies en première). Il y a des disciplines de spécialité comme Histoire-géographie, enseignement scientifique, langue vivante A, langue vivante B et enseignement moral et civique. Ces disciplines bénéficient d'horaires significatifs permettant de proposer des programmes ambitieux et de donner du temps aux élèves pour les apprentissages. Des enseignements facultatifs permettront, en outre, à l'élève de compléter son parcours.

- **Un temps d'aide à l'orientation tout au long du lycée** pour préparer les choix de parcours et, à terme, l'entrée dans l'enseignement supérieur. Les élèves seront accompagnés selon les horaires prévus dans le cadre des marges d'autonomie des établissements (groupes à nombres réduits, pédagogie différenciée, Mooc, etc.)

Questions :

1. Pourquoi le baccalauréat général est-il appelé comme général ? (1)
2. Comment un lycéen choisit-il son parcours ? (1)
3. Combien d'années y a-t-il pour finir le bac ? (1)
4. Quels sont les disciplines de spécialité ? (1)
5. Comment est-ce que l'on choisit les disciplines de spécialité ? (2)

P.T.O.

6. Quels sont les avantages des disciplines de spécialité ? (2)

7. Donnez les contraires du texte ci-dessus : i. obligatoire ; ii. Au début de. (2)

Q.2] A) Écrivez un dialogue entre un conseiller et un jeune étudiant qui a terminé son bac. (08)

L'étudiant veut faire le diplôme en lettres mais il veut savoir les opportunités pour le programme d'une langue étrangère. Imaginez le dialogue.

B) Préparez une affiche sur un des sujets environnementaux de votre choix. (7)

Q.3] A) Complétez les phrases avec le verbe convenable : (4)

[voir, faire, laisser, venir]

1. Le professeur _____ lire au moins cinq phrases chaque jours.
2. Il lui _____ tomber mais il ne pouvait pas la sauver.
3. Il est un bon conseiller car il _____ les clients parler.
4. Les élèves _____ déposer leurs devoirs.

B) Dites autrement : (3)

1. Un stage :
2. Le réchauffement climatique :
3. Un boulot :

C) Complétez les phrases avec le verbe convenable : (Conserver, s'entretenir, s'inscrire) (3)

1. Les animaux sauvages deviennent rares, il faut les _____.
2. L'employeur veut les bons personnels. il faut _____ avec les candidats.
3. Je veux suivre des cours dans cet institut, il faut _____

D) Complétez les phrases avec les expressions de comparaisons: (5)

[plus, autant, moins, moins vite, le plus vite]

1. Les personnes âgées travaillent _____ que les jeunes.
2. Mon amie gagne _____ que moi, il y a l'égalité.
3. Vous faites cela _____ de nous tous.
4. Tu dois étudier _____ après son échec.
5. Ils boivent _____ de l'eau, c'est pourquoi ils ont mal aux reins.

E) Complétez les phrases avec les expressions de but: (5)

[de peur que, afin de, pour que, de façon à, viser à]

1. Il faut se lever tôt _____ on arrive à l'heure.
2. Tu dois travailler dur _____ obtenir ce poste.
3. J'ai fini tous mes devoirs _____ l'enseignant me punisse.
4. Nous avons développé le programme _____ faciliter les gens à s'inscrire facilement.
5. Ce programme _____ développer les compétences chez les jeunes.

Q.4] A) Mettez les verbes entre parenthèses aux temps indiqués : (10)

1. Elle _____ (sortir au futur antérieur) plus tôt que prévu.
2. S'il avait la voiture, il _____ (voyager au conditionnel présent) aisément.
3. Cette voiture _____ (servir au futur antérieur) pendant dix ans.
4. Se je _____ (aller au plus-que-parfait) au bureau, vous n'auriez pas eu de problèmes.
5. Tu _____ (faire au futur antérieur) tout ton possible.
6. Sophie _____ (préparer au plus-que-parfait) le repas avant de réveiller les enfants.
7. Nous _____ (se tromper au futur antérieur) de chemin.

8. On a revu ce film qui _____ (me plaire au plus-que-parfait) beaucoup.
9. D'ici deux ans, il _____ (partir au futur antérieur) au Canada.
10. Tu m'as juré que Tu (ne pas aller au plus-que-parfait) _____ dans le pub.

B) Complétez les phrases avec les expressions d'hypothèses : (3)

(au cas où, En supposant que, dans l'hypothèse où)

1. _____ votre téléviseur tomberait en panne, téléphonez à ce numéro.
2. _____ il n'ait pas de stylo, elle lui offrirait son stylo.
3. _____ tout le monde serait là, j'apporterais le gâteau.

C) Complétez les phrases avec le pronom relatif simple ou composé selon le cas : (4)

1. La fenêtre _____ le cambrioleur est entré est intacte.
2. Le groupe _____ elle a voté a été élu.
3. Il voit un film _____ je n'ai pas encore vu.
4. Le bateau _____ nous allons faire cette croisière s'appelle Le Bretagne.

D) Complétez les phrases avec le pronom indéfini : (4)

1. _____ doit conserver l'environnement.
2. _____ est prêt.
3. _____ ne s'est rendu compte ce qui s'est passé.
4. _____ pourrait vous dire que c'est mauvais.

x x x

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3122

[Total No. of Pages : 3

[6041]-538

T.Y. B.A.

GERMAN

CC-1E - GG 5 : German General

(2019 Pattern) (Semester - V) (35043)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Use of dictionary is allowed.

Übersetzen Sie!

(14)

I. A. Übersetzen Sie ins Englische oder Marathi!

08

Warum sind Lebensmittel in Österreich teurer als in Deutschland? Immer wieder kommen Preisvergleiche der Arbeitskammer (AK) zu diesem Ergebnis, und immer wieder kritisieren Bauern und Handel die Tests.

Den Vorwurf, dass die Bauern zu viel verdienen, weist Bauernbund-Chef Jakob Auer im KURIER-Interview zurück: „Wie soll das gehen, wenn man sich ansieht, wie viel ein an einem Produkt verdient?“ Auer nennt Beispiele: 35 Cent bekommt der Bauer für ein Liter Milch, beim Kilo Brot 16 Cent und für das Mehl, bei einer Semmel genau einen Cent. Fakt ist: Die Preise in Österreichs Supermärkten sind höher als jene in Deutschland. Im Juni waren ausgewählte Markenprodukte im Schnitt in Wien um 10,6 Prozent teurer als in München.

B. Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 3)

06

1. All that glitters is not gold.
2. Qutub Minar is the tallest brick structure in the world, and the second tallest minar in India.
3. For children, who do not always understand the health consequences of their eating habits, junk food may appear especially appetizing.

II. Beantworten Sie!

25

A. Beantworten Sie fünf der folgenden Fragen!

15

1. Was machen Sie gerne im Urlaub?
2. Schreiben Sie zwei Tipps für stressfreies Leben.
3. Schreiben Sie kurz über Ihren Lieblingsfilm.
4. Was würden Sie machen, wenn Sie ein Lotto gewinnen würden.
5. Wie feiern Sie Ihren Geburtstag?
6. Was wollen Sie Ihren Großeltern zum Diwali schenken? Warum?

B. Lesen Sie den Text und beantworten Sie die Fragen!

10

Beste Freunde – Enge Freunde – Freunde!

P.T.O.

Lisa: Freundschaft? Da muss man unterscheiden: Es gibt beste Freunde, enge Freunde und Freunde allgemein. Ich habe zum Glück eine „beste Freundin“. Zwischen uns herrscht absolutes Vertrauen: Wir erzählen uns alles und können sicher sein, dass die andere es nicht weitersagt. Wir helfen uns gegenseitig und sind immer füreinander da. Uns verbindet ein tiefes Gefühl.

Max: Wir Amerikaner haben meist viele Freunde – leben in größeren Gruppen. Meine Deutsche Tandem- Partnerin meint, dass Freundschaften in den USA oberflächlich sind. Ich finde, das kann man so nicht sagen. Die meisten von uns leben sehr mobil und müssen sich daher immer wieder einer neuen Umgebung anpassen. Deshalb lösen sich auch Beziehungen immer wieder, und darum ist es sehr wichtig, dass man offen ist und schnell neue Kontakte knüpfen kann. Das ist uns wichtiger, als „tiefe Beziehungen“ zu pflegen.

Micha: Freunde sind wichtig, aber bei uns in Bolivien ist die Familie am wichtigsten. Sie ist der Dreh- und Angelpunkt des Lebens. Und echte Freunde hat man sowieso nur 4 oder 5. Ich habe zum Glück zwei „beste Freunde“, Julio und Marco, die ich schon seit Jahren kenne. Wir sind auf einer Wellenlänge, wir verstehen uns ohne Worte, lachen über dasselbe, sind glücklich, wenn wir zusammen sind.

A. Beantworten Sie die Fragen!

1. Was versteht Lisa unter „Freundschaften“?
2. Wie kritisiert die Tandem-Partnerin die Freundschaften in den USA? Welche Meinung vertritt Max dagegen?
3. Welche Rolle spielen die Freunde in Ihrem Leben?
4. Wie finden Sie Michas Vergleich zwischen Freunden und Familie? Begründen Sie eigene Meinung!

B. Erklären Sie die Wörter!

1. Dreh- und Angelpunkte des Lebens
2. Wellenlänge

C. Schreiben Sie anders!

1. Meine Deutsche Tandem- Partnerin meint, „Freundschaften in den USA sind oberflächlich.“ (Schreiben Sie in der indirekten Rede)
2. Micha meint, „Es ist, dass man offen ist und schnell neue Kontakte knüpfen kann.“ (Schreiben Sie in der indirekten Rede!)

III. Grammatik u Wortschatz 21

A. Schreiben Sie die Sätze in Futur I um! (nur 4) 04

1. Die Kollegin hilft dir.
2. Die Studenten machen eine Klassenfahrt.
3. Ich arbeite fleißig.
4. Morgen kommt Oma.

B. Schreiben Sie die Gegenteile! (nur 4) 04

1. Warm 2. Hell 3. Schön 4. Laut 5. fern

C. Ergänzen Sie die richtige Form: Partizip I oder Partizip II! Beachten Sie auch dabei die Adjektivendungen! (nur 4) **04**

1. Der laut _____ Mann ging aus dem Zimmer. (lachen)
2. Der Dieb fand den in einem Tresor _____ Schmuck nicht. (verstecken)
3. Das sich stets im Dunkeln Kind geht nachts immer ins Elternbett. (fürchten)
4. Herr Klatsch hat sich ein ___Auto gekauft. (gebrauchen)
5. Gestern wurde mein _____ Fahrrad wiedergefunden (stehlen)

D. Bilden Sie die Konjunktiv I! (nur 4) **04**

1. Es (leben) _____ die Revolution!
2. Man (nehmen) _____ 4 Eier, 500 g Mehl und 250 g Zucker.
3. Dein Wille (geschehen) _____.
4. (Mögen) _____ die Macht mit dir sein!
5. Einer (tragen) _____ des anderen Last.

E. Ergänzen Sie das richtige Wort! (nur 5) **05**

(halten, umziehen, vorstellen, ausmachen, gießen, überzeugen, wählen,)

1. Sie hat den Möbelwagen bestellt. Sie will _____.
2. Beim Buffet kann man zwischen verschiedenen Menus _____.
3. Ich _____ mir _____, nach Deutschland zu fliegen.
4. Er _____ alle Bollywood-Film für langweilig.
5. Wir sind von dem Buch _____.
6. Maria will schlafen. Sie _____ das Licht _____.
7. Kinder, _____ die Pflanzen vorsichtig!

IV. Wirtschaftsdeutsch

Bitte schreiben Sie eine Bewerbung um die Stelle als Fitness-Trainer an Gold Gym, Law college Road, Pune. **10**

x x x

Total No. of Questions : 5

SEAT No. :

P3123

[Total No. of Pages : 2

[6041]-539

T.Y.B.A.

URDU

CC-IE : Urdu Fiction : Study of Novey & Drama
(2019 Pattern) (Semester-V) (35073)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

[10]

سوال نمبر ۱۔ اُردو ناول نگاری کے آغاز و ارتقاء پر تفصیلی روشنی ڈالئے۔

یا

ناول نگاری کے اجزائے ترکیبی کا جائزہ لیجئے۔

[15]

سوال نمبر ۲۔ ناول ایوانِ غزل معاشرتی و سیاسی موضوع پر اظہارِ خیال کیجئے۔

یا

ناول ایوانِ غزل پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

[10]

سوال نمبر ۳۔ امتیاز علی تاج کا ادب میں ڈرامہ نگاری کی حیثیت مقام متعین کیجئے۔

یا

اُردو ادب میں انارکلی ڈرامے کی مقبولیت کے اسباب واضح کیجئے۔

P.T.O.

[15]

سوال نمبر ۴۔ ڈرامہ کے اجزائے ترکیبی پر تفصیلی روشنی ڈالئے۔

یا

اُردو ڈرامے کے آغاز و ارتقاء پر سیر حاصل بحث کیجئے۔

[20]

سوال نمبر ۵۔ ذیل میں سے کسی چار موضوعات پر مختصر نوٹ لکھئے۔

(۱) ناول نگاری کی ادبی اہمیت

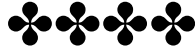
(۲) ڈرامے میں کشمکش و تصادم

(۳) نریا کا کردار

(۴) سماجی ناویس

(۵) اُردو ناول نگاران

(۶) اُردو ڈرامہ نگاران

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-2080

[Total No. of Pages : 1

[6041]-540

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

SEC-2C : कार्यक्रम संयोजनातील भाषिक कौशल्ये : भाग - 1
(2019 Pattern) (Semester - V) (35025)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दात लिहा. [10]

- अ) गटचर्चा म्हणजे काय? सांगून गटचर्चेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) महाविद्यालयामध्ये 'मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा' कार्यक्रम साजरा करावयाचा असल्यास आयोजक व प्रयोजक यांची भूमिका सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दात लिहा. [10]

- अ) 'साहित्य साधना मंडळ उद्घाटन' कार्यक्रमाची पूर्वतयारी कशी करावी ते विविध घटकांच्या सहाय्याने सविस्तर लिहा.
ब) कार्यक्रम संयोजनातील सूत्रसंचलकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100 शब्दात लिहा. [5]

- अ) कार्यक्रम संयोजनात जाहिरातीचे महत्व सांगा.
ब) आभार प्रदर्शन या घटकामध्ये भाषेचे कार्य लिहा.

Total No. of Questions : 3

SEAT No.

P-2081

Total No. of Pages : 1

[6041]-541

T.Y.B.A. (Semester - V)

URDU

SEC-2C URDU SEC: ADVERTISEMENT

(35074) (2019 Pattern)

Total Marks :25]

[Time :2 Hours

Note:

- 1) Attempt all the questions
- 2) Figures to the left Indicate Full Marks

[10]

سوال نمبر 1: تشہیر کے بدلتے ہوئے منظر نامے پر مفصل گفتگو کیجیے۔

یا

تشہیر کے منافع اور مضرتوں کا تقابلی جائزہ لیجیے۔

[10]

سوال نمبر 2: تشہیر کس کے لیے مفید ہے؟ صارف یا صنعت کا رمع مثال لکھیے۔

یا

تشہیر کے قدیم و جدید ذرائع پر روشنی ڈالیے۔

[05]

سوال نمبر 3: تشہیر کے جدید ترین آلات و وسائل کیا ہیں؟ اور کیوں؟

یا

تشہیر کس طرح صارفین کو متوجہ کرتی ہے؟ مع مثال لکھیے۔

✓ ✓ ✓ ✓

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 1

P-2082

[6041]-542

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

SEC-2C : पाठ्यचर्या : पटकथा लेखन
(2019 Pattern) (Semester - V) (35096)

समय : 2 घंटे]

[पूर्णांक : 25

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [10]

- अ) पटकथा लेखन का परिचय अपने शब्दों में लिखिए ।
ब) पटकथा लेखन में 'कथा' के महत्त्व पर प्रकाश डालिए ।
क) दृश्य-श्राव्य माध्यमों में कथा, पटकथा और संवादों की परस्परावलंबिता स्पष्ट कीजिए ।
ड) पटकथा लेखन प्रक्रिया समझाइए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [10]

- अ) वृत्तचित्र के लिए स्क्रिप्ट लेखन की प्रक्रिया समझाइए ।
ब) विज्ञापनों के लिए स्क्रिप्ट लेखन कैसे किया जाता है?
क) पटकथा लेखन में प्लॉट का महत्त्व स्पष्ट कीजिए ।
ड) टेलिफिल्म के लिए स्क्रिप्ट लेखन का स्वरूप कैसे होता है?

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिए : [5]

- अ) पटकथा लेखन में कथावस्तु का महत्त्व
ब) पटकथा लेखन: प्रमुख सॉफ्टवेयर

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

P-2083

[Total No. of Pages : 1

[6041]-543

T.Y. B.A.

संस्कृत (SANSKRIT)

SEC-2C : Introduction to Manuscriptology

(2019 Pattern) (Semester - V) (35114)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

प्र. 1) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर द्या.

[15]

Write an essay type answer to any one of the following.

i) पाठचिकित्सा विषयावर निबंध लिहा.

Write an essay on textual criticism.

ii) हस्तलिखितांची रचना स्पष्ट करा.

Explain structure of manuscripts.

प्र. 2) कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा.

[10]

Write an answer to any two of the following.

i) हस्तलिखितांतून दिसून येणाऱ्या लिपी

Scripts used in manuscripts.

ii) भारतातील लेखन साहित्याचा इतिहास

History of writing material in India.

iii) हस्तलिखितांचे नोंदणीकरण आणि जतन

Documentation and conservation of manuscripts.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-2084

[Total No. of Pages : 2

[6041]-544
T.Y. B.A.
ECONOMICS
SEC-2C : Business Management - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35154)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt All questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer any one question of the following :

[10]

- a) State the factors affecting the decision making.
- b) What is management? State the nature of management.

Q2) Answer any one question of the following :

[10]

- a) Explain the need for the study of Management.
- b) Explain the stages in the planning process.

Q3) Write a note on any one of the following :

[5]

- a) Mudra Loan Scheme
- b) Types of Business Planning

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P-2084

[6041]-544
T.Y. B.A.
ECONOMICS
SEC-2C : Business Management - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35154)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
- अ) निर्णय प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- ब) व्यवस्थापन म्हणजे काय? व्यवस्थापनाचे स्वरूप सांगा.
- प्रश्न 2)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]
- अ) व्यवस्थापनाच्या अभ्यासाची गरज स्पष्ट करा.
- ब) नियोजन प्रक्रियेतील अवस्था स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा. [5]
- अ) मुद्रा कर्ज योजना.
- ब) व्यवसाय नियोजनाचे प्रकार.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-2085

[Total No. of Pages : 2

[6041]-545

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

SEC-2C : Samyukta Maharashtra Movement

(2019 Pattern) (Semester - V) (35165)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one question in the following questions (200 words) : [10]

- a) Discuss on Indian National congress and Regionalism.
- b) Discuss the Genesis of Regionalism in India.

Q2) Answer any one question in the following questions (200 words) : [10]

- a) What is Regionalism? Explain the nature of Regionalism.
- b) Discuss preferential Treatment for 'sons of soil'.

Q3) Write short note on any one : [5]

- a) Difficulties in the formation of samyukta Maharashtra.
- b) Emergence and Development of Regional consciousness in Maharashtra.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P-2085

[6041]-545

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

SEC-2C : Samyukta Maharashtra Movement

(2019 Pattern) (Semester - V) (35165)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दात लिहा. [10]
अ) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस आणि प्रदेशवाद यावर चर्चा करा.
ब) भारतातील प्रदेशवादाच्या उत्पत्तीवर चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दात लिहा. [10]
अ) प्रदेशवाद म्हणजे काय? प्रदेशवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) मातृभूमी सिद्धांतासाठी प्राधान्यपूर्ण विचार यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** टिपा लिहा (कोणतीही एक) : [5]
अ) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडचणी
ब) महाराष्ट्रातील प्रदेशवादाच्या जाणीवेचा उदय आणि विकास

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2086

[Total No. of Pages : 2

[6041]-546

T.Y.B.A.

HISTORY

SEC - 2C : South Indian Art & Architecture

(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answers to the following questions in 200 words. (any one) **[10]**

- a) What is architecture? Write information about pattadakal.
- b) Describe sculpture and write the details of vaikuntha cave at Badami.

Q2) Write the answers to the following questions in 200 words. (any one) **[10]**

- a) Write detailed information about virupaksha temple.
- b) What is painting? Explain this with the painting at Ajanta's cave No-1.

Q3) Write short notes on (any one) **[5]**

- a) Architecture
- b) Brihadeshwar Temple.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2086

[6041]-546

T.Y.B.A.

HISTORY

SEC - 2C : South Indian Art & Architecture

(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [10]

- अ) स्थापत्यशास्त्र म्हणजे काय? हे सांगून पट्टदकल विषयी माहिती लिहा.
ब) शिल्पकलेषी ओळख करून देवून, बदामी येथील वैकुंठ गुहेची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [10]

- अ) विरूपाक्ष मंदिराविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
ब) चित्रकला म्हणजे काय? हे स्पष्ट करून अजिंठा येथील लेणी क्र.1 मधील चित्रांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही एक) [5]

- अ) स्थापत्यशास्त्र
ब) बृहदेश्वर मंदिर

* * *

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2087

[Total No. of Pages : 2

[6041]-547

T.Y.B.A

HISTORY

SEC - 2C : Research Paper Writing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35177)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write any one question in 200 words. **[10]**

- a) What is footnote? Explain the importance of footnotes.
- b) Explain the importance of formulation of research question in the process of research.

Q2) Write any one question in 200 words. **[10]**

- a) Give information about internal criticism in historical research.
- b) Explain the importance of the process of review of literature in historical research.

Q3) Write a short notes (any one) **[5]**

- a) Bibliography
- b) Writing a research report.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2087

[6041]-547

T.Y.B.A

HISTORY

SEC - 2C : Research Paper Writing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35177)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (फक्त एक) [10]

- अ) तळटिपांचा (फूटनोट) अर्थ सांगून महत्व स्पष्ट करा.
- ब) संशोधन समस्या सुत्रण करण्याचे संशोधन प्रक्रियेतील महत्व लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (फक्त एक) [10]

- अ) अंतरंग परिक्षणाची माहिती लिहा.
- ब) ऐतिहासिक संशोधनामध्ये संशोधन साहित्याचा आढावा घेण्याच्या प्रक्रियेचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही एक) [5]

- अ) संदर्भ साधनांची सूची (बिबलीओग्राफी)
- ब) संशोधन अहवाल लेखन

* * *

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2088

[Total No. of Pages : 2

[6041]-548

T.Y.B.A.

HISTORY

SEC - 2C : Museology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35178)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following question in 200 words (any one). **[10]**

- a) Explain the history of Indian Museum by explaining the concept of museology?

OR

- b) Explain the role of Museum curators?

Q2) Answer the following question in 200 words (any one). **[10]**

- a) Briefly describe the post-independence history of the Indian Museum?

OR

- b) Briefly explain the importance of Historical Museum.

Q3) Short notes (any one). **[5]**

- a) Archaeological Museum.

OR

- b) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum - Satara

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2088

[6041]-548

T.Y.B.A.

HISTORY

SEC - 2C : Museology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35178)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 25

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [10]

अ) संग्रहालय शास्त्राची संकल्पना सांगून, भारतीय संग्रहालयाचा इतिहास सांगा.

किंवा

ब) संग्रहालय अभिरक्षकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [10]

अ) भारतीय संग्रहालयाचा स्वातंत्र्योत्तर इतिहास थोडक्यात सांगा.

किंवा

ब) ऐतिहासिक संग्रहालयाचे महत्त्व थोडक्यात सांगा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही एक) [5]

अ) पुरातत्वीय संग्रहालय

किंवा

ब) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय – सातारा

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2089

[Total No. of Pages : 2

[6041]-549

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

SEC - 2C : Research Methodology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35206)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Answer in 20 words each. (Any five).

[10]

- a) Write any two steps of scientific research.
- b) Write the characteristics of research.
- c) Define social research.
- d) Write the types of research design.
- e) What is mean by exploratory research design.
- f) Write any two factors determining the research problem.
- g) Give any two examples of historical events determining research problem.

Q2) Write short notes in about 100 words (any two).

[8]

- a) Write the characteristics of social research.
- b) Write the essential factors of ideal research design.
- c) Write the survey of literature in explorative research design.

Q3) Write the answers of questions in 150 words. (Any one).

[7]

- a) Explain the need of scientific research design.
- b) Explain the process of problem formulation of social research.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2089

[6041]-549

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

SEC - 2C : Research Methodology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35206)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 25

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहेत.
 - 5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

[10]

- अ) शास्त्रीय संशोधनाच्या कोणत्याही दोन पायऱ्या सांगा.
- ब) संशोधनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) सामाजिक संशोधन - व्याख्या लिहा.
- ड) संशोधन आराखड्याचे प्रकार सांगा.
- इ) अन्वेषणात्मक/परिचयात्मक संशोधन आराखडा म्हणजे काय?
- फ) संशोधन समस्यांचे कोणतेही दोन घटक स्पष्ट करा.
- य) संशोधन समस्या निर्धारित करणाऱ्या ऐतिहासिक घटनांची दोन उदाहरणे लिहा.

प्र.2) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[8]

- अ) सामाजिक संशोधनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ब) आदर्श संशोधन आराखड्यासाठी आवश्यक असणारे घटक सांगा.
- क) अन्वेषणात्मक/परिचयात्मक संशोधन आराखड्यातील साहित्याचे आढावा या विषयी माहिती लिहा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

[7]

- अ) शास्त्रीय संशोधन आराखड्याची गरज सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) सामाजिक संशोधनातील समस्या सुत्रणाची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P-3403

[Total No. of Pages : 4

[6041]-550

T.Y. B.A.

SEC-2C(32520) : SKILL DEVELOPMENT IN MUSIC

रागसंगीत गायन

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35214)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :
- 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
 - 2) उर्वरीत 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा
 - 3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण
 - 4) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) जयजयवंती रागाच्या मध्यलय बंदिशीचे स्वरलेखन करा अथवा मियामल्हार रागाची माहिती लिहा. [5]

प्रश्न 2) मारुबिहाग रागाची विस्तृत शास्त्रोक्त माहिती लिहा. [5]

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका तालाचा माहितीसह ठेका लिहा. [5]

- अ) विलंबित एकताल
- ब) त्रिताल
- क) झपताल

प्रश्न 4) व्याख्या लिहा. [5]

- अ) आरोह
- ब) ताल
- क) अनुवादीस्वर
- ड) वादीस्वर
- ई) संवादीस्वर

P.T.O.

प्रश्न 5) चरित्र लिहा (कोणतेही एक)

[5]

अ) लता मंगेशकर

ब) आशा भोसले

क) पं. रामाश्रय झा

प्रश्न 6) निबंध लिहा (कोणताही एक)

[5]

अ) संगीत सभा

ब) संगीत साधनेचे महत्व

क) पार्श्वगायन

Total No. of Questions : 6]

P-3403

[6041]-550

T.Y. B.A.

SEC-2C(32520) : SKILL DEVELOPMENT IN MUSIC

तबला

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35214)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :
- 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उर्वरीत 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा
 - 3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 प्रमाणे समान गुण आहेत.
 - 4) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) ताल झपतालमध्ये एक कायदा लिपिबद्ध करा. [5]
- प्रश्न 2) कोणत्याही एकातालाचे लेखन करा. [5]
- अ) रूपक
- ब) आडाचौताल
- प्रश्न 3) रेला या वादनप्रकाराविषयी लिहा. [5]
- प्रश्न 4) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका कलाकाराचा जीवनपरिचय लिहा. [5]
- अ) उस्ताद झाकीर हुसेन
- ब) तानसेन

प्रश्न 5) कोणताही एक निबंध लिहा.

[5]

अ) दिल्लीबाज

ब) तबल्याची रचना

प्रश्न 6) तिरकीट व धिरधीर या बोलांची निकास पद्धती लिहा.

[5]

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2090

[6041]-552

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

**SEC-2C : Personality Development - 1
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35224)**

Time : 1 Hour]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates: ·

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following (any one).

[10]

- a) Define personality and explain the misconceptions about personality.
- b) Define self-appraisal. Discuss tips to improve appraisal.

Q2) Answer the following (any one)

[10]

- a) Describe effective habits from 4 to 7 given by Stephen Covey.
- b) Discuss the factors affecting personality.

Q3) Answer the following (any one).

[5]

- a) Describe Allport's Trait theory.
- b) Write a few tips for effective Self-Introduction.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2090

[6041]-552

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

SEC-2C : Personality Development - 1
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35224)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1 तास/

/एकूण गुण : 25

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [10]

- अ) व्यक्तीमत्वाची व्याख्या सांगून व्यक्तीमत्वाबाबतचे गैरसमज स्पष्ट करा.
ब) स्व-मूल्यांकनाची व्याख्या सांगा आणि स्वमूल्यांकनात वाढ करण्यासाठीच्या युक्त्यांची चर्चा करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [10]

- अ) स्टीफन कोव्हे यांनी सांगितलेल्या 4 ते 7 ह्या परिणामकारक सवयींची चर्चा करा.
ब) व्यक्तीमत्वावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [5]

- अ) ऑलपोर्ट यांच्या गुणतत्त्व सिद्धांताचे वर्णन करा.
ब) स्वतःचा परिचय करून देण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या परिणामकारक युक्त्या लिहा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2091

[6041]-553

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

SEC-2 C : Human Rights and UN

**(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (Value/ Skill Based Course)
(35274)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Select the correct option for and rewrite the statement.

[5]

- a) When is Human Rights Day celebrated worldwide?
 - i) 16 February
 - ii) 10 December
 - iii) 26 November
 - iv) 21 January
- b) When was the international resolution on child human rights made?
 - i) 1989
 - ii) 1991
 - iii) 1993
 - iv) 1995
- c) Where is the office of the United Nations High Commissioner for Human Rights?
 - i) New York
 - ii) Hague
 - iii) Washington
 - iv) Moscow
- d) When did the United Nations set up a committee to draft an international bill of human rights?
 - i) 1 January 1942
 - ii) 15 February 1946
 - iii) 8 March 1947
 - iv) 15 August 1947
- e) Who served as the Chairman of the Drafting Committee of the Universal Declaration of Human Rights?
 - i) Ban - Ki - Moon
 - ii) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - iii) Kofi Annan
 - iv) Eleanor Roosevelt

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (any three). **[12]**

- a) What are the provision in the united nationas charter of human rights.
- b) Explain the importance of the Universal Declaration of Human Rights.
- c) What is prohibition of Slavery?
- d) Explain the concept of Effective remedy rights.
- e) What is uncontrolled arrest prevention?

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any one). **[8]**

- a) Describe in detail the Mission of Human Rights?
- b) Explain in detail the concept of Right to Privacy.

Total No. of Questions : 3]

P2091

[6041]-553

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

SEC-2 C : Human Rights and UN

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (Value/ Skill Based Course)

(35274)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून विधाने परत लिहा.

[5]

- अ) जगभरात मानवी हक्क दिन केंव्हा साजरा केला जातो ?
- i) 16 फेब्रुवारी ii) 10 डिसेंबर
iii) 26 नोव्हेंबर iv) 21 जानेवारी
- ब) बाल मानव अधिकारां विषयीचा आंतरराष्ट्रीय ठराव केंव्हा करण्यात आला ?
- i) 1989 ii) 1991
iii) 1993 iv) 1995
- क) संयुक्त राष्ट्रांचे मानवी हक्क उच्चायुक्त कार्यालय कोठे आहे ?
- i) न्यूयॉर्क ii) हेग
iii) वॉशिंग्टन iv) मॉस्को
- ड) मानवी हक्का संबंधी आंतरराष्ट्रीय विधेयक तयार करण्यासाठी संयुक्त राष्ट्रांनी समितीची स्थापना केंव्हा केली ?
- i) 01 जानेवारी 1942 ii) 15 फेब्रुवारी 1946
iii) 08 मार्च 1947 iv) 15 ऑगस्ट 1947
- इ) वैश्विक मानवाधिकार जाहीरनामा मसुदा समितीचे अध्यक्ष म्हणून कोणी काम पाहिले ?
- i) बान - की - मून ii) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर
iii) कॉफी अन्नान iv) एलेनोर रूझवेल्ट

प्र.2) 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[12]

- अ) संयुक्त राष्ट्रांच्या मानवी हक्कांच्या सनदेतील तरतुदी कोणत्या ?
- ब) मानवी हक्कांच्या वैश्विक जाहिरनाम्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) गुलामगिरी बंदी म्हणजे काय ?
- ड) प्रभावी उपाय हक्क ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) अनियंत्रित अटक प्रतिबंध म्हणजे काय ?

प्र.3) 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

[8]

- अ) मानवी हक्क अभियान/ मिशन सविस्तर विशद करा.
- ब) खाजगी जीवनाचा अधिकार/ हक्क ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 1

P2092

[6041]-554

T.Y.B.A.

ENGLISH

**SEC2C : Mastering Life Skills and Life Values
(2019 Pattern) (Semester - V) (35334)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in about 150 words. **[10]**

- a) Substantiate the meaning and nature of life skills.
- b) What is the significance of life skills?

Q2) Attempt any one of the following questions in about 150 words. **[10]**

- a) What is the co-relation between problem solving and decision making skill?
- b) State the difference between critical and creative thinking skills.

Q3) Attempt any one of the following questions in about 50 words. **[5]**

- a) Explain the different strategies to develop interpersonal skills.
- b) Write a short note on “How to manage stress and emotions”.

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2093

[6041]-555

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY

**SEC - 2C : Course on social Science Research Methodology :
Theory and Practice of Dissertation Writing
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35425)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes on any three of the following in 50 words each. **[15]**

- a) Research Methodology
- b) Survey
- c) Field-visit
- d) Science
- e) Questionnaire

Q2) Answer the following question in 200 words. (Any one) **[10]**

- a) Explain the nature, types and importance of the Resarch method.
- b) Explain the term Science with its classification.

P.T.O.

Total No. of Questions : 2]

P2093

[6041]-555

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY

**SEC - 2C : Course on social Science Research Methodology :
Theory and Practice of Dissertation Writing
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35425)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 25

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पाहावी.
-

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीनावर 50 शब्दांत टीपा लिहा.

[15]

- अ) संशोधन पद्धती
- ब) सर्वेक्षण
- क) क्षेत्र भेट
- ड) शास्त्र
- इ) प्रश्नावली

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) संशोधन पद्धतीचे स्वरूप, प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) शास्त्र म्हणजे काय? ते सांगून शास्त्राचे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2094

[Total No. of Pages : 2

[6041]-556

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

**SEC(2-C) : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35447)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one question in the following questions in 200 words. **[10]**

- a) What is regionalism? Explain the nature of Regionalism.
- b) Explain the thoughts of Indian National Congress on Regionalism.

Q2) Answer any one question in the following questions in 200 words. **[10]**

- a) Explain the emergence and development of Regional consciousness in Maharashtra.
- b) Comment on Genesis of Regionalism in India.

Q3) Write short note. (any one) **[5]**

- a) Preferential treatment for 'Sons of soil'.
- b) Difficulties in the formation of Samyukta Maharashtra.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2094

[6041]-556

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

SEC(2-C) : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35447)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 25

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दात लिहा. [10]

- अ) प्रदेशवाद म्हणजे काय? ते सांगून प्रदेशवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे प्रदेशवादाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दात लिहा. [10]

- अ) महाराष्ट्रातील प्रदेशवादाच्या जाणीवेचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील प्रदेशवादाच्या उत्पत्तीवर भाष्य करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतीही एक) [5]

- अ) मातृभूमी सिद्धांतासाठी प्राधान्यपूर्ण विचार
- ब) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडचणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P-2095

[6041]-557

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

CC-1E (G-3) : कथेतर विधाएँ

कथेतर गद्य साहित्य (संस्मरण और रेखाचित)

(2019 Pattern) (Semester - V) (35093)

समय : 2½ घंटे]

[पूर्णांक : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

[14]

- अ) अमृतलाल नागर ने शरतचंद्र चटर्जी के जीवन में घटित कौन से दुखों के प्रसंगों को रेखांकित किया है?
- ब) प्रेमचंद एक स्मरण में महादेवी वर्मा ने प्रेमचंद के व्यक्तित्व के कौन से पहलु उजागर किए हैं?
- क) मियाँ नसीरुद्दीन का चरित्र-चित्रण कीजिए ।
- ड) शिवपूजन सहाय ने निराला के जीवन के कौन से विशेष प्रसंगों को उद्घाटित किया है?

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

[14]

- अ) अज्ञेय ने पीपल की खूबियों एवं उसकी महत्ता को किस प्रकार प्रतिपादित किया है?
- ब) डबली बाबू रेखाचित्र का उद्देश्य लिखिए ।
- क) जगदीशचंद्र माथुर ने जवाहरलाल नेहरू के बहुमुखी व्यक्तित्व को किस तरह अंकित किया है?
- ड) रजिया का व्यक्तित्व रामवृक्ष बेनीपुरी को क्यों प्रभावित करता है?

P.T.O.

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणी लिखिए : [14]

- अ) प्रेमचंद का संवेदनशील व्यक्तित्व
- ब) निराला का व्यक्तित्व
- क) डबली बाबू की कर्तव्यनिष्ठ
- ड) जवाहर लाल नेहरु की जीवन जीने की कला

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [7]

- i) 'शरत बाबू के जीवन में कितने परिवर्तन आए। उन्हें अनेक परिस्थितियों का सामना करना पडा यह बात तो प्रायः बहुतों को मालूम है।'
- ii) 'प्रेमचंद जी के व्यक्तित्व में एक सहज संवेदना और ऐसी आत्मीयता थी, जो प्रत्येक साहित्यकार का उत्तराधिकार होने पर भी उसे प्राप्त नहीं होती।'

ब) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [7]

- i) 'दसदिन बाद डबली बाबू सबरे ही आए। चेहरे से बहुत अधिक थकान झलक रही थी। बगीचे के पास बेंच पर बैठते ही घबराए से दिखाई दिए।'
- ii) रजिया बढ़ती गई। जब-जब भेंट होती, मैं पाता, उसके शरीर में नए-नए विकास हो रहे हैं। शरीर में और स्वभाव में भी।'

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित में से किसी एक सभा पर इतिवृत्त तैयार कीजिए : [7]

- i) बी.ए. के पाठ्यक्रम में सुधार करने हेतु सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे के हिंदी अध्ययन मंडल की सभा हिंदी विभाग में संपन्न हुई। इस सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए।
- ii) आपके महाविद्यालय में आयोजित होने वाले वार्षिक पारितोषिक वितरण समारोह के आयोजन के लिए संपन्न हुई सभा का इतिवृत्त तैयार कीजिए।

ब) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर वार्ता लेखन कीजिए : [7]

- i) हिंदी विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे में आयोजित राष्ट्रीय भाषण प्रतियोगिता पर वार्ता तैयार कीजिए।
- ii) बालेवाडी, पुणे में आयोजित राष्ट्रीय खेल प्रतियोगिता पर वार्ता तैयार कीजिए।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P-2096

[6041]-558

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

CC-1E (G3) : प्रयोजनमूलक हिंदी : कार्यालयीन व्यवहार
(2019 Pattern) (Semester - V) (35094)

समय : 2½ घंटे]

[पूर्णांक : 70

सूचनाएँ :

- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
- 2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [14]

- अ) किसी भाषा को अंतर्राष्ट्रीय भाषा बनने के लिए कौन सी बातों की आवश्यकता होती है?
- ब) राष्ट्रभाषा से क्या तात्पर्य है स्पष्ट कीजिए ।
- क) मानक भाषा पर अपने विचार लिखिए ।
- ड) भाषा किसे कहते हैं? यह बताते हुए भाषा की विविध परिभाषाएँ लिखिए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [14]

- अ) सरकारी पत्र की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।
- ब) सरकारी पत्रों के प्रकारों को संक्षेप में समझाइए ।
- क) कार्यालय आदेश का प्रारूप तैयार कीजिए ।
- ड) आवेदन पत्र का स्वरूप बताते हुए उसका प्रारूप बताइए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [14]

- अ) हिंदी में अनुवाद के महत्व को बताइए ।
- ब) एक सफल अनुवादक में कौन से गुणों का होना आवश्यक है?
- क) अनुवाद के स्वरूप को विषद कीजिए ।
- ड) अनुवाद की प्रक्रिया को समझाइए ।

P.T.O.

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

[21]

- अ) बोली
- ब) राजभाषा
- क) सरकारी पत्रों के विविध रूप
- ड) अधिसूचना
- इ) अनुवाद की परिभाषाएँ
- फ) कार्यालयीन अनुवाद

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का हिंदी अनुवाद कीजिए ।

[7]

बँकेला त्या वित्तीय संस्था म्हणतात जी जनतेचे पैसे जमा करून जनतेला कर्ज देण्याचे काम करते, सुरक्षिततेच्या दृष्टिकोनातून किंवा व्याज मिळविण्यासाठी लोक आपली बचत या संस्थांमध्ये ठेवतात आणि आवश्यकते नुसार वेळोवेळी पैसे काढत असतात. बँका अशा प्रकारे ठेवीतून मिळालेली रक्कम व्यापारी आणि व्यावसायिकांना कर्ज देऊन व्याज मिळवतात. सध्याच्या आर्थिक नियोजनाच्या युगात थैती, उद्योग आणि व्यापाराच्या विकासासाठी बँक आणि बँकिंग व्यवस्था ही अत्यावश्यक गरज मानली जाते. ठेवी ठेवणे आणि कर्ज देणे व्यतिरिक्त, बँका इतर कार्ये देखील करतात. जसे की सुरक्षिततेसाठी लोकांकडून मौल्यवान वस्तु ठेवणे, त्यांच्या ग्राहकांसाठी त्यांचे धनादेश गोळा करणे, व्यापार बिलांमध्ये सूट देणे, एजन्सीचे काम करणे, ग्राहकांच्या आर्थिक स्थितीची गुप्तपणे माहिती घेणे, त्यामुळे बँका केवळ चलनाचा व्यवहार करत नाहीत, तर कर्जाचाही व्यवहार करतात. म्हणूनच बँकेला पत निर्माण करणारी सुद्धा म्हणतात. बँका देशातील विखुरलेल्या आणि निष्क्रिय मालमत्तेवर लक्ष केंद्रित करतात आणि त्यांना देशातील उत्पादनाच्या कामात गुंतवतात. ज्यामुळे भांडवल निर्मितीला प्रोत्साहन मिळते आणि उत्पादनाच्या प्रगतीत मदत होते.

अथवा

A Bank is a financial institution that collects money from the public and sends to the public. People keep their savings in these institutions for security or to earn interest and withdraw money periodically as needed. Banks thus earn interest by sending money from deposits to traders and businessmen. In the present era of economic planning, banks and banking system are considered as an essential requirement for the development of agriculture, industry and trade. Apart from keeping deposits and sending, banks also perform other functions such as keeping valuables from people for safekeeping.

Collecting their checks for their customers, discounting trade bills, doing agency work, taking confidential information about the financial status of customers. So banks not only deal in currency, but also deal in banks. That is why the bank is also caused credit generator. Banks concentrate the scattered and idle assets of the country and invest them in the productive work of the country, thereby encouraging capital formation and helping in the advancement of production.

Total No. of Questions : 5

SEAT No.

P-2097

Total No. of Pages : 3

[6041]- 559

T.Y.B.A. (Semester-V)

PERSIAN

CC-1D Modern Persian Prose, Literary History & Translation

(35103) (2019 Pattern)

Total Marks : 70]

[Time : 2½ Hours

Instruction to candidates :

- 1) *All questions are Compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q.1 Write a Critical note on any one of the following Books: [14]

(a) رهبر نژاد نو (b) راه نودر تعلیم و تربیت

Q.2 Write a Detailed Note On Origin And Development of Modern Persian

Literature. [16]

Q.3 Reproduce any one of The Following Passages In simple Language [10]

(a) کمتری از مردم راه خوشبخت شدن رامی شناسند . اکثریت

باز بچنه هوا و بوس شده نوبت بنوبت دستخوش امواج متخالف گشته

در روی دریانی که ساحل ندارد چرخ می زنند و مانند کوران در مقابل

طوفان نه حس مطاوعت دارند نه تاب مقاومت-

P.T.O.

(b) پس این فاجعه عظاما جز نتیجه افکار پلید و خیالات
واحساسات شیطانی خود بشر چیز دیگر نبوده است این فکر های
منحوس و منفی و شیطانی ابتدادار مغز چند نفر از قایدین ملل سرزدو
کم کم امواج آنها دماغهای افراد ملتها را استیلا نمود و آشیانه
ساخت وزادو ولد کرد.

Q.4 Discuss the Life and Literary Contribution of

کاظم زاده ایران شهر [12]

Q.5 a) Translate or Explain any Two of The Following Passages: [12]

(a) اقلا پانزده دقیقه ورزش کنید یعنی دست هاوپا هاوبدن را بانواع
مختلف که در کتاب هانمونه داده اند به حرکت بیاوریدو هر حرکت باید
بایک نفس کشیدن عمیق همراه باشد تا خون بدن به خوبی باهوائے
صاف تازه شود.

(b) درحین خوردن غذا وبعد ازان همیشه باید شاد و خرم و خندان بوده
سخن های غم انگیزو کدورت آمیز را به کلی دور انداخت و در حال غضب
وعصبانیت و هیجان نه باید غذا خورد که بجائے صحت مضرت می بخشد.
خندیدن برائے قوت اعصاب و سهولت هضم و رفع یبوست بسیار نافع ست

(c) به قدر امکان لباس پائے نرم و هوادار به پوشید و از سرما خوردن نترسید. اگر برین عمل کنید و جود شمان آن قدر قوت خواهد گرفت که از سرما و گرما متاثر نه خواهد شد. و مخصوصا لباسها نباید تنگ باشد و بفشارد. چونکه آن وقت نمی گذارد که خون در بدن به آزادی جریان کند و همه جا بددی برسد.

(d) برای صبحانه و نشتا بجای چای و قهوه و شیر، میوه تازه و یا اقلا شیر میوه یا ماست بخورید. در میان میوه ها انجیر سیب و انگور و نارنج و بادام و خرما گرد و گلابی بسیار مفید است

b) Translate the following unseen Passage in to your own Language. [06]

Good Manners May be Learned From Everywhere and from Everybody. Good Manners can be defined as activities or habits that Produce a Person Civilized, Mature, Sensible, and Gentle. We Meet Hundreds of men and women in our daily lives, and it is vital to behave nicely with them. A kid needs to Understand how to behave with the People around him. Respecting others also falls underneath the group offor Good manners. Respect is the most valuable thing you ought to aim for

[6041]-560

T.Y. B.A. (Semester - V)

SANSKRIT (Old General Paper - III)

SEC - 1C : Kavi - Bhasavirachitam - Pratimanatakam

(कविभासविरचितं प्रतिमा नाटकम्)

(2019 Pattern) (Credit System) (35113)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions : 1) All questions are compulsory.

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Translate into English or Marathi (Any Three) :

[15]

इंग्रजी व मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही तीन)

a) काञ्चुकीयः - भवति, यदाज्ञप्तं महाराजेन, तत् सर्वमुपस्थापितम्। पश्य।

छत्रं सव्यजनं सनन्दिपटहं भद्रासनं कल्पितं

न्यस्ता हेममयाः सदर्भकुसुमास्तीर्थाम्बुपूर्णा घटाः।

युक्तः पुष्यरथश्च मन्त्रिसहिताः पौराः समभ्यागताः

सर्वस्यास्य हि मङ्गलं स भगवान् वेद्यां वसिष्ठः स्थितः॥

प्रतिहारी - यद्येवं, शोभनं कृतम्।

काञ्चुकीयः - हन्त भोः

इदानीं भूमिपालेन कृतकृत्याः कृताः प्रजाः।

b) (ततः प्रविशति काञ्चुकीयः।)

काञ्चुकीयः - भो भोः प्रतिहारव्यापृताः। स्वेषु स्वेषु स्थानेष्वप्रमता भवन्तु भवन्तः!

प्रतिहारी - आर्य! किमेतत्।

काञ्चुकीयः - एष हि महाराजः सत्यवचनरक्षणपरं राममरण्यं गच्छन्तमुपावर्तयितुमशक्तः

पुत्रविरहशोकाग्निना दग्धहृदय उन्मत्त इव बहु प्रलपन्समुद्रगृहके शयानः,

मेरुश्चलन्निव युगक्षयसन्निकर्षे

शोषं व्रजन्निव महोदधिरप्रमेयः।

सूर्यः पतन्निव च मण्डलमात्रलक्ष्यः

शोकाद्भृशं शिथिलदेहमतिनरेन्द्रः॥

प्रतिहारी-हा एवंगतो महाराजः।

काञ्चुकीयः - भवति! गच्छ।

प्रतिहारी - आर्य! तथा। (नष्क्रान्ता।)

- c) ततः प्रविशति सुधाकारः।
 सुधाकार : - (संमार्जनादीनि कृत्वा।) भवतु, इदानीं कृतमत्र
 कार्यमार्यसम्भवकस्याज्ञप्तम्। यावन्मुहूर्तं स्वप्स्यामि। (स्वपिति।)
 (प्रविश्य)
 भट : - (चेटमुपगम्य ताडयित्वा।) (ताडयति।) अङ्घो दास्याः पुत्र। किमिदानीं कर्म न करोषि।
 सुधाकार :- ताडय मां ताडय माम्।
 भट :- ताडिते त्वं किं करिष्यसि।
 सुधाकार :- अधन्यस्य मम कार्तवीर्यस्येव बहुसहस्रं नास्ति।
 भट :- बाहुसहस्रेण किं कार्यम्?
 सुधाकार :- त्वां हनिष्यामि।
- d) विजया - हला नन्दिनिके! भण भण। अद्य कौसल्यापुरोगैः सर्वैरन्तः पुरैः प्रतिमागेहं द्रष्टुं गतैस्तत्र
 किल भर्तुदारको भरतो दृष्टः। अहं च मन्दभागाद्वारे स्थिता।
 नन्दिनिका - हला! दृष्टोऽस्माभिः, कौतूहलेन भर्तुदारको भरतः।
 विजया : भट्टिनी कुमारेण किं भणिता।
 नन्दिनिका - किं भणितम्। अवलोकितुमपि नेच्छति कुमारः।
 विजया - अहो अत्याहितम्। राज्यलुब्धया भर्तुदारकस्य रामस्य राज्यविभ्रष्टं कुर्वत्यात्मनो वैधव्यमादिष्टम्।
 लोकोऽपि विनाशं गमितः। निर्घुणा खलु भट्टिनी। पापकं कृतम्।

Q2) a) Reference to the context in (Any Two) : [10]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

- बिभीषणात्मा भरतोऽनुसर्गम्।
- स्वः पुत्रः कुरूते पितुर्यदि वचः कस्तत्र भोः! विस्मयः।
- नूनं दशरथं नेतुं कालेन प्रेषितो रथः।

b) संस्कृतेन उत्तराणि लिखत (कान्यपि पञ्च) : [5]

- रिक्तस्थानं पूरयत-रामलक्ष्मणयोर्मध्ये तिष्ठत्वत्रापि।
- रामराज्याभिषेकस्य सिद्धता कस्मिन् अङ्के कृता?
- वलकलानि का आनयति?
- प्रतिमानाटकस्यमूलाधारः कः?
- दशरथस्य ज्येष्ठः पुत्रः कः?
- रिक्तस्थानं पूरयत-नान्द्यन्ते ततः प्रविशति।
- पुलिनेषु चरन्ती काशांशुकवासिनी सुसंहृष्टा का?

- Q3) a)** रिक्तस्थानानि पूरयत (कान्यपि पञ्च) : [5]
- सर्वशोभनीयं नाम! (कुरूपं / सुरूपं)
 - इमानि प्रहर्षितानि मन्त्रयन्ते। (तनूरूहाणि / शिरोरूहाणि)
 - दशरथस्य पट्टमहिषी रामस्य जननी। (कौसल्या / सुमित्रा)
 - दशरथस्यसारथिः । (शङ्करः / सुमन्त्रः)
 - गुरुशुश्रूषणे युक्त! प्रयच्छ मे। (वाकोवाक्यं / प्रतिवाक्यं)
 - सूर्यदिवसावसाने छायेव न दृश्यते। (सीता / सविता)
 - हस्तस्पर्शो हि मातृणामजलस्य। (जलाञ्जलिः / तिलाञ्जलिः)
- b) Critically appreciate the fourth act of Pratimānāṭaka . [15]
प्रतिमा नाटकाच्या चौथ्या अंकाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

OR / किंवा

Critically appreciate the third act of Pratimānāṭaka .
प्रतिमा नाटकाच्या तिसऱ्या अंकाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

- Q4) Write notes (Any Two) :** [20]
- टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
- स्थापना Sthāpanā
 - वल्कलप्रसङ्ग Valkalprasaṅgaḥ
 - सुमन्त्रः Sumantraḥ
 - भरत Bharataḥ

Total No. of Questions : 3

SEAT No.

P-2099

Total No. of Pages : 3

[6041]- 561

T.Y.B.A. (Semester-V)

Arabic Gen-III

CC-1E CLASSICAL & MODERN PROSE & TRANSLATION

(35141) (2019 Pattern)

Total Marks : 70

[Time : 2½ Hours

Instruction to candidates :

- 1) *All questions are Compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q.1 Translate into Eng/ Urdu/Marathi any two of the following Quranic

Surahs:

[20]

- (a) سُورَةُ الْحُجُرَاتِ - (b) سُورَةُ الْاَلْقَطَارِ -
(c) سُورَةُ الْفُرْقَانِ - (d) سُورَةُ الْبُرُوجِ -

Q.2 Translate the following Passages into Eng/Urdu/ Marathi

any two

[30]

(الف) نَصَحَ الْمَعْلَمُ تَلَا مِيذُهُ - لَا تَخَالَطُوا الْأَشْرَارَ لِأَنَّ مُخَالَطَةَ الْأَشْرَارِ
تُفْسِدُ الْإِحْلَاقَ لَا تُصَاحِبُوا أَقْرَبَاءَ السُّوءِ لِأَنَّ مَصَابِحَهُمْ تَشْوُهُ
الشَّمْعَةَ وَتَلَوُّتِ السَّيْرَةَ - إِذَا سَوَّيْتُمْ فَسِيرُوا فِي الْجَانِبِ الْيَمَنِ مِنَ
الطَّرِيقِ بَتَّانٍ وَلَا لَقُولُوا فِي كِتَابٍ أَوْ صَحِيفَةٍ. بَلْ أَنْظَرُوا أَمَا مَكُمُ

P.T.O.

حَتَّى تَصْطَدَّ مُوَابَا أَحَدٍ وَإِذَا الرَّدْتُمْ أَنْ تَعْبُرُوا الشَّارِعَ مِنْ جَانِبٍ إِلَى آخَرَ
الْتَفَتُوا لِيَرَهُ وَيَمْنَتُهُ قَبْلَ أَنْ تَعْبُرُوا وَيَمْنَتُهُ قَبْلَ أَنْ تَعْبُرُوا وَإِذَا رَأَيْتُمْ زُحَا مَا أَوْ
خِصَا مَا ابْتَعِدُوا مِنْهُ وَلَا تَعْرِضُوا أَلْفُسُكُمْ لِلْخَطْرِ وَإِذَا وَجَدْتُمْ فِي
الطَّرِيقِ فَقِيرًا لَيْسَتْ حَقِّ دِ الْمُسَاعَدَةَ أَحْسِنُوا إِلَيْهِ بِقَدْرِ الْمُسْتَطَاعِ
(ب) وَلِنَبَاتِ الشَّائِي زَهْرٌ أَبْيَضٌ جَمِيلٌ الْمَنْظَرِ طَيِّبٌ الرَّائِحَةِ وَفِي وَسْطِهِ
خُيُوطٌ صَفْرٌ. أَمَّا الْأَوْرَاقُ فَصَغِيرَةٌ مُضْرَسَةٌ وَلَا يَنْتَقِعُ نَبْتُهَا طُولَ السَّنَةِ
وَلِذَلِكَ يُعْتَبَرُ الشَّائِي مِنَ النَّبَاتِ دَائِمٍ لِحَضْرَةِ. وَلَا تُجْنَى الْأَوْرَاقُ مِنْ
الشَّجَرَةِ الْحَوْلِ الشَّالِثِ مِنَ الْعُمُرِ وَتُجْنَى صَلَاتِ مَرَاتٍ فِي السَّنَةِ
حِينَ تَكُونُ الْأَوْرَاقُ طَرِيَّةً وَمِنَ الْجَنِيَّةِ الْأُولَى يُؤْخَذُ أَحْسَنَ الشَّائِي لَوْنًا
وَارَائِحَةً وَطَعْمًا أَمَّا أَوْرَاقُ أَجْنِسَةِ الثَّانِيَّةِ وَالثَّلَاثَةِ فَقَلِيلَةٌ الْخَلَاصَةُ كَثْرَةٌ
الْمَرَارِعَاءُ وَبَعْدَ جَنِّ الْأَوْرَاقِ تُجَفَّفُ فِي الشَّمْسِ.

(ج) الشَّائِي شَرَابٌ مُنْعَشٌ عَمِيمٌ الْاسْتِمَالِ فِي الْوَقْتِ الْحَاضِرِ وَيُصْنَعُ
هَذَا لِشَرَابٍ مِنْ أَوْرَاقِ الشَّائِي بِوَضْعِ الْمَاءِ الْمَغْلِيِّ عَلَيْهَا وَأَصْلُ
مَوْطِنِهِ بِلَادُ الصِّينِ. فَأَوَّلَ ظُهُورِهَا كَانَ فِيهَا ثُمَّ التَّتَنَّثَرَتْ زِرَاعَةُ إِلَى خَارِ
جِهَاتِهَا وَهَذَا الْآنَ يَنْبُتُ فِي الْجَابَانِ وَفِي جِهَاتٍ مِنْ بِلَادِ الْهِنْدِ كَأَسَامِ
وَسِيلَانَ. وَقَدْ كَانَ فِي بَادِيٍّ أَمْرِهِ بَرِيًّا يَنْبُتُ فِي الْأَحْرَاشِ أَشْجَارًا عَالِيَةً
أَمَّا الْآنَ وَقَدْ عُرِفَتْ. فَأَيْدَتْهُ. فَبَدَأَ النَّاسُ يَهْتَمُّونَ بِزِرَاعِهِ وَيَغْرُ
سُونَهُ فِي لِبَاتِينَ خَاصَّةً وَلِيَعْتَنُونَ بِأَشْجَارِهِ فَلَا يَتْرُكُونَهَا خَاصَّةً
لِتَطُولَ بَلْ يُعْلَمُونَ نَهَا وَهِيَ صَغِيرَةٌ الْكِيمِيَا تَكْثُرُ أَوْرَاقُهَا وَلِنَبَاتِ الشَّائِي.

Q.3 a) Translate into English the following Passage: [10]

حُجْرَةُ الدَّرَاسَةِ هِيَ الْمَكَانُ الَّذِي يَجْتَمِعُ فِيهِ الطُّلَّابُ أَمَامَ الْأَسَاتِذَةِ
الَّذِينَ لِيَشْرَحُونَ الدُّرُوسَ وَيَكْتُبُونَ الطُّبُقَاتِ عَلَى السَّبُّورَةِ
بِالطَّبَّا شِيرِو كُلُّ طَالِبٍ يَجْلِسُ عَلَى الْكُرْسِيِّ. وَأَمَامَهُ مِنْضَةٌ عَلَيْهَا
الْكِتَابُ وَالْقَلَمُ وَالْكَشَاكِيلُ وَعَلَى الْحَائِطِ خَرِيطَةُ الْهِنْدِ وَبِهَامِنُ مَوَاقِعِ
الْمُدُنِ بِالْهِنْدِ

b) Translate into Arabic the following Passage: [10]

It is a place where a black board is found. It is used for explaining the
Lessons, Writing the Question, Answers. and Exercises for all
Subjects. It is Place in Which The Teacher Ask The Students
Questions-Concerning the Previous Lessons-

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2100

[6041]-562

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.A.

**ECONOMICS (General Paper - III)
CC-1E : Indian Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35153)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagram wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions in 20 words (any eight).

[16]

- a) State any two indicators of economic growth.
- b) State any two characteristics of Economic development.
- c) Write the meaning of developing countries.
- d) State any two social - cultural characteristics of developing countries.
- e) Define the vicious circle of poverty.
- f) What is the productivity of agriculture?
- g) Write the full form of GDI.
- h) Write the meaning of human resources.
- i) State the full form of MPI.
- j) State any two characteristics of vicious circle of poverty.

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 50 words (any four). **[16]**

- a) State the indicators of economic development.
- b) State the demographic characteristics of developing countries.
- c) State the brief the population explosion's constraints in development process.
- d) State in brief the concept of physical quality of life Index.
- e) State the modern approach of classification of countries in world.
- f) State the role of human resources in economic development.

Q3) Answer the following questions in 100 words (any three). **[18]**

- a) Explain the difference between economic growth and economic development.
- b) Explain in details the economic characteristics of developing countries.
- c) Explain the causes of low productivity of agriculture.
- d) Explain the concept of Human Poverty Index.

Q4) Answer the following questions in 200 words (any two). **[20]**

- a) Explain in details the need of economic development.
- b) Explain the difference between the developed and developing countries.
- c) Explain the political and administrative obstacles in develop process.

Total No. of Questions : 4]

P2100

[6041]-562

T.Y.B.A.

ECONOMICS (General Paper - III)
CC-1E : Indian Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35153)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) आर्थिक वृद्धीचे कोणतेही दोन निर्देशक सांगा.
- ब) आर्थिक विकासाचे कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- क) विकसनशील देशांचा अर्थ लिहा.
- ड) विकसनशील देशांचे कोणतेही दोन सामाजिक-सांस्कृतिक वैशिष्ट्ये लिहा.
- इ) दारिद्र्याच्या दुष्टचक्राची व्याख्या द्या.
- फ) शेतीची उत्पादकता म्हणजे काय?
- य) GDI चे पूर्ण रूप लिहा.
- र) मानव संसाधनाचा अर्थ लिहा.
- ल) MPI चे पूर्ण रूप लिहा.
- व) कोणतेही दोन दारिद्र्याच्या दुष्टचक्राचे वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) आर्थिक विकासाचे निर्देशक सांगा.
- ब) विकसनशील देशांची लोकसंख्या विषयक वैशिष्ट्ये सांगा.
- क) विकास प्रक्रियेतील लोकसंख्या प्रस्फोटाचे अडथळे थोडक्यात सांगा.
- ड) भौतिक गुणवत्ता जीवन निर्देशांकाची संकल्पना थोडक्यात सांगा.
- इ) जगातील देशांच्या वर्गीकरणाचा आधुनिक दृष्टीकोन सांगा.
- फ) आर्थिक विकासातील मानव संसाधनाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धी यांतील फरक स्पष्ट करा.
- ब) विकसनशील देशांची आर्थिक वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) शेतीच्या कमी उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा.
- ड) मानवी दारिद्र्य निर्देशांकाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) आर्थिक विकासाची गरज सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) विकसित आणि विकसनशील देशांतील फरक स्पष्ट करा.
- क) विकास प्रक्रियेतील राजकीय आणि प्रशासकीय अडथळे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2101

[6041]-563

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E : Modern Political Analysis

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35163)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any 8 of the following (20 words).

[16]

- a) Who wrote the book 'Human Nature in Politics'?
- b) Define: Political Socialization.
- c) Define: Political Culture.
- d) Who wrote the book 'Political System'?
- e) What is meant symbols?
- f) State two Basic elements of Political Culture.
- g) State any two agencies of Political Socialization.
- h) Who wrote the book 'Civic Culture'?
- i) Who wrote the book 'The Developing Nation'?
- j) Define 'Modern Political Analysis'.

Q2) Write any 4 short notes (50 words each).

[16]

- a) Nature of Traditional Political Analysis.
- b) Political system.
- c) Defects of Traditional Analysis.
- d) Pressure group.
- e) Social media.
- f) Civic culture.

P.T.O.

Q3) Answer any 3 of the following (100 words each).

[18]

- a) Explain the input -output functions of Political system.
- b) Explain Finer's classification of Political culture.
- c) Discuss the reasons for the change in political culture.
- d) State the features of the study of traditional political science.

Q4) Answer any 2 of the following (200 words each).

[20]

- a) Explain Gabriel Almond's classification of Political system.
- b) Explain nature and features of political culture.
- c) Explain the agencies of Political Socialization.

Total No. of Questions : 4]

P2101

[6041]-563
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
CC-1E : Modern Political Analysis
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35163)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत)

[16]

- अ) 'ह्युमन नेचर इन पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
- ब) राजकीय सामाजिकरण व्याख्या लिहा.
- क) राजकीय संस्कृती व्याख्या लिहा.
- ड) 'राजकीय व्यवस्था' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
- इ) प्रतिके म्हणजे काय?
- फ) राजकीय संस्कृतीचे दोन आधारभूत घटक सांगा.
- य) राजकीय सामाजिकरणाचे दोन साधने सांगा.
- र) 'नागरी संस्कृती (सिव्हीक कल्चर)' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
- ल) 'द डेव्हलपिंग नेशन' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
- व) आधुनिक राजकीय विश्लेषण व्याख्या लिहा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत)

[16]

- अ) परंपरागत राजकीय विश्लेषणाचे स्वरूप
- ब) राजकीय व्यवस्था
- क) पारंपारिक विश्लेषणाचे दोष
- ड) दबावगट
- इ) प्रसारमाध्यमे
- फ) नागरी संस्कृती

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत)

[18]

- अ) राजकीय व्यवस्थेची आदान-प्रदान कार्य स्पष्ट करा.
- ब) फायनर प्रणित राजकीय संस्कृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) राजकीय संस्कृतीच्या बदलाच्या कारणांची चर्चा करा.
- ड) पारंपारिक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत)

[20]

- अ) राजकीय व्यवस्थेचे गॅब्रिएल आल्मंड यांने केलेले वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) राजकीय संस्कृतीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) राजकीय सामाजीकरणाची साधने स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2102

[Total No. of Pages : 4

[6041]-564

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E (3) : Local Self Government in Maharashtra
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35164)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any Eight of the following questions (each in 20 words) : [16]

- a) When did Balwantrai Mehta Committee was appointed?
- b) In which article of Indian constitution was the provision of Panchayat Raj?
- c) Which national leader proposed the idea of self sufficient villages in India?
- d) Where is the Gram Panchayat?
- e) When and which city was the first Municipal Corporation of India established?
- f) Which Governer General was the founder of Local Self Government in India?
- g) When did Community Development programme started in India?
- h) Which state first introduced Panchayat Raj in India?
- i) Which Panchayat Raj scheme was suggested by Vasantao Naik Committee?
- j) Which Governer General made Local self Government competent and democratic in British India?

P.T.O.

Q2) Write any Four short notes of the following (each in 50 words) : **[16]**

- a) Objectives of Community Development Programme.
- b) Sarpanch committee.
- c) Duties of Gramsevak.
- d) Functions of Panchayat Samiti
- e) Functions of Gramsabha
- f) Functions of CEO of Z.P.

Q3) Answer any Three of the following questions (each in 100 words) : **[18]**

- a) Write the recommendations Bongirwar Committee.
- b) Explain the implementation mechanism of Community Development Programme.
- c) Write the recommendations of P.B. Patil Committee.
- d) Write the reasons for failure of Community Development Programme.

Q4) Answer any Two of the following questions (each in 200 words) : **[20]**

- a) Write the composition of Zilha Parishad.
- b) Write the composition of Panchayat Samiti.
- c) Write the recommendations of Vasantrya Naik Committee.

Total No. of Questions : 4]

P-2102

[6041]-564

T.Y. B.A.

राज्यशास्त्र

**CC-1E (3) : महाराष्ट्रातील स्थानिक स्वशासन
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35164)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 20 शब्दांत) [16]

- अ) बलवंतराय मेहता समितीची स्थापना केंव्हा करण्यात आली?
- ब) भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमात पंचायत राजची तरतूद करण्यात आली होती?
- क) भारताच्या कोणत्या राष्ट्रीय नेत्याने स्वावलंबी खेड्यांची कल्पना मांडली होती?
- ड) ग्रामपंचायत कोठे असते?
- इ) भारतातील पहिली महापालिका केंव्हा व कोणत्या शहरात स्थापन झाली?
- फ) भारतातील स्थानिक स्वशासनाचा संस्थापक कोणता गव्हर्नर जनरल होता?
- य) भारतात सामूहिक विकास कार्यक्रम केंव्हा सुरु झाला?
- र) भारतात पंचायत राजची सुरवात प्रथम कोणत्या राज्यात झाली?
- ल) वसंतराव नाईक समितीने कोणती पंचायत राज व्यवस्था सुचवली?
- व) भारतातील कोणत्या ब्रिटिश गव्हर्नर जनरलने स्थानिक स्वशासन बळकट व लोकशाहीवादी केले?

- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (प्रत्येकी 50 शब्दांत) [16]
- अ) समूह विकास कार्यक्रमाची उद्दिष्ट्ये
 - ब) सरपंच समिती
 - क) ग्रामसेवकाची कर्तव्ये
 - ड) पंचायत समितीची कार्ये
 - इ) ग्रामसभेची कार्ये
 - फ) जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याची कार्ये
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत) [18]
- अ) बोंगिरवार समितीच्या शिफारसी लिहा.
 - ब) सामूहिक विकास कार्यक्रमाची अंमलबजावणी यंत्रणा स्पष्ट करा.
 - क) पी. बी. पाटील समितीच्या शिफारसी लिहा.
 - ड) सामूहिक विकास कार्यक्रमाच्या अपयशाची कारणे लिहा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 200 शब्दांत) [20]
- अ) जिल्हा परिषदेची रचना लिहा.
 - ब) पंचायत समितीची रचना लिहा.
 - क) वसंतराव नाईक समितीच्या शिफारसी लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2103

[Total No. of Pages : 4

[6041]-565

T.Y. B.A. (Semester - V)

HISTORY

CC-1E : Indian National Movement (1885-1947)

(2019 Pattern) (35174)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *It is compulsory to solve all the questions.*
- 2) *The numbers to the right indicate the marks.*
- 3) *Refer the original English question paper for reference.*

Q1) Answer the following questions in 300 words (any one) : [15]

- a) State the factors behind the rise of Nationalism in India.
- b) Discuss the role of Mahatma Gandhi in the Civil Disobedience Movement.

Q2) Answer the following questions in 300 words (any one) : [15]

- a) Achievements of Azad Hind Fauj.
- b) Write in detail about the Peasant and Labour Movement in India.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two) : [20]

- a) Discuss the programme and ideology of the Moderates.
- b) Impact of the Non-Cooperation Movement.
- c) What do you know about the two Nation Theory? What were its consequences?
- d) What do you know about the Tribal Movement in India.

P.T.O.

Q4) Write short notes on : (any four)

[20]

- a) Mahadev Govind Ranade
- b) Sir Syed Ahmad Khan
- c) Narayan M. Lokhande
- d) Khilafat Issue
- e) Birsa Munda
- f) Dandi March

Total No. of Questions : 4]

P-2103

[6041]-565

T.Y. B.A. (Semester - V)

HISTORY

CC-1E : Indian National Movement (1885-1947)

(2019 Pattern) (35174)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.
ब) सविनय कायदेभंग चळवळ व महात्मा गांधीची भूमिका लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) आझाद हिंद सेनेची कामगिरी लिहा.
ब) शेतकरी-कामगार चळवळीची माहिती लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मवाळवादी नेत्यांची विचारधारा स्पष्ट करा.
ब) असहकार चळवळीचे परिणाम लिहा.
क) द्विराष्ट्रवादी सिद्धांत सांगा त्याचे परिणाम सांगा.
ड) आदिवासी चळवळीचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) महादेव गोविंद रानडे
- ब) सर सय्यद अहमद खान
- स) नारायण मेधानी लोखंडे
- द) खिलापत चळवळ
- इ) बिरसा मुंडा
- फ) दांडी यात्रा

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P2106

[6041]-568

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

**CC-1E-GG-310A : Geography of Disaster Management - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35204)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*
- 3) *Use of map stencils is allowed.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Write answer of the questions about 20 words each (Any Eight)

[16]

- a) What is disaster Management?
- b) Write any two functions to reduce the intensity of disaster.
- c) What is hazard?
- d) Write any four types of natural disaster.
- e) What is Rehabilitation?
- f) What is Response?
- g) What is mitigation?
- h) Write any four effects of droughts on environment.
- i) What is Risk analysis?
- j) What is Cloud burst?

P.T.O.

Q2) Answer in about 50 words each. (Any three) **[18]**

- a) Training of Disaster Management.
- b) Man-made disaster.
- c) Role of Police department in Disaster Management.
- d) Causes of Drought.

Q3) Answer in about 150 words each (Any two) **[16]**

- a) Describe the stages of disaster Management.
- b) Explain the economic effects of Droughts.
- c) Explain the causes of flood.

Q4) Answer in about 300 words each (Any one) **[20]**

- a) What is disaster? Explain in details the biological disaster.
- b) Explain the effects of flood and remedies of flood Management.

Total No. of Questions : 4]

P2106

[6041]-568

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

**CC-1E-GG-310A : Geography of Disaster Management - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35204)**

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- ब) आपत्तीची तीव्रता कमी करण्यासाठी कोणतेही दोन कार्य सांगा.
- क) संकटे म्हणजे काय ?
- ड) नैसर्गिक आपत्तीचे कोणतेही चार प्रकार सांगा.
- इ) पुनर्वसन म्हणजे काय ?
- फ) प्रतिसाद म्हणजे काय ?
- य) उपशमन म्हणजे काय ?
- र) दुष्काळाचे पर्यावरणावर होणारे कोणतेही चार परिणाम सांगा.
- ल) धोक्याचे विश्लेषण म्हणजे काय ?
- व) ढगफुटी म्हणजे काय ?

प्र.2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) आपत्ती व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण
- ब) मानवनिर्मित आपत्ती
- क) पोलीस खात्याची आपत्ती व्यवस्थापनामधील भूमिका
- ड) अवर्षणाची कारणे

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[16]

- अ) आपत्ती व्यवस्थापनाच्या अवस्थांचे वर्णन करा.
- ब) दुष्काळाचे आर्थिक परिणाम स्पष्ट करा.
- क) पूराचे कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

[20]

- अ) आपत्ती म्हणजे काय सांगून जैविक आपत्तीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) पूराचे परिणाम स्पष्ट करून पूर व्यवस्थापनाचे उपाय स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2107

[Total No. of Pages : 4

[6041]-569

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

**CC-1E GG 310 (A) : Geography of Tourism - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35205)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencils is allowed.*

Q1) Answer the following questions in about 20 words each (Any Eight) :[16]

- a) Write definition of tourism and tourist.
- b) State any two political factors affecting on tourism.
- c) What is adventure tourism?
- d) Name any two 'Hill Stations' in Maharashtra.
- e) Write full form of I.T.D.C.
- f) Write two advantages of waterways.
- g) State any two names of religious places in Maharashtra.
- h) What is eco friendly tourism?
- i) Give two examples of sports tourism.
- j) Name any two tourist companies in Maharashtra.

Q2) Answer the following questions in about 50 words each (Any three) : [18]

- a) Agro tourism
- b) Air Transport
- c) Importance of tourism
- d) Safety of tourist

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in about 150 words each (Any two) :**[16]**

- a) Explain the nature of tourism Geography.
- b) Classify the tourism based on travel duration.
- c) Explain the importance of road transport in tourism.

Q4) Answer the following questions in about 300 words each (Any one) :**[20]**

- a) Explain in detail the role of Geography in tourism.
- b) Explain the role of communication in tourism development.

Total No. of Questions : 4]

P-2107

[6041]-569

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

CC-1E GG 310 (A) : Geography of Tourism - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35205)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) आवश्यक तेथे सूबक आकृत्या काढा.
- 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
- 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) [16]
- अ) पर्यटन व पर्यटक यांच्या व्याख्या लिहा.
 - ब) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे दोन राजकीय घटक लिहा.
 - क) साहसी पर्यटन म्हणजे काय ?
 - ड) महाराष्ट्रातील दोन थंड हवेच्या ठिकाणीची नावे लिहा.
 - इ) I.T.D.C. चे पूर्ण रूप लिहा.
 - फ) जल वाहतूकीचे दोन फायदे लिहा.
 - य) महाराष्ट्रातील दोन धार्मिक पर्यटन स्थळांची नावे लिहा.
 - र) पर्यावरण पूरक पर्यटन म्हणजे काय ?
 - ल) क्रिडा पर्यटानाचे दोन उदाहरणे द्या.
 - व) महाराष्ट्रातील दोन पर्यटन कंपनीचे नावे लिहा.

- प्रश्न 2)** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [18]
- अ) कृषी पर्यटन
 - ब) हवाई वाहतूक
 - क) पर्यटनाचे महत्व
 - ड) पर्यटकाची सुरक्षितता

- प्रश्न 3)** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [16]
- अ) पर्यटन भूगोलाचे स्वरूप लिहा.
- ब) प्रवास कालावधीच्या आधारे पर्यटनाचे प्रकार लिहा.
- क) रस्ते वाहतूकीचे पर्यटनातील महत्व लिहा.

- प्रश्न 4)** खालीलपैकी एका प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. [20]
- अ) पर्यटनातील भूगोलाची भूमिका सविस्तर विशद करा.
- ब) पर्यटन विकासात दळणवळणाची भूमिका लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-3404

[Total No. of Pages : 4

[6041]-570

T.Y. B.A.

CC1E : PUBLIC ADMINISTRATION

(2019 Pattern) (Semester - V) (35445)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any eight question (20 words) :

[16]

- a) What is Public Administration?
- b) Write Concept POSDCORB.
- c) Importance of Minnowbrook Conference.
- d) Public Private Partnership means what?
- e) What is decision making process?
- f) Concept E Governance.
- g) What is Good Governance?
- h) Write features of legal approach.
- i) Write two goals of New Public Administration.
- j) What is Bureaucracy?

Q2) Attempt any four questions (50 words) :

[16]

- a) Features of E Governance.
- b) Historical approach.
- c) Limitation of E Governance.
- d) Rise of New Public Administration.
- e) Nature of Public Administration.
- f) Importance of Administration.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

- a) Write two principles of Good Governance
- b) Explain Behavioural Approach.
- c) Importance of Public Administration.
- d) Write features of New Public Administration.

Q4) Attempt any two questions (200 words) : **[20]**

- a) Explain objective of New Public Administration.
- b) What is E Governance? Explain its features.
- c) Explain traditional approach of Public Administration.

Total No. of Questions : 4]

P-3404

[6041]-570

T.Y. B.A.

CC1E : PUBLIC ADMINISTRATION

(2019 Pattern) (Semester - V) (35445)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. [16]
- अ) लोक प्रशासन म्हणजे काय?
ब) 'पोस्टस्क्रॉब' संकल्पना लिहा.
क) मिनब्रुक कौन्फरन्स चे महत्व लिहा.
ड) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी म्हणजे काय?
इ) निर्णय प्रक्रिया म्हणजे काय?
फ) इ-प्रशासन संकल्पना सांगा.
य) सुशासन संकल्पना सांगा.
र) वैद्यनिक दृष्टीकोनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
ल) नव लोक प्रशासनाची ध्येये सांगा.
व) नोकरशाही म्हणजे काय?
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. [16]
- अ) ई प्रशासनाची वैशिष्ट्ये
ब) ऐतिहासिक दृष्टीकोन
क) ई प्रशासनाच्या मर्यादा
ड) नव लोक प्रशासनाचा उद्देश
इ) लोक प्रशासनाचे स्वरूप
फ) प्रशासनाचे महत्व

- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [18]
- अ) सुशासनाची दोन तत्त्वे लिहा.
 - ब) वर्तनवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - क) लोकप्रशासनाचे महत्व.
 - ड) नव लोक प्रशासनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

- प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) नव लोकप्रशासनाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ब) ई प्रशासन म्हणजे काय व त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - क) लोक प्रशासनाचा पारंपारिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2108

[Total No. of Pages : 4

[6041]-571

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

CC-1E : Local Self Government in India

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35446)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any eight the following questions (in 20 words) : **[16]**

- a) When did the 74th constitutional Amendment?
- b) What is Local Self Government?
- c) What are they voluntary function of Municipal Corporation.
- d) Explain the composition of Cantonment Board.
- e) How many years are municipal council elections held?
- f) What is the duration of the Municipality?
- g) Who's recruits the chief officer?
- h) Write two functions of construction committee.
- i) Write two functions of Municipal Council Member's.
- j) Which benefits did women get throw 74th Amendments.

Q2) Write any four notes (in 50 words) : **[16]**

- a) Divisional Commissioner
- b) Mayor
- c) Urban Development
- d) Standing Committee
- e) Municipal council administration
- f) Problem of Urbanization

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following (100 words) : **[18]**

- a) Explain the functions of Urban Development Officer.
- b) Explain the main functions of Divisional Secretary.
- c) Explain the functions of the Cantonment Board.
- d) Explain the Role and function of the Municipal Commissioner.

Q4) Answer any two of the following (in 200 words) : **[20]**

- a) Explain the provision of 74th Constitutional Amendment.
- b) Explain the collectors control on Urban Local Self Government.
- c) Explain the changing Features of Local Self Government.

Total No. of Questions : 4]

P-2108

[6041]-571

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

CC-1E : Local Self Government in India

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35446)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दात) [16]

- अ) 74 वी घटना दूरुस्ती कधी झाली?
- ब) स्थानिक स्वराज्य संस्था म्हणजे काय?
- क) महानगरपालिकेचे ऐच्छिक कार्ये कोणती आहेत?
- ड) छावणी मंडळाची रचना स्पष्ट करा.
- इ) नगरपरिषदेची निवडणूक किती वर्षांनी होते?
- फ) नगरपालिकेचा कालावधी किती असतो?
- य) मूख्याधिकाऱ्याची निवड कोण करते?
- र) बांधकाम समितीची दोन कार्ये लिहा.
- ल) नगरपालिका सदस्यांची दोन कार्ये लिहा.
- व) 74 व्या घटना दूरुस्तीचे महिलांना कोणते फायदे मिळाले?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दात) [16]

- अ) विभागीय आयुक्त
- ब) महापौर
- क) शहरी विकास
- ड) स्थायी समिती
- इ) नगर परिषद प्रशासन
- फ) शहरीकरण समस्या

- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दात) [18]
- अ) नगरविकास अधिकाऱ्याची कार्ये स्पष्ट करा.
 - ब) विभागीय सचिवाची मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.
 - क) छावणी मंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.
 - ड) महानगर पालिका आयुक्ताची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दात) [20]
- अ) 74 व्या घटनादुरुस्तीमधील तरतूदी स्पष्ट करा.
 - ब) जिल्हाधिकाऱ्यांचे शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थावरील नियंत्रण स्पष्ट करा.
 - क) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे बदलते वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-3405

[Total No. of Pages : 3

[6041]-572

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

CC-1E (G-5) : राग संगीत गायन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32517)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

-
- प्रश्न 1) अ) मुलतानी, पुरियाधनाश्री, जयजयवंती यापैकी कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. [10]
ब) मुलतानी, जयजयवंती, रागेश्री यापैकी कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. [5]
- प्रश्न 2) अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची आरोह-अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. [10]
ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. [5]
i) झुमरा
ii) त्रिताल
iii) आडाचौताल
- प्रश्न 3) अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. [8]
i) रागेश्री रागातकोणता स्वर कोमल लागतो?
ii) जयजयवंती रागाचा थाट कोणता?
iii) मुलतानी रागाचा थाट कोणता?
iv) मिश्रराग म्हणजे काय?

P.T.O.

- ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]
- i) रागांगराग
 - ii) अनिबद्धगान
 - iii) स्वयंभूस्वर – सहाय्यक नाद
 - iv) जनक राग

- प्रश्न 4) अ) चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) [10]
- i) पं. जितेंद्र अभिषेकी
 - ii) पं. भीमसेन जोशी
 - iii) श्रीमती मोगुबाई कुर्डीकर
- ब) निबंध लिहा. (कोणताही एक) [10]

- i) रागसंगीत व जनरूची
- ii) संगीत व आधुनिक वैज्ञानिक उपकरणे
- iii) पार्श्वगायन

Total No. of Questions : 4]

P-3405

[6041]-572

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

CC-1E (G-5) : तबला

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32517)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
प्रश्न 1)	अ) घनवाद्य व अवनद्ध वाद्य यांतील परस्पर संबंध लिहा.	[10]
	ब) अवनद्ध वाद्यांविषयी लिहा.	[5]
प्रश्न 2)	अ) पाश्चात्य तालवाद्यांची संक्षिप्त माहिती लिहा.	[10]
	ब) घन वाद्यांविषयी लिहा.	[5]
प्रश्न 3)	अ) अवनद्ध वाद्यांचा थोडक्यात इतिहास लिहा.	[8]
	ब) तबला आणि पखवाज या वाद्यांचा तुलनात्मक अभ्यास लिहा.	[12]
प्रश्न 4)	अ) बाज व बनावट या दृष्टिकोनातून तबल्याचे चर्मवाद्यांतील महत्त्व स्पष्ट करा.	[10]
	ब) घनवाद्य व अवनद्ध वाद्य यांतील परस्पर संबंध लिहा.	[10]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-3888

[Total No. of Pages : 4

[6041]-573

T.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

SEC - 1C : Industrial and Organizational Psychology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35223)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four) : **[20]**

- a) Write the future of industrial and Organizational Psychology.
- b) Write the subject matter of industrial and Organizational Psychology.
- c) Explain the concept of job analysis.
- d) Describe the personality test in personnel selection.
- e) What is promotion.
- f) Explain the Goal Setting theory of motivation.

Q2) Answer the following question in 200 words each (any two) : **[20]**

- a) Describe the psychological principles in training.
- b) Explain the Graphical rating scale.
- c) Explain the McClelland's theory of work motivation.
- d) What is Self-discipline? Explain the self-discipline model.

Q3) Answer the following questions in 400 words (any one) : **[20]**

- a) Write the meaning of industrial and Organizational Psychology. Explain the various functions of I/O Psychology.
- b) What is job performance evaluation? Describe the sources of performance evaluation.

P.T.O.

Q4) Write short notes (any two) :

[10]

- a) Time and Motion Study
- b) Job profile
- c) Interview techniques in personnel selection
- d) Work motivation

Total No. of Questions : 4]

P-3888

[6041]-573

T.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

SEC - 1C : Industrial and Organizational Psychology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35223)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [20]
- अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा भविष्यकाळ लिहा.
ब) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा अभ्यास विषय लिहा.
क) कार्य विश्लेषण संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) कर्मचारी निवडीमधील व्यक्तिमत्व मापन चाचण्याचे वर्णन करा.
इ) पदोन्नती (बढती) म्हणजे काय?
फ) प्रेरणाविषयक ध्येय-न्यासीकरण सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. [20]
- अ) प्रशिक्षणातील मानसशास्त्रीय तत्वे विशद करा.
ब) आलेखात्मक पदनिश्चयन श्रेणींचे वर्णन करा.
क) कार्य प्रेरणेचा मॅकलेलॅंडचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ड) स्वयंशिस्त म्हणजे काय? स्वयंशिस्त प्रारूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. [20]
- अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा अर्थ लिहा. औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
ब) कार्य निर्वर्तन मूल्यमापन म्हणजे काय? निर्वर्तन मूल्यमापनाचे विविध स्रोत विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा.

[10]

- अ) काल व गती अध्ययन
- ब) कार्य पार्श्वचित्र
- क) कर्मचारी निवडीतील मूलाखत तंत्र
- ड) कार्य प्रेरणा

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2109

[Total No. of Pages : 4

[6041]-574

T.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT GENERAL - III

CC-1E : Gendhian Movements and Followers of Gandhism

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35233)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each : **[15]**

- a) Briefly explain the nature of khilafat movement.
- b) Briefly explain the background of self satyagraha.
- c) Briefly explain the influence of Gandhian thought on Vinoba Bhave's life.
- d) Briefly explain Vinoba Bhave's Shramadan concept.
- e) Briefly explain the influence of Gandhian Thought on the life of Dada Dharmadhikari.

Q2) Write short notes on any three of the following : **[15]**

- a) Non-Cooperation movement
- b) Kheda satyagraha
- c) Social Change - Jayprakash Narayan
- d) Social Reconstruction - Dada Dharmadhikari
- e) Bhoodan - Vinoba Bhave.

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each : [20]

- a) Discuss in detail about the success of Kheda Satyagraha.
- b) Comparatively discuss Gandhian concepts Bhoodana, Gramdana and Shramadana.
- c) Explain in detail Acharya Javadekars concept of satyagrahi Samajvada.
- d) Discuss in detail the effects of Chale Jaav Movement.

Q4) Answer any one of the following question in 400 words : [20]

- a) Explain Vinoba Bhave's thoughts on Sarvodaya in detail.
- b) Explain in detail the social view of Dada Dharmadhikari.

Total No. of Questions : 4]

P-2109

[6041]-574

T.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT GENERAL - III

CC-1E : Gandhian Movements and Followers of Gandhism

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35233)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. [15]

- अ) खिलाफत चळवळीचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) मिठाच्या सत्याग्रहाची पार्श्वभूमी थोडक्यात विशद करा.
- क) विनोबा भावेंच्या जीवनावरील गांधी विचारांचा प्रभाव थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) विनोबा भावेंची श्रमदान संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- इ) आचार्य दादा धर्माधिकारी यांच्या जीवनावरील गांधी विचारांचा प्रभाव थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टिपा लिहा. [15]

- अ) असहकार चळवळ
- ब) खेडा सत्याग्रह
- क) सामाजिक बदल – जयप्रकाश नारायण
- ड) सामाजिक पुर्नरचना – दादा धर्माधिकारी
- इ) भूदान – विनोबा भावे

- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. [20]
- अ) खेडा सत्याग्रहाच्या यशापयशाबद्दल सविस्तर चर्चा करा.
- ब) गांधीजीच्या भूदान, ग्रामदान आणि श्रमदान या संकल्पनांची तुलनात्मक चर्चा करा.
- क) आचार्य जावडेकर यांची सत्याग्रही समाजवाद संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) चले जाव चळवळीच्या परिणामांची सविस्तर चर्चा करा.

- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. [20]
- अ) विनोबा भावे यांचे सर्वोदय विषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) दादा धर्माधिकारी यांचे सामाजिक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2110

[Total No. of Pages : 4

[6041]-575

T.Y. B.A.

CC-1E : YOGVIDYA

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any of the following five questions in one sentence : [5]

- a) How many Kleshas and which are they?
- b) How many Pranayama and which are they?
- c) What is Yuj?
- d) Who is known as Rajyogakar?
- e) Which are the Kriyas of the digestive system for purification?
- f) What is the Praman and Viparyay?
- g) What is Kapalbhathi?

Q2) Write the short note (Any two) : [10]

- a) Asana
- b) Pranayam
- c) Pratyahar

Q3) Answer any two of the following questions in 150 words : [20]

- a) Explain practical yoga?
- b) Explain the concepts of physical health.
- c) Explain the concepts of yoga and personal performance?

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in detail :

[15]

- a) What is the importance of yoga in the field of sports?
- b) What are the factors that can affect mental health? Will yoga be useful?
And Discuss?

Total No. of Questions : 4]

P-2110

[6041]-575

T.Y. B.A.

CC-1E : YOGVIDYA

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या.

[5]

- अ) क्लेश किती आणि ते कोणते?
- ब) प्राणायाम एकूण प्रकार किती आणि कोणते?
- क) युज म्हणजे काय?
- ड) राजयोगकार म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
- इ) पाचनसंस्थेच्या शुद्धीकरणासाठी शुद्धीक्रिया कोणत्या आहेत?
- फ) प्रमाण आणि विपर्यय म्हणजे काय?
- य) कपालभाती म्हणजे काय?

प्रश्न 2) टीपा लिहा (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) आसन
- ब) प्राणायाम
- क) प्रत्याहार

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे द्या. [20]

- अ) व्यावहारिक योग समजावून सांगा?
- ब) शारीरिक आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा?
- क) योग आणि वैयक्तिक कामगिरीच्या संकल्पना स्पष्ट करा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. [15]

- अ) क्रीडा क्षेत्रात योगाचे महत्त्व काय?
- ब) मानसिक आरोग्यावर परिणाम करणारे घटक कोणते आहेत? योग उपयोगी आहे का? त्यावर चर्चा करा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P2111

[6041]-577

T.Y.B.A.

HOME ECONOMICS

**G-3 : CC-1E : Social Change in Sociology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35263)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) Write the answers to the following questions in 20 words each (Any eight)[16]

- a) State the types of social change.
- b) What is the origin of social change?
- c) What is linear change?
- d) State the two features of social change.
- e) State the types of social classification.
- f) What is modern society?
- g) State the two characteristics of the society.
- h) State the three types of debt ideas in traditional society.
- i) What is the process of social change.
- j) State the factors that affect the process of social change.

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words each (Any four)[16]

- a) Explain the concept of society.
- b) Explain the types of social change.
- c) Explain the importance of social change.
- d) Explain the types of society.
- e) Explain the communication brings about social change.
- f) Explain the scientific factors contribute to social change.

P.T.O.

Q3) Write the answers to the following questions in 150 words each (Any three) [18]

- a) Explain the features of social change.
- b) Explain the features of modern society.
- c) Explain the Natural factors are responsible for bringing about social change.
- d) Explain the importance of technical factors in social change.

Q4) Write the answers to the following questions in 300 words each (Any two)[20]

- a) Explain the causes of social change.
- b) Explain the characteristics of traditional society.
- c) Explain the contribution of economic and cultural factors in social change.

Total No. of Questions : 4]

P2111

[6041]-577

T.Y.B.A.

HOME ECONOMICS

**G3 - CC-1E : Social Change in Sociology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35263)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) सामाजिक परिवर्तनाचे प्रकार सांगा.
- ब) सामाजिक परिवर्तनाचा उगम कशातून झालेला आहे.
- क) रेषात्मक परिवर्तन म्हणजे काय?
- ड) सामाजिक परिवर्तनाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- इ) सामाजिक वर्गीकरणाचे प्रकार सांगा.
- फ) आधुनिक समाज म्हणजे काय?
- य) समाजाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- र) परंपरागत समाजव्यवस्थेतील तीन प्रकारच्या ऋण कल्पना सांगा.
- ल) सामाजिक परिवर्तन प्रक्रिया म्हणजे काय?
- व) सामाजिक परिवर्तन प्रक्रियेवर परीणाम करणारे घटक सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) समाजाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) सामाजिक परिवर्तनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) सामाजिक परिवर्तनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- ड) समाजाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- इ) 'संदेश वहनाने सामाजिक परिवर्तन कसे घडून येते' स्पष्ट करा.
- फ) 'सामाजिक परिवर्तनास वैज्ञानिक घटक कसा कारणीभूत आहे' स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा.(कोणतेही तीन)

[18]

- अ) सामाजिक परिवर्तनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) आधुनिक समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) सामाजिक परिवर्तन घडवून आणण्यात नैसर्गिक घटक जबाबदार आहे स्पष्ट करा.
- ड) तांत्रिक घटकाचे सामाजिक परिवर्तनातील महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) सामाजिक परिवर्तनाची कारणे स्पष्ट करा.
- ब) परंपरागत समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) सामाजिक परिवर्तनात आर्थिक घटक व सांस्कृतिक घटकाचे योगदान स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2112

[6041]-578

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

**CC-1E G -3 : India's National Security Policy and Strategy - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35273)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any Three) **[15]**

- a) What is Foreign policy?
- b) State the National security council after 1990.
- c) What are the determinants India's Defence policy.
- d) State the concept of India's National Security.
- e) State the importance of National Security.

Q2) Answer the following questions in 300 words each. (Any one) **[15]**

- a) Evaluation of India's Defence policy.
- b) State the linkages between Foreign and Defence policy.

Q3) Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) **[20]**

- a) Evaluation of India's Foreign policy.

P.T.O.

- b) State the National Intelligence Grid make after Kargil.
- c) Explain the basic Principles of India's foreign Policy.
- d) State the Joint Intelligence Committee.

Q4) Write short notes (Any Four)

[20]

- a) Chief of Staff Committee
- b) Objectives of India's Defence policy
- c) Scope of National Security
- d) Defence policy
- e) Challenges of India's External Security
- f) Aims of India's Defence Policy

Total No. of Questions : 4]

P2112

[6041]-578

T.Y. B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

**CC-1E G -3 : India's National Security Policy and Strategy - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35273)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) परराष्ट्रीय धोरण म्हणजे काय?
- ब) 1990 नंतर राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद सांगा.
- क) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे घटक कोणते?
- ड) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेची संकल्पना सांगा.
- इ) राष्ट्रीय सुरक्षेचे महत्व सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) [15]

- अ) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे मूल्यमापन करा.
- ब) परराष्ट्रीय व संरक्षण धोरणातील संबंध सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्यमापन करा.

- ब) कारगिल नंतर राष्ट्रीय इंटेलिजन्स ग्रीड सांगा.
- क) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची मुलभूत तत्वे स्पष्ट करा.
- ड) संयुक्त इंटेलिजन्स कमिटी स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) चीफ ऑफ स्टाफ कमिटी
- ब) भारताच्या संरक्षण धोरणाची उद्दिष्टे
- क) राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याप्ती
- ड) संरक्षण धोरण
- इ) भारताच्या सुरक्षेचे बहिर्गत धोके
- फ) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे हेतू

ॐॐ ॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3914

[6041]-580

[Total No. of Pages : 2

T.Y.B.A.

COMMERCE (Group -III)

**CC - 1E: Financial Accounting and Computerized Accounting
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35293)**

Time:2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks by selecting proper words from brackets: [7]

- a) Cost classification can be done _____.
(Two ways, three ways, four ways, several ways)
- b) Costing refers to the techniques and process of _____.
(ascertainment of cost, allocation of cost, Apportion of cost, distribution of cost)
- c) Direct Expenses are also called _____.
(Major expenses, chargeable expenses, overhead expenses, sundry Expenses)
- d) Warehouse rent is a part of _____.
(Prime cost, factory cost, distribution overhead, production overhead)
- e) Which are of the following is not considered for preparation of cost sheet?
(Factory cost, Goodwill written off, sellingcost labour cost)
- f) _____ cost is a period cost.
(Direct, Indirect, Fixed, Variable)
- g) Total of all direct cost is termed as _____.
(Prime cost, works cost, cost of sales, cost of production)

B) State True or False [7]

- a) Continuous stock Tacking is an integral part of perpetual inventory system.
- b) ABC analysis is popularly known as “Always Better Control”
- c) Cost is the amount of notional expenditure incurred on or attributable to a specified thing or activity.

P.T.O.

- d) Reduction in cost is one of the advantage of cost accounting.
- e) Works cost = Prime cost + office and Administrative expenses.
- f) Computerised Accounting is an economical and time saving method.
- g) A computer is an electric Device.

Q2) a) Prepare cost sheet from the following particulars. **[14]**

Particulars	Amount
Raw material purchased	₹75,000
Opening stock of Raw material	₹66,000
Direct wages	₹51,000
Production overheads	₹ 2750
Factory Rent	₹15,000
Administrative overheads	₹2,500
Office Rent	₹1,00,000
Advertising	₹3,500
Profit 10% on total.	

OR

b) Briefly explain the classification of cost **[14]**

Q3) a) Draft a speciman of purchase order and explain the purchase order in detail. **[14]**

OR

b) Explain the Role of cost Accountant. **[14]**

Q4) Write a short note (any two) **[14]**

- a) Cost Accounting
- b) Scope of cost Accounting
- c) Purchase order
- d) Features of computer system

Q5) a) What is material control? Explain the need and essentials of material control. **[14]**

OR

b) Explain ABC Analysis with details of procedure and Advantages of ABC Analysis **[14]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-3889

[Total No. of Pages : 4

[6041]-581

T.Y. B.A.

EDUCATION

CC-1D : Teaching Learning Process

(2019 Pattern) (Semester - V) (35303)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer the following questions in 50 words each (Any Three) : [15]

- a) Write the concept of higher education.
- b) Write the concept of teaching.
- c) Explain the meaning of Insight learning.
- d) Write the concept of Action research.
- e) Explain the meaning of Demonstration method.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (Any Two) : [20]

- a) Explain an educational importance of classical conditioning method.
- b) Explain the nature and importance of discussion method.
- c) Explain an impact of globalization on higher education.
- d) Explain challenges before the higher education.

Q3) Answer Any One question in 300 words. [20]

- a) Explain nature, meaning and educational importance of project method.
- b) Explain factors affecting on learning in details.

P.T.O.

Q4) Write short notes in 50 words each (Any Three) :

[15]

- a) Thorndike's law's of learning.
- b) Educational importance of Action research.
- c) Limitations of demonstration method.
- d) Educational importance of insight learning.
- e) Meaning of discussion method.

Total No. of Questions : 4]

P-3889

[6041]-581

T.Y. B.A.

EDUCATION

CC-1D : Teaching Learning Process
(2019 Pattern) (Semester - V) (35303)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [15]
- अ) उच्च शिक्षणाची संकल्पना लिहा.
ब) अध्यापनाची संकल्पना लिहा.
क) मर्मदृष्टीमूलक अध्ययनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
ड) कृती संशोधनाची संकल्पना लिहा.
इ) दिग्दर्शन पद्धतीचा अर्थ स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) अभिजात अभिसंधान पद्धतीचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) दिग्दर्शन पद्धतीचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
क) जागतिकीकरणाचा उच्च शिक्षणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
ड) उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) प्रकल्प पद्धतीचे स्वरूप, अर्थ व शैक्षणिक महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) अध्ययनावाद परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- अ) थॉर्नडाईकचे अध्ययन नियम
- ब) कृती संशोधनाचे शैक्षणिक महत्त्व
- क) दिग्दर्शन पद्धतीच्या मर्यादा
- ड) मर्मदृष्टीमूलक अध्ययनाचे शैक्षणिक महत्त्व
- इ) चर्चा पद्धतीचा अर्थ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2113

[Total No. of Pages : 2

[6041]-582

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

CC-1E MG-5 : Group Theory

(2019 Pattern) (Semester - V) (35343)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any five of the following :

[2 × 5 = 10]

- a) Give an example of an infinite group which is not cyclic.
- b) Find the inverse of $-i$ in the multiplicative group $\{1, -1, i, -i\}$.
- c) Define a coset of a subgroup H of G .
- d) True or false? There does not exist an infinite non abelian group. Justify.
- e) Let $\phi : \mathbb{R}^* \rightarrow \mathbb{R}^*$ under multiplication be given by $\phi(x) = x^3$. Check whether ϕ is a group homomorphism.
- f) Define centre of a group G .
- g) Define a simple group.

Q2) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Let G be a group and let $a \in G$. Then prove that $H = \{a^n | n \in \mathbb{Z}\}$ is the smallest subgroup of G that contains a .
- b) Prove that every cyclic group is abelian.
- c) Prove that every subgroup of a cyclic group is cyclic.
- d) Find all subgroups of \mathbb{Z}_6 .
- e) Prove that the intersection of some subgroups H_i of a group G for $i \in I$ is again a subgroup of G .
- f) In a group G with binary operation $*$, prove that there is only one element e in G such that $e * x = x * e = x$ for all $x \in G$.

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following : **[20]**

- a) Let E be a nonempty set and let A_E be the collection of all even permutations of E . Then prove that A_E is a group under permutation multiplication.
- b) List all elements of D_4 . Is D_4 abelian? Justify.
- c) Consider the cycles $(1, 4, 5, 6)$ and $(2, 1, 5)$ in S_6 . Compute $(1, 4, 5, 6)(2, 1, 5)$ and $(2, 1, 5)(1, 4, 5, 6)$. Are they equal?
- d) Prove that a factor group of a cyclic group is cyclic.
- e) Compute the factor group $(\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6)/(0, 1)$.
- f) Prove that $\mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_3$ is not cyclic.

Q4) Attempt any two of the following : **[20]**

- a) State and prove Lagrange theorem for finite groups. Is the converse of Lagrange theorem true?
- b) State and prove the division algorithm for integers. Define gcd of two integers atleast one non-zero. Find gcd (120, 34) using Euclidean algorithm.
- c) State and prove first fundamental theorem of homomorphism.
- d) Let $\phi : G \rightarrow G'$ be a group homomorphism. Then prove that
 - i) If H is a subgroup of G , then $\phi[H]$ is a subgroup of G' .
 - ii) If K' is a subgroup of $G' \cap \phi[G]$, then $\phi^{-1}[K']$ is a subgroup of G .

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2114

[Total No. of Pages : 3

[6041]-583

T.Y. B.A.

MATHEMATICAL STATISTICS (General - IV)

CC-2EST-33275 : Theory of Estimation

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35383)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of statistical tables and calculator is allowed.
- 4) Symbols and abbreviations have their usual meaning.
- 5) Graph papers will be provided on request.

Q1) Attempt each of the following :

a) In each of the following cases, choose the correct alternative: [1 each]

i) If $E(T) = \theta$, then $2T$ is an unbiased estimator of

A) θ	B) 2θ
C) θ^2	D) $\frac{\theta}{2}$

ii) The value of an estimator is called as

A) parameter	B) estimation
C) estimate	D) constant

iii) Let X_1, X_2, \dots, X_n is a random sample drawn from $U(0, \theta)$, then the maximum likelihood estimator of the parameter θ is

A) $X_{(n)}$	B) $-X_{(n)}$
C) $-X_{(1)}$	D) $X_{(1)}$

iv) The range of mean square error (MSE) of an estimator is

A) $(0, 1)$	B) $(-\infty, \infty)$
C) $[0, 1]$	D) $[0, \infty)$

P.T.O.

Q3) Attempt any **four** of the following : **[5 each]**

- a) Show that an estimator is consistent if its bias and variance both tend to zero as the sample size tends to infinity.
- b) Let X follows Exponential distribution with parameter λ . Obtain a sufficient statistic of λ .
- c) Let x_1, x_2, \dots, x_n be a random sample of size n drawn from $N(\mu, \sigma^2)$ distribution and $T = \frac{\sum_{i=1}^n |x_i - \mu|}{n}$. Find the C such that $E(CT) = \sigma$.
- d) Describe briefly the method of moments for the estimation of unknown parameters.
- e) With usual notation prove that, if T is consistent estimator of θ and $\phi(\cdot)$ is a continuous function, then $\phi(T)$ is a consistent estimator of $\phi(\theta)$.
- f) Show that if T is sufficient for θ , then T is also sufficient for one-to-one and onto function $\phi(\theta)$.

Q4) Attempt any **two** of the following :

- a) i) With usual notations prove that MVBUE T of a parameter θ satisfies the following relation : **[5]**

$$\frac{\partial}{\partial \theta} \log L = nI(\theta)(T - \theta)$$

- ii) A random sample of 16 values from the normal population gives mean 42 and sum of square of deviation from mean is 150. Obtain the 99% confidence interval for the population mean. **[5]**
- b) Define the maximum likelihood estimator (MLE) of a parameter. Obtain MLE of location parameter μ of Cauchy distribution using iterative procedure. **[10]**
- c) i) Find the Fisher information function $I(\alpha)$ for $G(\mu, \lambda)$ distribution, where λ is known. **[8]**
ii) State Fisher-Neyman factorization theorem. **[2]**
- d) i) Define uniformly minimum variance unbiased estimator (UMVUE) of a parameter. Show that UMVUE is unique when it exists. **[5]**
ii) Write a note on point estimation. **[5]**

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. :

P2115

[6041]-585

[Total No. of Pages : 3

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

CC-2E, AMG-5 : REAL ANALYSIS-I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35344)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five of the following. [10]

a) The universe is real numbers. Is the following statements true:

$$\exists y, \forall x, x^2 + y^2 < -3$$

b) Express the following statement using quantifiers: $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{2^n} = 0$.

c) Using $\epsilon - N$ definition of limit of a sequence, prove that $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{5n+1} = 0$.

d) Give an example of sequence of real numbers

$$\{s_n\}_{n=1}^{\infty} \rightarrow \infty, \{t_n\}_{n=1}^{\infty} \rightarrow \infty \text{ but } \{s_n - t_n\}_{n=1}^{\infty} \rightarrow 7$$

e) Test the convergence of $\sum_{n=1}^{\infty} e^{\frac{2023}{n}}$.

f) Define bounded sequence of real numbers which is not convergent.

g) Find $\liminf s_n$ and $\limsup s_n$ of the sequence $\{s_n\}_{n=1}^{\infty} = \left\{ \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) \right\}_{n=1}^{\infty}$.

Q2) Attempt any Four of the following. [20]

a) If $f : A \rightarrow B$ and $A_1, A_2 \subseteq A$ then prove that $f(A_1 \cap A_2) \subseteq f(A_1) \cap f(A_2)$.

b) For any three sets A, B, C, Prove that $A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C)$.

P.T.O.

- c) Prove that the interval $(0,1)$ and the set of real numbers \mathbb{R} are countably equivalent.
- d) Prove that $A \wedge B$ is logically equivalent to $\sim((\sim A) \vee (\sim B))$.
- e) If $f(x) = e^{2x}$ and $g(x) = x^2$ then prove that f is a one to one but not on to and g is neither one to one nor on to.
- f) Prove that there exists an infinite set which is not countable.

Q3) Attempt any four of the following.

[20]

- a) Suppose $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is sequence of positive real numbers and $0 < x < 1$.
If $s_{n+1} < xs_n, n = 1, 2, \dots$ then prove that $\lim_{n \rightarrow \infty} s_n = 0$.
- b) Prove that the sequence $\{\log(1/n)\}_{n=1}^{\infty}$ diverges to minus infinity.
- c) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a sequences of real numbers and if $c \in \mathbb{R}$, and if $\lim_{n \rightarrow \infty} s_n = L$ then prove that $\lim_{n \rightarrow \infty} cs_n = cL$.
- d) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a convergent sequence of real numbers then prove that
$$\liminf_{n \rightarrow \infty} s_n = \lim_{n \rightarrow \infty} s_n$$
- e) Prove that if $\{|s_n|\}_{n=1}^{\infty}$ converges to 0 then $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges to 0.
- f) If $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ is a convergent series, then $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0$.

Q4) Attempt any Two of the following.

[20]

a) Define the class ℓ^2 of sequences. State and prove the Schwarz inequality.

b) If $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a sequence of positive real numbers such that

i) $a_1 \geq a_2 \geq a_3 \geq \dots a_n \geq a_{n+1} \geq \dots$ and

ii) $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0,$

then prove that the alternating series $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} a_n$ is convergent

c) If $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a nonincreasing sequence of positive real numbers then prove

that the series $\sum_{n=1}^{\infty} 2^n a_{2^n}$ and $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ converge or diverge together.

d) i) show that the series $(1-2) - (1-2^{\frac{1}{2}}) + (1-2^{\frac{1}{3}}) - (1-2^{\frac{1}{4}}) + \dots$ converges. is convergent.

ii) Show that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2n \log n}$ is divergent.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2116

[Total No. of Pages : 2

[6041]-586

T.Y.B.A.

LOGIC

G3 : Logic and Principles of Reasoning

CC-1E : Logic and Methodology of Science - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any Three of the following questions in 50 words. **[15]**

- a) What is a working hypothesis?
- b) Explain the nature of hypothesis.
- c) What is Pure science? Explain with appropriate examples.
- d) Explain the concept of science.
- e) What is Fact?

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words: **[15]**

- a) Kinds of Hypothesis.
- b) Concept of theory.
- c) Uniformity of Nature.
- d) Applied science.
- e) Causal Laws.

Q3) Answer Two of the Following questions in 200 words. **[20]**

- a) What are the conditions of good hypothesis?
- b) Explain the relation between values and science.
- c) Explain Theory of causation.

Q4) Answer any One of the following questions in 400 words. **[20]**

- a) Explain in detail the concept causation of Aristotle.
- b) Explain in detail the difference between common sense and science.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2116

[6041]-586

T.Y.B.A.

LOGIC

G3 : logic and principles of reasoning
CC-1E : Logic and Methodology of Science - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) कामचलाऊ सिद्धांतकल्पना म्हणजे काय ?
- ब) सिद्धांतकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- क) शुद्ध शास्त्रे उदाहरण देऊन सांगा.
- ड) विज्ञान ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) तथ्य म्हणजे काय ?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) सिद्धांतकल्पनेचे प्रकार
- ब) सिद्धांत संकल्पना
- क) नसर्गएकविधता
- ड) उपयोजित शास्त्रे
- इ) कार्यकारण नियम

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) उचित सिद्धांत कल्पनेच्या अटी कोणत्या ?
- ब) मूल्य आणि विज्ञान यातील संबंध विशद करा.
- क) कारण संकल्पना विशद करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे 400 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) अॅरिस्टॉटलची कारण संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) व्यावहारिक ज्ञान व विज्ञान यामधील फरक सविस्तर विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2116

[Total No. of Pages : 2

[6041]-586

T.Y.B.A.

LOGIC

G3 : Logic and Principles of Reasoning

CC-1E : Logic and Methodology of Science - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any Three of the following questions in 50 words. **[15]**

- a) What is a working hypothesis?
- b) Explain the nature of hypothesis.
- c) What is Pure science? Explain with appropriate examples.
- d) Explain the concept of science.
- e) What is Fact?

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words: **[15]**

- a) Kinds of Hypothesis.
- b) Concept of theory.
- c) Uniformity of Nature.
- d) Applied science.
- e) Causal Laws.

Q3) Answer Two of the Following questions in 200 words. **[20]**

- a) What are the conditions of good hypothesis?
- b) Explain the relation between values and science.
- c) Explain Theory of causation.

Q4) Answer any One of the following questions in 400 words. **[20]**

- a) Explain in detail the concept causation of Aristotle.
- b) Explain in detail the difference between common sense and science.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2116

[6041]-586

T.Y.B.A.

LOGIC

G3 : logic and principles of reasoning
CC-1E : Logic and Methodology of Science - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) कामचलाऊ सिद्धांतकल्पना म्हणजे काय ?
- ब) सिद्धांतकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- क) शुद्ध शास्त्रे उदाहरण देऊन सांगा.
- ड) विज्ञान ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) तथ्य म्हणजे काय ?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) सिद्धांतकल्पनेचे प्रकार
- ब) सिद्धांत संकल्पना
- क) नसर्गएकविधता
- ड) उपयोजित शास्त्रे
- इ) कार्यकारण नियम

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) उचित सिद्धांत कल्पनेच्या अटी कोणत्या ?
- ब) मूल्य आणि विज्ञान यातील संबंध विशद करा.
- क) कारण संकल्पना विशद करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे 400 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) अॅरिस्टॉटलची कारण संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) व्यावहारिक ज्ञान व विज्ञान यामधील फरक सविस्तर विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P2117

[6041]-587

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC - 1E G-3 : Crime and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes on (Any three) **[15]**

- a) Role of Media in crime.
- b) Economical causes of crime.
- c) Open prison.
- d) Criminalization of politics.
- e) Sexual harassment at workplace.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any three) **[15]**

- a) Explain the meaning of crime.
- b) Female foeticide.
- c) Explain the Neo-Marxist view on crime.
- d) Explain the method of probation.
- e) State Durkheims thoughts of crime.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two). **[20]**

- a) Explain Howard Becker labelling Theory.
- b) Elaborate cyber crime.
- c) Explain the causes of Terrorism.
- d) Explain the rehabilitation of prisoners.

Q4) Answer the following question in 300 words (Any one) **[20]**

- a) Define white collar crime and describe causes of white collar crime.
- b) Elaborate the alternative forms of imprisonment.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P 2117

[6041]-587

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC - 1E G-3 : Crime and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) सदंर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) गुन्ह्यांतील प्रसारमाध्यमांची भूमिका
- ब) गुन्ह्याचे आर्थिक कारणे
- क) खुले कारागृह
- ड) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण
- इ) कामाच्या ठिकाणी लैंगिक अत्याचार

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) गुन्ह्याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ब) स्त्री भ्रूण हत्या.
- क) गुन्ह्याचा नवमाक्सवादी विचार स्पष्ट करा.
- ड) परिविक्षा पद्धत स्पष्ट करा.
- इ) दरखाईमचे गुन्ह्याविषयक विचार सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) हावर्ड बेकर यांचा लेबलिंग सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) संगणकीय गुन्ह्याचे वर्णन करा.
- क) दहशतवादाची कारणे स्पष्ट करा.
- ड) कैद्यांचे पुनर्वसन स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- अ) पांढरपेशीय गुन्ह्याची व्याख्या व कारणे विशद करा.
- ब) वैकल्पिक तुरुंगवासाच्या शिक्षेचे प्रकार विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2117

[Total No. of Pages : 2

[6041]-587

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC - 1E G-3 : Crime and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes on (Any three) **[15]**

- a) Role of Media in crime.
- b) Economical causes of crime.
- c) Open prison.
- d) Criminalization of politics.
- e) Sexual harassment at workplace.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any three) **[15]**

- a) Explain the meaning of crime.
- b) Female foeticide.
- c) Explain the Neo-Marxist view on crime.
- d) Explain the method of probation.
- e) State Durkheims thoughts of crime.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two). **[20]**

- a) Explain Howard Becker labelling Theory.
- b) Elaborate cyber crime.
- c) Explain the causes of Terrorism.
- d) Explain the rehabilitation of prisoners.

Q4) Answer the following question in 300 words (Any one) **[20]**

- a) Define white collar crime and describe causes of white collar crime.
- b) Elaborate the alternative forms of imprisonment.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P 2117

[6041]-587

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC - 1E G-3 : Crime and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) सदंर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) गुन्ह्यांतील प्रसारमाध्यमांची भूमिका
- ब) गुन्ह्याचे आर्थिक कारणे
- क) खुले कारागृह
- ड) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण
- इ) कामाच्या ठिकाणी लैंगिक अत्याचार

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) गुन्ह्याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ब) स्त्री भ्रूण हत्या.
- क) गुन्ह्याचा नवमाक्सवादी विचार स्पष्ट करा.
- ड) परिविक्षा पद्धत स्पष्ट करा.
- इ) दरखाईमचे गुन्ह्याविषयक विचार सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) हावर्ड बेकर यांचा लेबलिंग सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) संगणकीय गुन्ह्याचे वर्णन करा.
- क) दहशतवादाची कारणे स्पष्ट करा.
- ड) कैद्यांचे पुनर्वसन स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- अ) पांढरपेशीय गुन्ह्याची व्याख्या व कारणे विशद करा.
- ब) वैकल्पिक तुरुंगवासाच्या शिक्षेचे प्रकार विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2118

[Total No. of Pages : 2

[6041]-588

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC-2E : Work and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35374)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes on (Any Three) [15]

- a) Gathering and hunting.
- b) Feminization of Work.
- c) Emotional Labour.
- d) Fordism.
- e) Unorganized sector.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three). [15]

- a) Explain the nature of work in post industrial society.
- b) Write the characteristics of Guild system.
- c) Explain the nature of manorial system.
- d) Explain the flexibility of work in post industrial society.
- e) Discuss the Macdonaldization Theory.

Q3) Answer the Following questions in 200 words each (Any Two). [20]

- a) Write the types of surveillance.
- b) Explain the problem of Bureaucracy.
- c) Write the causes of rise of factory production system.
- d) Explain the impotence of work.

Q4) Answer the following question in 300 words each. (Any one) [20]

- a) Explain the theory of scientific Management.
- b) Explain the impact on workers of Multinational companies.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2118

[6041]-588

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC-2E : Work and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35374)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) शिकार व अन्नसंकलन
- ब) कार्याचे स्त्रीवादीकरण
- क) भावनिक श्रम
- ड) फोर्डिझम
- इ) असंघटीत क्षेत्र

प्र.2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) उत्तर औद्योगिक समाजातील कार्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) संघ पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) सरंजामदारी पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ड) उत्तर औद्योगिक समाजातील कार्याची लवचिकता स्पष्ट करा.
- इ) मॅकडोनाल्डायझेशनच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) सर्व्हीलीयन्सचे प्रकार लिहा.
- ब) नोकरशाहीच्या समस्या स्पष्ट करा.
- क) कारखाना उत्पादन पद्धतीच्या उदयाची कारणे लिहा.
- ड) कार्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- अ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा कामगारांवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2118

[Total No. of Pages : 2

[6041]-588

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC-2E : Work and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35374)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes on (Any Three) [15]

- a) Gathering and hunting.
- b) Feminization of Work.
- c) Emotional Labour.
- d) Fordism.
- e) Unorganized sector.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three). [15]

- a) Explain the nature of work in post industrial society.
- b) Write the characteristics of Guild system.
- c) Explain the nature of manorial system.
- d) Explain the flexibility of work in post industrial society.
- e) Discuss the Macdonaldization Theory.

Q3) Answer the Following questions in 200 words each (Any Two). [20]

- a) Write the types of surveillance.
- b) Explain the problem of Bureaucracy.
- c) Write the causes of rise of factory production system.
- d) Explain the impotance of work.

Q4) Answer the following question in 300 words each. (Any one) [20]

- a) Explain the theory of scientific Management.
- b) Explain the impact on workers of Multinational companies.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2118

[6041]-588

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC-2E : Work and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35374)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) शिकार व अन्नसंकलन
- ब) कार्याचे स्त्रीवादीकरण
- क) भावनिक श्रम
- ड) फोर्डिझम
- इ) असंघटीत क्षेत्र

प्र.2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) उत्तर औद्योगिक समाजातील कार्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) संघ पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) सरंजामदारी पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ड) उत्तर औद्योगिक समाजातील कार्याची लवचिकता स्पष्ट करा.
- इ) मॅकडोनाल्डायझेशनच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) सर्व्हीलीयन्सचे प्रकार लिहा.
- ब) नोकरशाहीच्या समस्या स्पष्ट करा.
- क) कारखाना उत्पादन पद्धतीच्या उदयाची कारणे लिहा.
- ड) कार्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- अ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा कामगारांवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2119

[Total No. of Pages : 3

[6041]-589

T.Y.B.A.

STATISTICS (General -III)

CC-1E-ST-33875 : Design and Analysis of Experiments

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35385)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of Statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols and Abbreviations have their usual meaning.*

Q1) Attempt each of the following.

A) In each of the following cases, choose the correct alternative: **[1 each]**

- a) 3^4 factorial experiment is an experiment with
 - i) 4 factors, 3 levels per factor
 - ii) 3 factors, 4 levels per factor
 - iii) 3 factors, 3 levels per factor
 - iv) 4 factors, 4 levels per factor

- b) Which among the following principles of design of experiment is used in RBD?
 - i) Replication
 - ii) Randomization
 - iii) Local Control
 - iv) All of the above

- c) To compare the effectiveness of 4 treatment groups, ANOVA was used. It is found that H_0 is rejected, how would you interpret this:
 - i) All treatment means differ significantly
 - ii) Exactly two pairs treatment means differ significantly
 - iii) At least one pair of treatment means differ significantly
 - iv) Exactly three pairs of treatment means differ significantly

P.T.O.

d) Consider independent samples each containing n_1, n_2, \dots, n_k items such that $n_1 + n_2 + \dots + n_k = n$. In ANOVA we use F-distribution with degree of freedom

- i) $k - 1, n - k$ ii) $k - 1, n - 1$
iii) $k - n, n - k$ iv) $n - k, k - 1$

e) The number of parameters involved in the model of Latin Square Design with 4 treatments are

- i) 16 ii) 12
iii) 15 iv) 13

B) In each of the following, state whether the given statement is true or false: **[1 each]**

- a) Analysis of Variance (ANOVA) is used to compare the means of several populations.
b) As variability due to chance decrease, the value of F-ratio in Analysis of Variance (ANOVA) will decrease.
c) Normality of experimental error (ϵ_{ij}) is one of the assumptions of RBD.
d) The least square estimator for parameter α_1 in completely randomized design (CRD) is $\hat{\alpha}_1 = \bar{x}_1. - \bar{x}..$
e) The number of experimental units required in RBD with 4 treatments and 5 blocks is 20.

Q2) Attempt any four of the following. **[5 each]**

- a) Explain with illustration which principles of design of experiments are used in completely randomized design?
b) Obtain the least squares estimators of parameters involved in randomized block design (RBD).
c) State the model for LSD with assumptions. State the least squares estimators of parameters involved in this model.
d) Write a note on uniformity trials.
e) Explain about total and partial confounding in factorial experiments.
f) Discuss one way and two way classification of designs.

Q3) Attempt any four of the following. [5 each]

- a) Describe the procedure for testing for equality of two specified treatment effects using critical difference method in case of completely randomized design (CRD)
- b) State the model for randomized square design (RBD) with assumptions. Give the break up of total sum of squares into various components.
- c) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of latin square design (LSD).
- d) Give ANOVA table for 2^3 factorial experiment where interaction effect ABC is confounded in all the 4 replicates.
- e) Explain the terms main effect and Interaction effect in 2^2 factorial experiments.
- f) Obtain the formula of efficiency of LSD over corresponding CRD.

Q4) Attempt any two of the following. [10 each]

- a)
 - i) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of randomized block design (RBD). [5]
 - ii) Derive an expression for the expectation of sum of squares due to blocks for randomized block design (RBD). [5]
- b)
 - i) State Cochran's theorem. How it is used in completely randomized design (CRD)? [5]
 - ii) Compute the relative efficiency of LSD with respect to RBD by using [5]
 - 1) Rows as blocks
 - 2) Columns as blocks

Based on the following information:

Treatment Sum of Squares = 198.3 Row Sum of Squares = 155.4
Column Sum of Squares = 142.8 Total Sum of Squares = 600.5
Number of Rows = 4

- c) Derive an expression for the expectation of mean sum of squares due to rows and columns for latin square design (LSD). [10]
- d)
 - i) Explain the procedure for statistical analysis of 2^2 factorial design. [5]
 - ii) Explain Yate's procedure to obtain factorial effect totals in 2^3 factorial experiment. [5]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2121

[Total No. of Pages : 3

[6041]-591
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
FMG - 5 : C - Programming
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35345)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven questions.

[10]

- a) Which of the following is a valid identifier.
 - i) Area
 - ii) 4th
- b) Define string constant.
- c) Suppose x, y, z are floating point variables that have value $x = 8.8, y = 3.5, z = 5.2$. Determine the value of $2*y + 3*(x - 2)$
- d) A C program consists of following statement :

```
# include <stdio.h>
```

```
int i, j, k;
```

Assuming i, j, k are decimal integers, write a printf statement to print i, j, k .
- e) Write the purpose of switch statement.
- f) Explain the meaning of the following array initialization :

```
Char flag [4] = {'T', 'R', 'V', 'E'}
```
- g) What is an expression?

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following questions : **[20]**

- a) Write a short note on scanf function.
- b) Describe the five basic arithmetic operators. Summarize the rules associated with their use.
- c) Summarize the use of the gets and puts functions to transfer strings between the computer and the standard input / output device. Compare the use of these functions with the string transfer features of the scanf and printf statements.
- d) Write a C-program to calculate average of n-numbers.
- e) What is the purpose of while statement? When is the logical expression evaluated? What is the minimum number of times a while loop can be executed?
- f) Summarize the rules governing the return statement. Can multiple expressions be included in return statement. Can multiple return statements be included in a function.

Q3) Attempt any four of the following questions : **[20]**

- a) Write a C-program to calculate the volume and area of the cylinder.
- b) Write a note on one dimensional array.
- c) Write all syntactic errors in the following program.

```
# include <stdio.h>
include <math.h>
main ( )
{
float p, r, n, i, f;
print f ("Please enter a value for the principal (p):");
scan f ("%f", & p);
print f ("Please enter a value for interest rate:");
scan f ("%f", & r);
print f ("Please enter a value for the number of years:");
scan f ("%f", & n);
i = r/100;
f = p * pow (1+i, n);
/* write output */
print f ("In the final value (F) is : % 0.2f \n", f);
}
```

- d) Write a note on switch statement.
- e) Write a C-program to determine the largest Qnteger of the given three integers.
- f) How are multidimensional arrays defined? Compare with the manner in which one - dimensional arrays are defined.

Q4) Attempt any two of the following questions : **[20]**

- a) Write a program to convert several lines of text to uppercase.
- b) Write a C program that reorders a set of integers from smallest to largest.
- c) Write the output of the following program.

```
# include <stdio.h>
# define ROWS 3
# define COLUMNS 4
void sub1 (int z[ ] [columns]);
main ( )
{
static int z[ROWS] [COLUMNS] = {1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12};
sub1 (z);
}
void sub1 (int x[ ] [4]
{ int a, b, c;
for (b = 0; b < COLUMNS; ++ b)
{ c = 0;
for (a = 0; a < ROWS; ++ a)
if (x [a] [b] > c) c = x[a] [b];
printf ("% d", c);
}
return;
}
```

- d) Give a list of commonly used conversion characters in data output with their meaning.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-2122

[Total No. of Pages : 5

[6041]-592

T.Y. B.A.

APPLIED STATISTICS (General)

SEC-1C ST-34175 : Continuous Distribution and Tests of Significance

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35413)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical table is allowed.
- 4) Notations and abbreviations have their usual meaning.

Q1) Attempt each of the following :

A) Choose the correct alternative in each of the following : [1 each]

- i) Distribution function of a continuous random variable X is a
 - a) constant function of X
 - b) decreasing function of X
 - c) increasing function of X
 - d) non-decreasing function of X
- ii) Which of the following is a simple hypothesis?
 - a) $\theta = 9.09$
 - b) $\theta > \theta_0$
 - c) $\alpha > 0.68$
 - d) $\mu > \mu_0$
- iii) The Central Limit Theorem (C.L.T.) says that the sampling distribution of the sample mean is approximately normal if
 - a) all possible samples are selected
 - b) the sample size is large
 - c) standard error is small
 - d) variance is infinite

P.T.O.

- iv) As per the Weak Law of Large Numbers (WLLN), the sample mean converges in probability to
 - a) population mean
 - b) population variance
 - c) sample proportion
 - d) sampling error
 - v) Testing of equality of means for two sampled paired data is based on
 - a) F-test
 - b) t-test
 - c) Chi-square test
 - d) Test based on normal distribution
- B) State whether **each** of the following statement is true or false :[1 each]
- i) Normal distribution is a positively skewed distribution.
 - ii) Weak law of large numbers is a special case of C.L.T.
 - iii) In the testing of hypothesis, the critical region is the region in which the null hypothesis is rejected.
 - iv) For testing of goodness of fit we use Chi-square test.
 - v) A test statistic is a quantity derived from the sample and used in testing of hypothesis.

Q2) Attempt any four of the following : **[5 each]**

- a) What is a sequence of random variables? Define convergence of a sequence of random variables
 - i) in probability
 - ii) in distribution
- b) If $X \sim N(12, 36)$ distribution, find
 - i) $P(X \leq 16)$
 - ii) $P(X \geq 23)$
 - iii) $P(9 \leq X \leq 15)$
- c) State the necessary and sufficient conditions for the Weak Law of Large Numbers. Give two applications of WLLN.
- d) Describe the procedure of paired-t test.
- e) Explain the test procedure to test:

$H_0 : P_1 = P_2$ against $H_1 : P_1 \neq P_2$,

where P_1 is proportion of first population and P_2 is proportion of second population.

- f) Explain the following terms :
- i) Composite hypothesis
 - ii) Type I error
 - iii) Type II error
 - iv) Size of a test
 - v) Power of a test

Q3) Attempt **any four** of the following :

[5 each]

- a) Define distribution function of a continuous random variable and state its four properties.
- b) Describe the procedure to test for equality of means for two samples coming from normal distribution with known variances.
- c) Define the following terms :
 - i) Hypothesis
 - ii) Standard error of test statistic
 - iii) Critical region
 - iv) Level of significance
 - v) Test statistic
- d) If X is a continuous random variable with probability density function

$$f(x) = \begin{cases} 5x^4 & , \quad 0 \leq x \leq 1 \\ 0 & , \quad \text{otherwise} \end{cases}$$

Find : $P(0.55 \leq X \leq 0.96)$.

- e) State the p.d.f. of normal distribution state the coefficients of skewness and kurtosis. Hence comment on the nature of its probability curve.
- f) A sample of 600 watermelons is found to have average weight of a watermelon be 450 grams. Can we assume that a sample is coming from a population with average weight of 530 grams against that it is smaller than 530 grams? Assume that the population standard deviation is 7 grams and level of significance is 5%.

Q4) Attempt any two of the following :

[10 each]

- a) i) State the Central Limit Theorem for independently and identically distributed random variables with two illustrations. **[4]**
- ii) The table shows stream preferences of male and female individuals for graduation :

Gender	Stream Preference	
	Science	Arts
Male	154	149
Female	106	114

Can we say at 5% level of significance that the stream preferences are associated with gender? **[6]**

- b) i) State the test procedure to test independence of attributes using Chi-square test. **[4]**
- ii) The average marks for a group of 16 students was found to be 16. Assuming that the sample is coming from a normal population. test the hypothesis that the mean marks is 10 using 10% level of significance. Here, sample variance is 36. **[6]**
- c) i) State any three properties of normal distribution. Let X be a normal variate and Y be a standard normal variate. State the p.d.f of random variable Y . What is the relation between two variates X and Y ?
- ii) Define continuous type of random variable through p.d.f Give two real life examples of continuous random variable.
- iii) State the difference between simple and composite hypotheses.

[5+3+2]

- d) i) Let X_1, X_2, \dots, X_n be a random sample from a certain population. Explain the concept of the test statistic as a function of the random sample with one illustration. Discuss sampling distribution of a test statistic. **[4]**

- ii) The following table shows weights of 6 clients before and after following a certain diet plan for 6 months :

Client No.	1	2	3	4	5	6
Before gym	108	98	87	79	87	90
After gym	98	90	81	72	80	81

Examine whether the diet plan was effective or not at 10% level of significance. [6]

Total No. of Questions: 6]

SEAT No. :

P2125

[6041]-595

[Total No. of Pages : 4

**T.Y.B.A (Vocational Stream)
FUNCTIONAL ENGLISH-V**

**Introduction to Print Media and Writing for Mass Media and Key
Competency Modules
(2019 Credits Pattern) (Semester-V) (35851) (Paper-V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in short.

[14]

- a) What is News?
- b) What are the elements of News?
- c) Why headline is important in News?
- d) Why clarity is the essential component of News?
- e) What are different characteristics of News?
- f) What do you mean by 'credibility' of News?
- g) What are various types of News?
- h) Why 'International News' are important?
- i) What do you mean by 'Comercial News'?
- j) Why 'electronic media' is effective than 'Print media'?
- k) Why print media uses simple language in the News?
- l) Why electronic media uses descriptive or elaborative language?
- m) The Column writing is essential component of Newspaper?
- n) Who writes columns in Newspaper?

P.T.O.

Q2) Prepare a news item in 150 words based on the points given below: [6]

The Times of India

Mumbai, March 10, 2018

An Indian Coast Guard copter makes emergency landing to near Murud, Raigad at 02: 00 pm.

Chetak helicopter on a routine surveillance with four crew members.

Technical difficulties 25 minutes after taking off.

The pilot, Deputy Commandant Balwinder Singh, managed to save from total damage.

No Casualties, as avoided landing in populated or crowded places or at sea.

Crew shifted to the INHS Ashvini Naval Hospital.

“The machinery is intact. The tail rotor is slightly bent and the right wheel has broken off”, the coast Guard officer said.

A high level probe to find out the technical glitch.

Q3) a) Write a job application letter to the manager, TATA steels, Mumbai, for the post of an Assistant Manager. [8]

b) Write a letter to the editor of daily ‘Sakal’ complaining about stray dogs in your area. [8]

Q4) a) Write a script for a short advertisement based on given data. [8]

- b) Write taglines for an advertisement based on the description. (Any Two) [4]

Q5) Answer the following questions in short on technical writing. (Any Three) [12]

- Types of technical writing
- How do you explain the term 'technical writing' and its scope?
- Usefulness of technical writing.
- Technical writing and career opportunities.
- Essentiality of English in Technical Writing.

Q6) a) Write an e-mail message on the given situation. (Any two) [6]

- i) You are an employee in Mahindra Company, Nashik. Write an e-mail asking permission for two days leave.
- ii) You are Mr. Samir Patil. Write an email to Indian Airlines for not providing good service.
- iii) You are a student write an e-mail to CEO to request to conduct online examination.
- iv) As a chairman of Cultural Association, send email to the members to prepare draft to arrange Annual Day function.

b) Write a blog on given situation [4]

Imagine you are working in The Indian Express as a column writer. Write a blog post on 'Environmental Issues'.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-2126

[Total No. of Pages : 2

[6041]-597

T.Y. B.A.

FUNCTIONAL ENGLISH (Paper - VI)

Entrepreneurship Development, Project Report & Oral
Communication in English

(2019 Pattern) (Semester - V) (35852) (Credit System)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Write short notes on any Three of the following :

[12]

- a) Concept of Entrepreneurship.
- b) Functions of an Entrepreneur.
- c) Qualities of an Entrepreneur.
- d) Objectives of an Entrepreneur.

Q2) Write short notes on any Three of the following.

[12]

- a) Small and Medium Enterprise.
- b) Start - up India.
- c) MIDC.
- d) Ancillary Industry.

Q3) Attempt any two of the following :

[14]

- a) Explain the meaning and concept of service Industry.
- b) Explain in detail the process for registration for Service Industry.
- c) State the difference between SME's and Service Industry.
- d) Discuss the process for registration for SME.

P.T.O.

Q4) Attempt any **two** of the following : **[16]**

- a) Explain the concept of 'Techno Economic Feasibility Assessment.
- b) Need of Primary Project Report.
- c) The Importance 'Techno Economic Feasibility Assessment.
- d) Write in detail the elements of Project Report.

Q5) Write short notes on any **Four** of the following : **[16]**

- a) Value Added Tax [VAT].
- b) Lease Agreement.
- c) Income Tax.
- d) Goods and Service Tax [GST].
- e) Direct and Indirect Tax.
- f) Concept of Franchisee.

